

Віра Крамар, Ірина Чайковська

Тести й диктанти з української мови

7 клас

ББК 74.261.4 Укр.
К-78

Рецензенти:

Дащенко Н. Л. — канд. філол. наук, доцент ТНПУ ім. В. Гнатюка;
Хортик Г. Г. — учитель-методист Острівської ЗОШ І-ІІІ ст. Тернопільського району

Віра Крамар, Ірина Чайковська.
К-78 Тести й диктанти з української мови. 7 клас. — Тернопіль:
Астон, 2009. — 148 с.

ISBN 978-966-308-307-0

У посібнику подано тести й диктанти з української мови для учнів 7 класу. Пропонований матеріал охоплює всі теми відповідно до програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Українська мова. 5–12 класи (Г. Т. Шелехова, В. І. Тихоша, А. М. Корольчук та ін. За ред. Л. В. Скуратівського. — К., 2005).

Для вчителів української мови, студентів філологічних факультетів.

ББК 74.261.4 Укр.

ISBN 978-966-308-307-0

© Крамар В. М., Чайковська І. Я., 2009
© ТзОВ «Видавництво Астон», верстка, 2009

Слово до вчителя

Упровадження системи незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови привертає значну увагу вчителів-словесників до систематичного відпрацювання в школярів навичок виконання тестових завдань різної форми й різного ступеня складності, використання яких, поряд з написанням диктантів, відбувається з метою забезпечити поетапне різнобічне й об'єктивне оцінювання знань, умінь і навичок учнів у процесі засвоєння ними мовної змістової лінії.

Використання тестів і диктантів рекомендоване під час здійснення як поточного, так і підсумкового контролю.

Пропоновані тестові завдання складені в чотирьох варіантах за кожною з тем чинної програми з української мови для 7 класу. Варіанти, які містять 24 запитання, оцінюють по 0,5 бала за кожную правильну й повну відповідь. Варіанти, які містять 12 запитань, оцінюють по 1 балу за кожную правильну й повну відповідь.

Особливістю поданих тестів є можливість поглибити відповідь учня за допомогою додаткового запитання. За формою подано тести з однією правильною відповіддю, на встановлення відповідності, з кількома відповідями (вибір речення, що містить певне мовне явище).

Бажаємо вчителям успіхів у роботі!

Повторення й узагальнення вивченого в 6 класі

Тестові завдання

Варіант 1

1. Укажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:
- а) Леся Українка, Кобзар, Каменяр, Нестор Літописець;
 - б) Бог, Біблія, Євангеліє, Святий Дух;
 - в) Данило Галицький, Шевченківська Премія, Шевченківський стиль, Франкові сонети;
 - г) ахіллесова п'ята, юдині срібняки, піфагорова теорема, езо-півська мова.

Неправильно записані словосполучення запишіть правильно.

2. Укажіть рядок, у якому всі прикметники записані правильно:
- а) здійснений, непримирений, нескінченний, нечисленний;
 - б) неблаганий, незрівняний, неказаний, недоторканий;
 - в) благословенний, блаженний, огненний, священний;
 - г) денний, осінній, кінний, законний.

Неправильно записані прикметники запишіть правильно.

3. Укажіть рядок, у якому в усіх словах пишуть префікс *пре-*:
- а) пр(е, и)тулок, пр(е, и)стол, пр(е, и)зирство;
 - б) пр(и, е)зирливий, пр(и, е)подобний, пр(и, е)освящений;
 - в) пр(е, и)красний, пр(е, и)бережний, пр(е, и)кордонний;
 - г) пр(е, и)ярок, пр(и, і)рва, пр(е, и)гірок.

Випишіть з інших варіантів слова з префіксом пре-.

4. Укажіть рядок, у якому допущено помилки при написанні числівників:
- а) 7-й, 11-го, 35-мільйонний, 3-тисячний;
 - б) трьохтисячний, тридцятип'ятимільйонний, дев'ятисотий;
 - в) сімдесятсьомий, п'ятдесятий, стоперший;
 - г) три з половиною тисячний, 4½-тисячний.

Неправильно записані числівники запишіть правильно.

-
5. Укажіть рядок, у якому іменники з *пів* пишуть через дефіс:
- а) пів/аркуша, пів/огірка, пів/абрикоса, пів/антени;
 - б) пів/ями, пів/яблука, пів/ящика, пів/юрти;
 - в) пів/години, пів/кілометра, пів/гривні, пів/місяць;
 - г) пів/Тернополя, пів/Киева, пів/Європи, пів/Америки.
6. Укажіть рядок, у якому *не* пишуть окремо:
- а) не/вільник, не/года, не/мовля, не/ук;
 - б) не/воля, а рабство; не/правда; не/веселий, а сумний; не/письменний;
 - в) зовсім не/великий; аж ніяк не/приємний; не/вміння, а бажання; не/правда, а брехня;
 - г) не/досяжність; не/дорослий, а малий; не/добиток.
- Випишіть з інших варіантів приклади написання не окремо.*
7. Укажіть речення, у якому допущено пунктуаційну помилку при однорідних членах:
- а) Досвідчена вчителька і словом, і увагою пригріла хлопчика;
 - б) Над Россю, Дніпром і Сулою в задумі шепочуть гаї;
 - в) Поряд із творами українських письменників на полиці є книги білорусів, і казахів, узбеків, і латишів;
 - г) Сади стояли в тумані білого цвіту дерев: черешень, вишень і яблунь.
8. Укажіть речення, у якому допущено пунктуаційну помилку при звертанні:
- а) О незвичайна, чародійна мово, твій звук у мене в серці..;
 - б) Орачу мій, господарю великий, гостило в тебе сонце за столом;
 - в) Гей ви далі солов'їні, давні весни сині, одцвіли ви, облетіли цвітом на калині;
 - г) Чуєш, мамо, горлиця мені знову нагадала давню пісню колискову.
9. Укажіть речення, у якому допущено пунктуаційну помилку при вживанні вставних слів:
- а) Жажіть війни, на щастя, ви не знали;
 - б) Мабуть, передчуття розлуки вплинуло на її настрій;
 - в) Коли ж скажіте серце відпочине?;

г) Це, очевидно, була її помилка.

10. Укажіть складносурядне речення (розділові знаки пропущено):

- а) Усе-таки осінь проти зими зовсім не те що зима проти весни.
- б) Я печу раків і мовчки стою на одному місці.
- в) Минула буря і сонце засяяло.
- г) То тут то там з-під снігу появилися квіти.

Випишіть обране речення, поставте в ньому розділові знаки.

11. Укажіть складнопідрядне речення (розділові знаки пропущено):

- а) По двісті років можуть жити ворони а солов'ї живуть так мало літ;
- б) З самого початку думай який буде кінець;
- в) Вечір і справді був чудовий;
- г) Стомилися хлопці присіли відпочити.

12. Укажіть речення з прямою мовою (розділові знаки пропущено):

- а) Підіть і скажіть щоб уже йшли додому;
- б) Не радій кажуть чужій біді;
- в) Г. Сковорода казав Довго сам учись коли хочеш навчати інших;
- г) Як скажуть люди так і буде.

Варіант 2

1. Укажіть рядок, у якому всі іменники не змінюють свого закінчення ні за відмінками, ні за числами:

- а) кенгуру, Дюма, Ігор, зерно;
- б) гроші, Альпи, макарони, духи;
- в) колібрі, Душанбе, журі, пальто;
- г) бра, Торонто, алое, кіно.

2. Укажіть рядок, у якому всі іменники І відміни в О. в. однини мають закінчення *-ею*:

- а) планета, людина, вода, думка;
- б) тиша, площа, круча, дума;
- в) акація, лілея, надія, дочка;
- г) пшениця, вишня, груша, земля.

1. Укажіть рядок, у якому в усіх іменниках III відміни в О.в. подовжуються м'які приголосні:
- а) зелень, мідь, честь, мазь;
 - б) зустріч, велич, область, кров;
 - в) тінь, ніч, даль, міць;
 - г) віддаль, піч, акварель, користь.
4. Укажіть рядок, у якому всі прикметники належать до м'якої групи:
- а) освітні заклади, сині тумани, ясні дні;
 - б) білі сніги, солодкі сни, славні діла;
 - в) сині гори, колишні сусіди, порожні відра;
 - г) домашні страви, орлині крила, справжні друзі.
5. Укажіть рядок, у якому всі прикметники утворюють вищий ступінь порівняння від інших основ:
- а) поганий, страшний, вдалий, рішучий;
 - б) великий, малий, гарний, поганий;
 - в) холодний, хитрий, розумний, молодий;
 - г) високий, близький, здоровенний, німий.
6. Укажіть рядок, у якому всі прикметники пишуть через дефіс:
- а) південно/західний, північно/східний, загально/освітній;
 - б) жовто/синій, темно/зелений, жовто/гарячий;
 - в) блакитно/синій, ясно/червоний, червоно/гарячий;
 - г) літературно/художній, історико/культурний, гіркувато/солоний.
7. Укажіть рядок, у якому усі займенники пишуть разом:
- а) ні/скільки, ні/з/чим, хтозна/що;
 - б) ні/чий, ні/чого, казна/хто;
 - в) ні/хто, де/який, ні/котрий, аби/що;
 - г) ні/в/кого, ні/який, ні/чий, де/що.
8. Укажіть рядок, у якому всі займенники пишуть через дефіс:
- а) аби/хто, будь/що, ні/хто, ні/який;
 - б) де/який, чий/сь, будь/хто, що/сь;
 - в) ані/що, ні/скільки, ні/в/кого, хтозна/у/кого;
 - г) будь/що, чий/небудь, будь/який, казна/який.

9. Укажіть рядок займенників, які після прийменників уживають із приставним *и* (у непрямих відмінках):
- а) мій, твій, свій, наш;
 - б) я, ти, ми, ви;
 - в) він, вона, воно, вони;
 - г) той, цей, такий, оцей.
10. Укажіть рядок, у якому усі числівники збірні:
- а) два, три, чотири, п'ять;
 - б) дванадцять, тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять;
 - в) двоє, троє, четверо, п'ятеро;
 - г) другий, третій, четвертий, п'ятий.
11. Укажіть рядок, у якому неправильно утворено форми Р. в. числівників:
- а) п'ятьох, шістьох, сімох, вісьмох;
 - б) п'ятдесяти, шестидесяти, семидесяти, восьмидесяти;
 - в) п'ятисот, шестисот, семисот, восьмисот;
 - г) п'яти, шести, семи, восьми.
12. Укажіть рядок, у якому всі кількісні числівники вжито в О. в.:
- а) двохсот, трьохсот, чотирьохсот, п'ятисот;
 - б) десятьма, одинадцятьма, чотирьох, тридцятьох;
 - в) трьомастами, сорока, п'ятдесятма, ста;
 - г) одним, двома, трьома, чотирьох.

Варіант 3

Прочитайте текст і позначте відповіді на завдання 1–12 знаком X. Розділові знаки пропущено.

1. Сонце заходило червоно і почервонило усе і небо і хмари і землю. 2. Навіть дощові крапельки на деревах і в травах мерехтіли червоно-зеленими іскорками сповнювали ліс тоненьким дзвоном. 3. Напевно завтра буде вітер подумав Федір Несторович. 4. Йти було важко бо дощова вода розрила глибокі яруги. 5. Сутеніло і на левадах білими озерами розлягався туман. 6. З туману назустріч йому вибрела якась здавалося мара. 7. Вона бігцем наблизилась і загукала Федоре Несторовичу ідіть швидше... вже шоста година... запізнитесь...

1. Позначте речення із вставними словами:

1	2	3	4	5	6	7

2. Позначте речення з прямою мовою:

1	2	3	4	5	6	7

3. Позначте речення із звертанням:

1	2	3	4	5	6	7

4. Позначте прості речення:

1	2	3	4	5	6	7

5. Позначте складні (складносурядні та складнопідрядні) речення:

1	2	3	4	5	6	7

6. Позначте речення з однорідними членами:

1	2	3	4	5	6	7

7. Позначте речення з узагальнювальним словом і однорідними членами:

1	2	3	4	5	6	7

8. У тексті іменників є:

а) 15; б) 19; в) 25; г) 10.

9. Позначте речення, у яких є прикметники.

1	2	3	4	5	6	7

10. Позначте речення, у яких є займенники:

1	2	3	4	5	6	7

11. Позначте речення, у яких є числівник:

1	2	3	4	5	6	7

12. Укажіть речення, яке відповідає такій характеристиці: речення просте, розповідне, неокличне, двоскладне, поширене, ускладнене вставним словом:

1	2	3	4	5	6	7

Варіант 4

Прочитайте текст, поданий нижче, і виконайте завдання 1–12, позначивши правильні відповіді знаком X. Розділові знаки пропущено.

1. Сонце, мабуть, тільки що зійшло. 2. Климко прокинувся від холодної роси, що впала йому на босі ноги. 3. Звечора він не міг заснути десь зо дві години, бо миші лоскотали його, гасали йому по руках і ногах і радо пищали. 4. Климко проганяв їх, усяк кишкав, сердито сукав ногами, бив руками, а потім заснув. 5. Климко звівся на лікоть, і його затрусило від застоного холоду в усьому тілі. 6. Нічого, — подумав, — пробіжуся, може, метрів з п'ятдесят — зігріюся. 7. Він швидко витер холодними пальцями очі і сів у своєму соломяному кублі.

1. Позначте номери речень із вставними словами:

1	2	3	4	5	6	7

2. Позначте номери речень із прямою мовою:

1	2	3	4	5	6	7

3. Позначте номери речень з однорідними членами:

1	2	3	4	5	6	7

4. Позначте номери речень з узагальнювальним словом і однорідними членами:

1	2	3	4	5	6	7

5. Позначте номери простих речень:

1	2	3	4	5	6	7

6. Позначте номери складносурядних речень:

1	2	3	4	5	6	7

7. Позначте номери складнопідрядних речень:

1	2	3	4	5	6	7

8. Позначте номери речень, у яких ужито прикметники:

1	2	3	4	5	6	7

9. Позначте номери речень, у яких не вжито займенники:

1	2	3	4	5	6	7

10. Позначте номери речень, у яких ужито числівники:

1	2	3	4	5	6	7

11. У тексті іменників II відміни є:

а) 8; б) 9; в) 9; г) 11.

12. Орфографічна помилка допущена в реченні:

а) 1; б) 3; в) 5; г) 7.

Диктанти

Варіант 1

Небо було тихе, і озеро було тихе. Небо із своєї високості пірнуло в озерну глибіню, перекинулося, вистелило собою дно, і сонце з-під хвиль пробивалося на світ. Небо втопилося, а озеро світило сонцем.

Густа лепеха, низька осока, чорноголовий очерет — все остовпіло від того дива і не зважувалося шелеснути.

Тільки високі дуби, прадавні вартові берегів, своїми верхів'ями діставали середину озера, тягнулися до того сонця, що світило із самого дна, але не могли досягнути, не могли вловити його. А воно йшло по небу, йшло і по дну та заманювало за собою дуби.

Сонце виробляло те ж саме і з соснами, які поодинокі стирчали на кручах.

І все мовчало: ліс, який вибухнув зеленим полум'ям і мріяв; поля, що розлилися повинню колосків і притихли; і Катря на березі озера.

124 слова

Варіант 2

Їхали верхи. Коні чули сталь стремен і кусали вудила. Стриміли сосни, і під соснами крутилась дорога. А ніч була темна, як ліс, і ліс невидимий, як ніч. Дорога м'яка, нев'їжджена, встелена, мабуть, глищею, бо коні стукали рівно і нечутно.

Арсен лизнув свої сухі губи й подумав: «Як соснова кора». Терпкий і гіркий присмак. Губи стиснулись, наче злиплись живицею, язик став шорстким. Захотілось напиться води. Роздмухнулись ніздрі, вдихаючи вистояне в соснах повітря. Воно було чисте, легке й дуже сухе. Звужені очі Арсена звузилися ще дужче. Вони промошували лісову дорогу, сосни й кущі на заворотах, темряву під верхівіттям. У руці повід, друга — на автоматі.

Володька їхав поряд, нога до ноги. Їх було двоє. Нечутний скрип сідел, сталь стремен у нозі, сталь зброї в руці.

120 слів

Варіант 3

Дмитро Петрович йшов серед поля. Легкий, без підшивки піджак на руці. Солом'яний бриль, білі штани й сандалі на тонкій підшві. Надималася на плечах полотняна сорочка, бо вітер залітав у відкриту пазуху.

Йшлося добре. Горби пливли і зеленими хвилями били об сині обрії. Молоде передлітнє сонце світило з незахмареної високості. Жита викинули колосся. Воно було ніжне й гладеньке, як дитячі пальчики. І жита торкалися тими пальцями сонячних довгих струн, і проміння, здавалося, грало, як золота арфа. Невисокі рядки пшениці росли кущисто. Вони теж викинули колосся, гранчасте, вузлувате. І воно своїми гостренькими вусиками чіплялося за сонячне проміння.

Він йшов, облитий вітром і сонцем, під тінню жайворонкової пісні. Йшов у Волицю — село під Яремчею, де вчителював останні роки.

115 слів

Варіант 4

Вже давно зійшло сонце. Велике й червоне, воно ходило між дубами й осичиною. І Катря подумала, що найліпше йти їм з Данилком за сонцем. І сонце обов'язково приведе їх до доброго лісника. Але те сонце втікало та й утікало, наче бавилося з дітьми.

Враз перед ними запалахкотіла червона калина. Налита сонцем, вона зависла над усім лісом: над деревами, кущами, снігом і над дітьми.

Вони почали їсти калину. Катря пригинала гілля, а Данилко хав ягоди жменями і пакував їх у свій маленький ротик. Ягідки з морозу тріщали на його молочних зубах, аж стікало по бороді. Вони об'їдали її, як пташки.

І здавалося, що Катря й Данилко ласують не кетягами ягід, мабуть, це саме сонце розбризкалося й стало калиновими ягідками, і вони їдять ту смакоту.

123 слова

Дієслово

Тестові завдання

Варіант 1

1. Укажіть правильне твердження:
 - а) дієслово — це головна частина мови;
 - б) дієслово — це незалежна частина мови;
 - в) дієслово — це самостійна частина мови;
 - г) дієслово — це службова частина мови.

Обрану відповідь проілюструйте 3-4 прикладами.
2. Укажіть рядок, у якому всі слова — дієслова:
 - а) читати, читання, читаючи, прочитаний;
 - б) синіти, посиніти, синь, посинілий;
 - в) думати, мислиш, розмірковуєте, подумують;
 - г) сум, сумувати, сумно, сумуючи.
3. Дієслова мають такі основні форми:
 - а) неозначена форма, означена форма;
 - б) особові форми, неособові форми, безособові форми;
 - в) дієприслівник, прислівник, дієприкметник, прикметник;
 - г) неозначена форма, особові форми, безособові форми на *-но*, *-то*, дієприслівник, дієприкметник.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.
4. Неозначена форма дієслова відповідає на такі питання:
 - а) що робити? що робив? що робить? що буде робити?;
 - б) що зробити? що зробив? що зробить?
 - в) що робити? що зробити?;
 - г) що робитиме?

Обрану відповідь обґрунтуйте прикладами.
5. У реченні «У будь-якій сфері спілкування необхідно дбати про культуру мовлення» неозначена форма виступає:

а) підметом;	в) додатком;
б) присудком;	г) обставиною.

6. Особовими називають такі дієслова, які:
- а) вказують на приналежність особі;
 - б) називають особу;
 - в) змінюються тільки за особами;
 - г) означають реальну дію, яку виконує певна особа в певний час.
7. Усі дієслова належать до особових форм у рядку:
- а) пишуть, читати, мріючи;
 - б) читають, мріяв, прочитаний;
 - в) думає, говорить, писатиме;
 - г) співає, малював, сказаний.
8. Укажіть рядок, у якому всі дієслова утворюють видові пари:
- а) їхати, принести, постріляти;
 - б) в'яжуть, писала, розмовляти;
 - в) говорили, розслідували, розговоритися;
 - г) поважав, налітався, адресував.
9. Укажіть рядок, у якому всі дієслова минулого часу доконаного виду:
- а) сміялись, мріяв, кувала, взяли;
 - б) сів, ловив, збудував, впало;
 - в) прочитає, роздумував, писав, співатиме;
 - г) сказав, спекла, впало, заgrimіли.
10. Укажіть рядок, у якому всі дієслова майбутнього часу недоконаного виду:
- а) читатимеш, буде малювати, покличуть, заспіває;
 - б) стоятиму, зітхатиму, сміятимешся, будеш радіти;
 - в) водитимемо, шепотітимемо, будемо співати, посиніє;
 - г) ойкне, гукне, крикне, втішатиметься.
11. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають граматичне значення часу:
- а) затихає, вечоріло, посаджу, сиди;
 - б) писатимуть, схаменувся, спостерігаємо, покликав би;
 - в) дякував, розумієш, будете радіти, згадуватиму;
 - г) досліджувати, пришию, тішитимусь, допоможи.

12. Укажіть речення, у якому дієслово у формі майбутнього часу вжите в значенні минулого часу:
- а) Небо сьогодні синіло по-весняному;
 - б) Хмари стали над заходом та й закам'яніли;
 - в) А він підбіг та як схопить Сергія за руку;
 - г) Хотіла б я піснею стати.
13. Дієслова минулого часу змінюють за:
- а) числами й особами;
 - б) за особами і родами;
 - в) за числами і родами в однині;
 - г) за числами, родами в однині й особами.
- Обрану відповідь обґрунтуйте прикладами.*
14. Укажіть рядок, у якому всі дієслова минулого часу відповідають схемі: ^л ^о:
- а) писало, світало, навколо;
 - б) малювало, дощило, взяло б;
 - в) танцювало, звечоріло, понесло;
 - г) весело, співало, падало.
15. Дієслова теперішнього часу змінюють за:
- а) числами й родами;
 - б) числами і в однині за особами;
 - в) особами й числами;
 - г) за числами, особами й родами.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
16. Укажіть рядок, у якому всі дієслова належать до I дієвідміни:
- а) пасти, колоти, хотіти, клеїти;
 - б) бігти, берегти, бити, стогнати;
 - в) нести, вести, жаліти, іржати;
 - г) усміхатися, рости, бродити, сидіти.
17. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в правописі особового закінчення дієслова:
- а) полете, булькочемо, подвоять, гоять;
 - б) любимо, заплачеш, перечистимо, захочуть;

- в) славите, випечемо, мелють, здоять;
 - г) діють, білемо, топите, їси.
18. Укажіть рядок, у якому всі дієслова утворюють 1-у особу множини наказового способу за допомогою однакового закінчення:
- а) славити, ловити, берегти, стати;
 - б) говорити, носити, виходити, сидіти;
 - в) кинутися, цілитися, берегтися, сміятися;
 - г) різати, повірити, покликати, поглянути.
19. Укажіть речення, у якому дієслова наказового способу вживаються у значенні дієслова умовного способу:
- а) Написав би ти, сину, хоч листа;
 - б) Хлопці, погуляйте над річкою;
 - в) Прийди ми пізніше на півгодини, вода таки прорвала б дамбу;
 - г) Ніколи не забувай про рідну домівку.
20. Укажіть рядок, у якому всі безособові дієслова означають явища природи:
- а) таланило, щастить, коле, пофортунить;
 - б) світає, дніє, розвидняється, похолодало;
 - в) вкололо, не спиться, хочеться, сталося;
 - г) лихоманило, морозило, щастило, вечоріло.
21. Укажіть рядок, у якому всі дієслова умовного способу:
- а) співають, вважають, мріють, сказав би;
 - б) співала б, вважав би, мріяв би, сказав би;
 - в) співаймо, мрійте, кричи, вважав;
 - г) співала, мріяв, кричить, вважатиме.
22. Укажіть рядок, у якому всі дієслова дійсного способу:
- а) з'ясувати, причинити, створити, сформувати;
 - б) стемніло би, смеркає, вечоріє, морозило;
 - в) танцює, писав, малюватиме, буде говорити;
 - г) хай танцює, нехай пише, малював би, говорила б.
23. Укажіть словосполучення, у якому порушено граматичну норму:
- а) насипати борщу;
 - б) нарвати квітів;

- в) не шити сукню;
- г) сміятися з дівчини.

24. Укажіть словосполучення, у якому дієслово вжито з порушенням мовленнєвої норми:

- а) висловити надію;
- б) виразити співчуття;
- в) скасувати розпорядження;
- г) відмінити концерт.

Варіант 2

1. Виберіть правильне твердження:

- а) дієслова називають дію або стан предмета;
- б) дієслова вказують на дію чи стан предмета;
- в) дієслова передають дію і стан предмета;
- г) дієслова відображають дію або стан предмета.

Наведіть приклади дієслів, що означають стан як процес.

2. Укажіть, у якому рядку всі слова дієслова:

- а) написати, написаний, написавши, написання;
- б) писане, писали, писано, писавши;
- в) пишуть, писали, писатимуть, будуть писати;
- г) напис, підпис, запис, перепис.

3. Дієслова в неозначеній формі можуть бути такими членами речення:

- а) тільки головними;
- б) тільки другорядними;
- в) тільки присудком;
- г) головними і другорядними.

Наведіть приклади двох речень, у яких неозначена форма є головним членом речення: у першому — підметом, у другому — присудком.

4. Укажіть, у якому варіанті всі слова — неозначені форми дієслів доконаного виду:

- а) умиватися, одягатися, озирнутися, сміятися;
- б) писати, читати, малювати, казати;
- в) подумати, записати, намалювати, створити;
- г) учить, згадать, зробить, балакать.

5. Значення особи дієслів в українській мові виражається за допомогою:

- а) суфіксів і префіксів;
- б) особових закінчень;
- в) роду і числа;
- г) часу і числа.

Обрану відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.

6. Укажіть рядок, у якому всі дієслова — у формі теперішнього часу:

- а) розповідають, блищатимуть, кажемо, святкуватимемо;
- б) сплю, стоїш, креслить, біліємо;
- в) люблять, пишуть, скажуть, зловлять;
- г) починається, побережеться, обпечеться, всміхається.

7. Укажіть речення, у якому дієслово у формі теперішнього часу вживається у значенні минулого часу:

- а) Свічка ніколи рівно не горить;
- б) Викотився із-за гаю місяць;
- в) Стомилися хлопці, присіли спочити;
- г) З весни Іван був щодня у полі — то оре, то засіває яриною.

8. Укажіть рядок, у якому всі дієслова минулого часу мають паралельні форми виду:

- а) писав, писала, писало, писали;
- б) прибіг, приніс, замів, наплів;
- в) свиснув, стрибнув, крикнув, стукнув;
- г) мокнув, зникнув, мерзнув, замовкнув.

9. Належність дієслова до I чи II дієвідміни найпростіше визначити:

- а) за закінченням 1-ї особи однини;
- б) за закінченням 1-ї особи множини;
- в) за закінченням 3- особи однини;
- г) за закінченням 3-ї особи множини.

Обрану відповідь проілюструйте 2-3 прикладами дієслів.

10. Укажіть рядок, у якому допущено помилки в правописі особових закінчень дієслів:

- а) говориш, сиплеш, купаєшся, стоїш;
- б) плаче, спить, сумує, кроїть;

- в) ростимо, кроємо, стежимо, плачемо;
г) сиплють, моляться, вчаться, стоять.
11. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають не всі особові форми:
- а) пам'ятати, хотіти, плакати, мріяти;
б) виготовляти, моросити, говорити, йти;
в) боліти, вечоріти, морозити, дощити;
г) тремтіти, світати, відчувати, хотіти.
12. Дієслова майбутнього часу називають дію, яка:
- а) відбувається постійно;
б) відбувалася до моменту повідомлення про неї;
в) відбувається у момент повідомлення про неї;
г) відбувається або відбудеться після повідомлення про неї.
- Обрану відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.*
13. Укажіть рядок, у якому всі дієслова — майбутнього часу складеної форми:
- а) проспівасмо, прибіжимо, спатимемо, поламаємо;
б) будемо писати, буду говорити, будуть виконувати, будете мовчати;
в) веселитимусь, бачитиме, житимеш, читатимемо;
г) буде стелитися, спізнишся, спатиметься, заплачу.
14. Укажіть рядок, у якому від усіх дієслів не можна утворити 3-ю особу множини майбутнього часу:
- а) повернутися, зійтися, зібратися;
б) стояти, падати, хотіти;
в) відповісти, розповісти, доповісти;
г) дати, їсти, спати.
15. Спосіб дієслів — це граматична категорія дієслова, що:
- а) вказує на особу, яка виконує дію;
б) вказує на час, коли виконується дія;
в) виражає ставлення особи до дії;
г) виражає відношення дії до дійсності.
16. Укажіть рядок, у якому всі дієслова — умовного способу:
- а) думала, сказав, мріяли, впало;
б) перемогла б, співав би, бажали б, задощило;

- в) горів би, ходив би, казав би, створив би;
- г) мерехтіло б, морозило, пройшло б, наздогнало б.

17. Дієслова наказового способу мають:

- а) одну просту і дві складені форми;
- б) дві прості і дві складені форми;
- в) три прості і одну складену форму;
- г) три прості і дві складені форми.

Обраний варіант відповіді обґрунтуйте прикладами.

18. Укажіть рядок, у якому всі дієслова утворюють 1-у особу множини наказового способу за допомогою однакового закінчення:

- а) славити, ловити, берегти, стати;
- б) говорити, носити, виходити, сидіти;
- в) кинутися, цілитися, берегтися, сміятися;
- г) різати, повірити, покликати, поглянути.

19. Укажіть речення, у якому дієслово дійсного способу вжите у значенні дієслова наказового способу:

- а) Станьмо, діти, в коло;
- б) Вишикувалися усі в шеренгу негайно;
- в) Пишіть листи і надсилайте вчасно;
- г) Чи не заспокоїлись би ви нарешті?

20. Укажіть рядок, у якому всі дієслова безособові:

- а) зітхає, покинуло, щастить, таланило;
- б) не читається, міркує, світило, пекло;
- в) вечоріє, сутеніло, буде морозити, не спиться;
- г) дощить, освітить, фортунить, цікавить.

21. Укажіть рядок, у якому всі дієслова утворені одним способом:

- а) написати, відписати, понаписувати, понадписувати;
- б) якати, охати, окати, поплакати;
- в) поглибити, проспівати, осліпнути, верховодити;
- г) грюкнути, крикнути, розуміти, бідувати.

22. Укажіть рядок, у якому дієслово записано неправильно:

- а) [купа́йе"с':а];
- б) [ро́би"т'с'а];
- в) [найіс'ц':а];
- г) [во́ди"с':а].

23. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при доборі синонімів до дієслів:

- а) не/любити — не/навидіти;
- б) не/славити — не/прославляти;
- в) не/здужати — не/змогти;
- г) не/притомніти — не/хворіти.

Випишіть не з дієсловами разом і окремо.

24. Укажіть словосполучення, у якому не порушено граматичної норми:

- а) вибачаюся дуже;
- б) вибачте мене;
- в) мене морозить;
- г) мене кортить.

Варіант 3

1. Укажіть рядок, у якому всі слова належать до дієслівних форм:

- а) написаний, читання, малюючи, спотворено;
- б) червоніти, сумуючи, крикливий, ойкання;
- в) зловити, споряджений, затримано, будуєш;
- г) замальований, ловити, вечоріло, сумно.

2. Укажіть рядок, у якому всі слова – неозначені форми дієслів:

- а) побачити, світати, біжать, бачити;
- б) їсточки, писати, спатуні, хотіти;
- в) вмиватися, цікавиться, дізнається, сміятися;
- г) нести, плести, їси, розповіси.

3. Укажіть, у якому реченні неозначена форма дієслова входить до складу присудка:

- а) Любиш позичати, вмій і віддавати.
- б) Хто хоче багато знати, мусить менше спати.
- в) Як друзям легко жити, то легко і мені.
- г) Виходять косарі у поле жнива розпочинати.

4. Вид дієслова визначають за допомогою:

- а) префіксів;
- б) суфіксів;
- в) наголосів;

г) питань.

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

5. Укажіть найточніше визначення категорії недоконаного виду:

- а) дієслова недоконаного виду називають незавершену дію і відповідають на питання що робити? що зробити?;
- б) дієслова недоконаного виду називають дію, обмежену коротким відрізком часу, із вказівкою на результат;
- в) дієслова недоконаного виду називають дію незавершену, необмежену в часі і відповідають на питання що робив? що роблю? що зроблю?;
- г) дієслова недоконаного виду називають незавершені дії або стани, не обмежені в часі, без вказівки на результат і відповідають на питання що робив? що роблю? що робитиму?

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

6. Дієслова доконаного виду можуть уживатися:

- а) у формах минулого і теперішнього часів;
- б) у формах минулого і майбутнього часів;
- в) у формах теперішнього і майбутнього часів;
- г) у формах усіх часів.

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

7. Дієслова недоконаного виду можуть уживатися у формі:

- а) минулого чи теперішнього часу;
- б) минулого чи майбутнього часу;
- в) будь-якого часу;
- г) теперішнього чи майбутнього часу.

8. Часи дієслів розрізняють за:

- а) відношенням змісту дієслова до часу дії;
- б) відношенням реальної дії до моменту розповіді про неї;
- в) суфіксами і префіксами;
- г) неозначеною формою дієслова.

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

9. Укажіть рядок, у якому всі дієслова майбутнього часу:

- а) заспіваю, запиваю, запросить, заносить;

- б) відповідаєш, складаєш, принесуть, кажуть;
- в) співатиму, відпочинеш, поїси, будеш спати;
- г) будеш танцювати, співатимеш, будуть, хочуть.

10. Укажіть рядок, у якому всі дієслова теперішнього часу:

- а) дзвонять, чуєш, спатиму, розкажеш;
- б) почув, почуєш, чуєш, чутиму;
- в) пишу, читають, малюєте, їси;
- г) грати, заграли, заграють, грають.

11. Дієслова минулого часу утворюють:

- а) від основи теперішнього часу за допомогою суфіксів;
- б) від основи неозначеної форми (інфінітива) за допомогою суфіксів -в- (чол. рід) і -л- (жін. і сер. роди та мн.) і без суфіксів;
- в) від основи минулого часу за допомогою префіксів;
- г) за допомогою закінчень: нульового (чол. рід), -а (жін. рід), -о (сер. рід), -и (мн.)

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

12. Укажіть рядок, у якому від усіх дієслів не можна утворити складну форму майбутнього часу:

- а) злетіти, вчити, стежити, мріяти;
- б) бігти, одужати, краяти, сутеніти;
- в) цвісти, жити, свистіти, дзвонити;
- г) виготовити, повідомити, запам'ятати, знайти.

13. Укажіть, як змінюються дієслова дійсного способу:

- а) за часами, числами, особами;
- б) за часами, числами, родами;
- в) у минулому і теперішньому часах за особами і числами, у майбутньому — за числами і родами;
- г) у минулому часі за числами і родами (в однині), у теперішньому і майбутньому — за особами й числами.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

14. Укажіть рядок, у якому всі дієслова не належать до I дієвідміни:

- а) розрізняються, повернутися, освіжається, радяться;
- б) біжу, ношу, куплю, повідомлю;
- в) нестиму, ловитимуть, говоритиму, буду ходити;

- г) напишете, пошануєте, поборете, переможете.
15. В українській мові розрізняють такі способи дієслова:
- а) минулий, теперішній, майбутній;
 - б) простий, складний, складений;
 - в) дійсний, умовний, наказовий;
 - г) dokonаний, недоконаний.
- (Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)*
16. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при утворенні форм наказового способу:
- а) зроби, малюйте, хай скаже, напише;
 - б) принесіть, киньте, стань, збери;
 - в) хай бере, нехай напишуть, нехай грають, встаньте;
 - г) бережіть, ходіть, робіть, малюйте.
17. Укажіть рядок, у якому всі дієслова утворюють 2-у особу однини наказового способу за допомогою однакового закінчення:
- а) малювати, будувати, вчити, колоти;
 - б) сидіти, бігти, лити, іти;
 - в) веселитися, хвилюватися, боротися, гойдатися;
 - г) грати, дати, гукати, співати.
18. Укажіть речення, у якому дієслово наказового способу вжите в значенні дієслова дійсного способу:
- а) Берімося краще до роботи;
 - б) Взялись би ви до науки;
 - в) А він візьми та й виконай роботу сам;
 - г) Треба виконати роботу ще сьогодні.
19. Укажіть речення, у якому вжите безособове дієслово:
- а) Світає світ в терновому галуззі;
 - б) Вже ледь світає;
 - в) Грім гримів надзвичайно грізно;
 - г) Вітер жито колише.
20. Укажіть рядок, у якому видові пари всіх дієслів творяться префіксальним способом:
- а) усміхатися, перечитувати, допомогти, заробляти;

- б) переконувати, шукати, робити, писати;
- в) підписувати, скошувати, наголошувати, брати;
- г) скликати, викидати, розрізати, дібрати.

21. Укажіть словосполучення, у якому порушена граматична норма:

- а) болить мене;
- б) боліє за роботу;
- в) болить у мене;
- г) болить мені.

22. Укажіть словосполучення, у якому не порушена мовленнєва норма:

- а) сходити на зупинці;
- б) відіграє велике значення;
- в) звідси витікає висновок;
- г) відрізняють один від одного.

23. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при доборі синонімів:

- а) багатіти, заможніти, збагачуватися;
- б) дбати, піклуватися, турбуватися;
- в) заважати, перешкоджати, мішати;
- г) докоряти, дорікати, закидати.

24. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при доборі дієслова — антоніма до фразеологізму:

- а) пропустити повз вуха — запам'ятати;
- б) псувати кров — заспокоювати;
- в) пустити за вітром — не розтратити;
- г) пустити шпильку — похвалити.

Варіант 4

1. Укажіть повну відповідь:

- а) дієслова відповідають на питання що робити? що зробити?;
- б) дієслова відповідають на питання що роблять? що кажуть? що бачать?;
- в) дієслова відповідають на питання що робити? що зробити? що роблять? що зробили? що зроблять?;
- г) дієслова відповідають на питання хто робить? що робить?

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

1. Дієслово має:

- а) багато форм;
- б) 3 форми;
- в) 4 форми;
- г) 5 форм.

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

2. Неозначена форма дієслова має такі морфологічні ознаки:

- а) суфікси *-ти, -ть*, спосіб;
- б) час, особу;
- в) число, в однині — рід;
- г) вид.

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

3. Укажіть, у якому реченні неозначена форма виступає означенням:

- а) Життя прожити — не поле перейти;
- б) Хто хоче більше знати, той мусить менше спати;
- в) Зарубати на носі — означає добре запам'ятати;
- г) Потреба допомагати людям у Сашка проявилася ще в дитинстві.

4. До особових форм належать дієслова в рядку:

- а) написано, прочитано, створено, відбито;
- б) працював, говорила, плакало, створити;
- в) вчиш, мріятимеш, будуть співати, їси;
- г) обіцяю, втішаючи, обговорено, скачуть.

5. Категорію виду мають:

- а) усі дієслова;
- б) усі дієслова, крім тих, що закінчуються на *-ся*;
- в) усі дієслова, крім іншомовних;
- г) усі дієслова, крім неозначеної форми.

(Обрану відповідь проілюструйте прикладами.)

6. Дієслова недоконаного виду можуть уживатися:

- а) тільки у формах минулого часу;
- б) тільки у формах теперішнього часу;
- в) тільки у формах майбутнього часу;

г) в усіх часових формах.

Обрану відповідь проілюструйте 3-4 прикладами.

8. Укажіть рядок, у якому подане правильне твердження:

- а) вид дієслова вказує на завершеність дії;
- б) вид дієслова вказує на завершеність дії в майбутньому;
- в) вид дієслова вказує на завершеність чи незавершеність дії;
- г) вид дієслова вказує на завершеність дії в минулому.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

9. В українській мові розрізняють такі часи дієслів:

- а) простий, складний;
- б) доконаний, недоконаний;
- в) минулий, теперішній, умовний;
- г) теперішній, минулий, майбутній.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

10. Укажіть рядок, у якому дієслова стоять у різних часових формах:

- а) мок, мерз, біг, писав;
- б) свищу, їжджу, чеше, сиплють;
- в) розповіси, тремтітимеш, будеш читати, мріятимеш;
- г) їси, розповіси, відповіси, даси.

11. У сучасній українській мові існують такі форми майбутнього часу дієслів:

- а) проста і складна форми доконаного виду;
- б) проста і складна форми недоконаного виду;
- в) проста, складна і складена форми недоконаного виду;
- г) проста форма доконаного виду, складна і складена форми недоконаного виду.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

12. Укажіть рядок, у якому всі дієслова належать до II дієвідміни:

- а) каркати, чистити, кришити, стукати;
- б) важити, летіти, гуснути, бити;
- в) спати, солити, квасити, говорити;
- г) бліднути, холонуту, копати, присвоїти.

13. Укажіть рядок, у якому в усіх особових формах дієслів відбуваються чергування приголосних:

- а) бігти, просити, співати, любити;
- б) мостити, лити, радити, казати;
- в) ходити, носити, возити, косити;
- г) ламати, терти, підперти, мити.

14. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають у закінченнях -е-:

- а) прагн..ш, брод..ш, стогн..ш;
- б) гор..мо, сад..мо, лов..мо;
- в) нес..мо, хоч..мо, пас..мо;
- г) каж..те, крич..те, пол..те.

15. Укажіть рядок, у якому всі дієслова однакового способу дії:

- а) напиши, говоріть, робить, співайте;
- б) говорімо, скажи ж, вивчив би, сміймося;
- в) говорю, працюємо, біжать, співаєте;
- г) прочитав би, писав, пиши, прочитай.

16. Дієслова умовного способу утворюються:

- а) від основи дієслова теперішнього часу за допомогою особових закінчень;
- б) від дієслів минулого часу додаванням частки *би* (*б*);
- в) від основи інфінітива за допомогою суфіксів -в-, -л- та додаванням частки -ся (-сь);
- г) від основи інфінітива за допомогою часток *би* (*б*).

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

17. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають граматичне значення наказового способу:

- а) ріж, хай працює, побудуймо, хочемо;
- б) складімо, сійте, загубив би, нехай відпочиває;
- в) кричи, радійте, граймо, хай допоможе;
- г) думай, допоможімо, захистимо ж, склав би.

18. Укажіть рядок, у якому всі дієслова утворюють 2-у особу множини наказового способу за допомогою однакового закінчення:

- а) танцювати, мити, садити, чистити;
- б) читати, копати, пити, писати;

- в) сміятись, подивитися, втішатися, оглядатися;
г) робити, нести, спати, кричати.
19. Укажіть речення, у якому неозначена форма дієслова вживається у значенні дієслова наказового способу:
- а) Скопайте ділянку ще сьогодні.
б) Негайно підняти на кораблі прапор України.
в) Петре, занеси книгу у бібліотеку.
г) Висівати насіння треба зранку.
20. Безособові дієслова мають такі форми:
- а) неозначену форму та особові форми теперішнього і майбутнього часів;
б) форми минулого часу дійсного та умовного способів;
в) форми теперішнього і минулого часів та наказового способу;
г) неозначену форму, 3-ю особу однини теперішнього і минулого часу й умовного способу, форму наказового способу.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
21. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають в особових закінченнях (2-ої особи одн. і мн.) майбутнього часу доконаного виду літери *-и- (-і-)*:
- а) потроїти, збільшити, почистити, покликати;
б) прибігти, засипати, опустити, вирізьбити;
в) викрутитися, розговоритися, спізнитися, розсердитися;
г) зважити, поїхати, залишити, зорати.
22. Укажіть словосполучення, у якому дієслово вжито без порушення мовленнєвої норми:
- а) прийняли участь;
б) бажали щастя;
в) загубили апетит;
г) зичили спокій.
23. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при доборі до фразеологізму синоніма у формі інфінітива:
- а) пекти раків — червоніти;
б) задерти носа — зрадіти;
в) повісити носа — засумувати;

г) водити за носа — обманювати.

4. Проаналізуйте дієслово в реченні й укажіть рядок із правильним розбором його як частини мови:

Вихованість допомагає людині на кожному кроці її життя.

- а) допомагає — дієсл., означає дію, що робить? н. ф. — допомагати, докон. вид, дійсн. сп., теп. час, 3-я особа, мн., I дієвідм., присудок;
- б) допомагає — дієсл., озн. стан, що зробить? н. ф. — допомагати, докон. вид, дійсн. сп., мин. час, 2-а особа, одн., II дієвідм., присудок;
- в) допомагає — дієсл., означає дію, що робить? н. ф. — допомагати, недок. вид, дійсн. сп., теп. час, 3-я особа, одн., жін. рід, I дієвідм., присудок;
- г) допомагає — дієсл., означає дію, що робить? н. ф. — допомагати, недок. вид, дійсн. сп., теп. час, 3-я особа, одн., I дієвідм., присудок.

Правопис дієслів

Тестові завдання

Варіант 1

1. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів:
 - а) говориш, сиплеш, купаєшся, стоїш;
 - б) плаче, спить, сумує, кроїть;
 - в) ростимо, країмо, стежимо, плачемо;
 - г) сиплють, моляться, вчаться, стоять.
2. Укажіть рядок, у якому при дієвідмінюванні всіх слів допущено граматичні помилки:
 - а) мажеш, чсешеш, колишеш;
 - б) дасиш, їсиш, відповісиш;
 - в) сипеш, спиш, дояти;
 - г) водиш, ходиш, кроєш.
3. Укажіть рядок, у якому в 1-й особі однини всіх дієслів відбуваються чергування приголосних:
 - а) бігти, просити, співати, любити;
 - б) мостити, лити, родити, казати;
 - в) водити, родити, радити, носити;
 - г) ламати, терти, підперти, мити.
4. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають в особових закінченнях теперішнього часу -е- (-є-):
 - а) бити, писати, сипати, хотіти;
 - б) працювати, бігати, думати, спати;
 - в) орати, моритися, боротися, кряти;
 - г) робити, їсти, танцювати, рухатися.
5. Укажіть рядок, у якому для утворення умовного способу дієслів потрібна частка б:
 - а) зважила (би, б), поїхав (би, б), здивилися (би, б);
 - б) оцінив (би, б), боровся (би, б), сміявся (би, б);
 - в) розвиднілось (би, б), хотілося (би, б), вкололо (би, б);

- г) принесла (би, б), жебоніли (би, б), турбувалося (би, б).
6. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають в особових закінченнях теперішнього часу *-и- (-ї-)*:
- а) мчати, кинути, горіти, полоти;
 - б) їздити, любити, мріяти, боротися;
 - в) котити, верещати, летіти, садити;
 - г) заздрити, бриніти, радіти, одягати.
7. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають в особових закінченнях майбутнього часу доконаного виду *-и- (-ї-)*:
- а) припинити, написати, зустріти, закінчити;
 - б) стрибнути, надкусити, випрати, радіти;
 - в) причепити, покроїти, дозволити, зупинитися;
 - г) подоїти, побити, погортати, побажати.
8. Укажіть рядок, у якому наприкінці всіх дієслів у формі наказового способу пишемо м'який знак:
- а) сидіти, стати, різати, кликати;
 - б) їсти, визволити, лізти, забути;
 - в) бути, не зрадити, злізти, присісти;
 - г) трястися, повісити, не кривдити, зрізати.
9. Укажіть рядок, у якому всі дієслова в 1-й особі мн. наказового способу мають у закінченнях літеру *-і-*:
- а) пиш..мо, каж..мо, говор..мо, да..мо;
 - б) кол..мо, береж..мо, сид..мо, кин..мо;
 - в) біж..мо, пол..мо, нес..мо, ход..мо;
 - г) відпочин..мо, сяд..мо, поїд..мо, перемож..мо.
10. Укажіть рядок, у якому усі дієслова пишуть із префіксом *с-*:
- а) (з, с) писали, (з, с) кували, (з, с) шити;
 - б) (з, с) мережити, (з, с) пробувати, (з, с) читати;
 - в) (з, с) хотіти, (з, с) мити, (з, с) кам'яніти;
 - г) (з, с) копати, (з, с) хоронити, (з, с) формувати.
11. Укажіть рядок, у якому всі дієслова пишуть із часткою *не* окремо:
- а) не/користуватись, не/коритись, не/ганьбити, не/навидіти;
 - б) не/порвати, не/іржати, не/досягти, не/дорожити;

- в) він позбувся пільг;
- г) він порівнював себе.

23. Укажіть групу слів, у якій у префіксах слід писати *-и-*:

- а) пр..красний, пр..добрий, пр..мудрий, пр..мокрий;
- б) пр..красити, пр..добритися, пр..мудритися, пр..мокнути;
- в) пр..кислий, пр..зентований, пр..парований, пр..темний;
- г) пр..кисати, пр..зентувати, пр..парувати, пр..темніти.

24. Укажіть рядок, у якому допущена помилка в доборі синонімів:

- а) не/здужати — не/могти;
- б) не/покоїтися — не/бути похованим;
- в) не/славити — не/прославляти;
- г) не/зчутися — не/почути.

Укажіть дієслова, які пишуть з не разом.

Варіант 2

1. Укажіть рядок, у якому всі особові закінчення дієслів записані без помилок:

- а) зважишся, поїдеш, задивишся, залишешся;
- б) журиться, бориться, спілкуєшся, хвилюєшся;
- в) оре, гуркоче, баче, поле;
- г) любите, тішите, ходите, біжите.

Слова з помилками запишіть правильно.

2. Укажіть рядок, у якому немає помилок у чергуванні приголосних при творенні особових форм дієслів:

- а) косити — кошу, возити — вожу, садити — саджу, сидіти — сижу;
- б) просити — прошу, казати — кажу, ходити — хожу, зрадити — зраджу;
- в) носити — ношу, в'язати — в'язу, їздити — їджу, завадити — заваджу;
- г) вкусити — вкушу, різати — ріжу, радити — раджу, догодити — догоджу.

3. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають в особових закінченнях теперішнього часу *-е-* (*-є-*):

- а) шанувати, лунати, йти, бути;

- б) аукати, ойкати, їсти, робити;
 - в) нести, чути, зеленіти, лити;
 - г) відповідати, здаватися, чути, креслять.
4. Укажіть рядок, у якому для утворення умовного способу всіх дієслів потрібна частка *би*:
- а) казало (би, б), плакало (би, б), впало (би, б), світало (би, б);
 - б) причепили (би, б), грали (би, б), впали (би, б), плакали (би, б);
 - в) бажав (би, б), зник (би, б), мерз (би, б), шез (би, б);
 - г) причепила (би, б), жила (би, б), плела (би, б), веселила (би, б).
5. Укажіть рядок, у якому всі дієслова мають в особових закінченнях майбутнього часу доконаного виду *-и-* (*-ї-*):
- а) застріл..ш, закінч..те, напиш..мо, припин..те;
 - б) випер..мо, зрадї..мо, надкус..те, стрибн..ш;
 - в) причеп..ш, покро..ш, дозвол..мо, зупин..шся;
 - г) подо..ш, погорта..ш, побажа..мо, поліч..те.
6. Укажіть рядок, у якому в усіх дієсловах у 2-й особі однини наказового способу пишемо м'який знак:
- а) гордитися, схаменутися, додивитися, сміятися;
 - б) ненавидіти, не зрадити, не дозволяти, не вимагати;
 - в) бути, стати, виносити, заморозити;
 - г) різати, кликати, не рушити, стежити.
7. Укажіть рядок, у якому всі дієслова в 1-й особі множини наказового способу мають у закінченні *-і-*:
- а) біж..мо, освіж..мо, покин..мо, освіт..мо;
 - б) рв..мо, змел..мо, стеж..мо, жив..мо;
 - в) внес..мо, печ..мо, лет..мо, шепоч..мо;
 - г) бор..мося, біл..мо, береж..мо, замов..мо.
8. Укажіть рядок, у якому доконаний вид усіх дієслів утворюється за допомогою префікса *с-*:
- а) (з, с) хопити, (з, с) коритись, (з, с) прасувати, (з, с) сутеніти;
 - б) (з, с) колоти, (з, с) полоти, (з, с) сипати; (з, с) терпіти;
 - в) (з, с) тесати, (з, с) хибити, (з, с) фокусувати, (з, с) терпіти;
 - г) (з, с) томитися, (з, с) фабрикувати, (з, с) шерехнути, (з, с) чіпати.

9. Укажіть рядок, у якому всі дієслова з *не* записані правильно:
- а) непокоїти, не сказати, не зчутися;
 - б) неволити, не притомніти, неславити (ганьбити);
 - в) неопритомніти, не дочувати, недолюблювати;
 - г) не воліти, непокоїтися (турбуватися), не дорівнювати.
10. Укажіть речення, у якому *не* з дієсловом пишуть разом:
- а) Я ж не/люблю її, як раб не/любить пана;
 - б) Карпо не/здіймав бриля, лише кивнув головою;
 - в) Старий не/добачав, а ще дужче не/дочував;
 - г) Ой не/шуми, луже, зелений байраче, не/плач, не/журися, молодий козаچه.
11. Укажіть речення, у якому *не* з дієсловом пишуть окремо:
- а) Не/має на світі другої України, не/має другого Дніпра;
 - б) Ми не/зчулися, як стемніло;
 - в) Не/славити інших люблять духовно бідні люди;
 - г) Не/вмієш шити, так і не/пори.
12. Укажіть рядок, у якому всі дієслова завжди пишуть з *не* разом:
- а) не/навидіти, не/терпеливий, не/здужати (не/могти);
 - б) не/зчутися, не/покоїтися (турбуватися), не/гадати;
 - в) не/хтувати, не/волити, не/притомніти, не/покоїти;
 - г) не/тямиться, не/покоїтися (не бути похованим), не/братися не/носити.
13. Укажіть речення, у якому дієслово має префікс *недо-*:
- а) Не/дозволяймо глумитися над рідним словом;
 - б) Не/дорікати, а допомагати;
 - в) Стара Кайдашиха таки не/долюблювала Мотрю;
 - г) Чуже бачить під лісом, а свого не/добачає під носом.
14. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в записі дієслів у фонетичній транскрипції:
- а) [з'їдѹц':а];
 - б) [ви'хѹвати'ме'с':а];
 - в) [розр'їзн'айуц':а];
 - г) [займає'шс':а].

15. Укажіть рядок, у якому не допущено помилок при творенні за допомогою префіксів дієслів доконаного виду:
- а) перебігти, пренести, перебити, привести;
 - б) прийдіть, пришліть, перейміть, перекресліть;
 - в) збити, згріти, змести, знести;
 - г) увігнути, увійти, втворити, вчудити.
16. Укажіть речення, у якому дієслово з *не* пишуть окремо:
- а) Не/має людини без вад;
 - б) Не/має краю без звичаю;
 - в) Чого не/має, того не/загубить;
 - г) Не/має тіні без світла.
17. Укажіть рядок, у якому усі дієслова пишуть з апострофом після префікса:
- а) роз..юшити, роз..ятритися, роз..ябедничати, роз..експонувати;
 - б) з..їжитися, з..ясувати, з..іржавіти, з..ехидствувати;
 - в) роз..ярмаркуватися, з..юдити, об..ялозити, роз..юродствуватися;
 - г) роз..якатися, з..їздити, з..яскравіти, роз..ойкатися.
18. Укажіть рядок, у якому правильно дібрано антоніми до дієслів з *не*:
- а) не/здужати — не/хворіти, не/бажати — не/хотіти;
 - б) не/покоїти — не/турбувати, не/славити — не/ганьбити;
 - в) не/додивитись — не/допустити помилки, не/хтувати — не/ігнорувати;
 - г) не/волити — не/примушувати, не/досліджувати — не/вивчати.
- Запишіть слова, які пишуть з не разом.*
19. Укажіть словосполучення, у якому не порушена граматична норма:
- а) мною приділено увагу;
 - б) давайте заспіваємо;
 - в) дітей треба сфотографувати;
 - г) хочу вибачитися.
20. Укажіть словосполучення, у якому не порушена мовленнєва норма:
- а) не мішай мені;
 - б) не мішало би сказати;
 - в) не змішуй в одну купу;
 - г) не мішай працювати.

21. Укажіть рядок, у якому допущено помилки при суфіксальному способі творення дієслів:
- а) синіти, синити, білити, біліти;
 - б) ойкати, ойкнути, хихикати, хихикнути;
 - в) кращати, більшати, меншати, жахати;
 - г) експериментировати, фотографіувати, декларувати, телеграфувати.
22. Укажіть рядок, у якому допущено помилки при дієвідмінюванні дієслів доконаного виду в майбутньому часі:
- а) напишете, зробите, доповісте, дасте;
 - б) дась, доповісиш, зробиш, напишеш;
 - в) дасть, доповість, напише, зробить;
 - г) дадуть, напишуть, зроблять, зшиють.
23. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в чергуванні приголосних при дієвідмінюванні дієслів:
- а) терпіти — терплю, терплять; робити — роблю, роблять;
 - б) мостити — мощу, мостять; хрестити — хрещу, хрестять;
 - в) хотіти — хочу, хотять; летіти — лечу, летять;
 - г) возити — вожу, возять; водити — воджу, водять.
24. Укажіть рядок, у якому дієслова об'єднані спільною орфограмою в усіх особах теперішнього часу:
- а) лити, рити, мити;
 - б) бути, пити, дати;
 - в) пити, бити, вити;
 - г) чути, іти, жити.
- Укажіть знайдену орфограму.*

Варіант 3

1. Укажіть фразеологізм, у якому *не* з дієсловом пишуть разом. Поясніть 2-3 реченнями один з поданих фразеологізмів:
- а) Не/має серця;
 - б) Не/має лиха без добра;
 - в) Не/має гроша за душею;
 - г) Не/має клепки.

2. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при доборі синоніма до фразеологізму. Доберіть необхідний синонім-фразеологізм, поясніть його значення:
- а) Не впадати у розпач — не опускати рук;
 - б) Не дурити голови — не забивати баки;
 - в) Не чути ніг — не чути під собою землі;
 - г) Не зводити очей — очей не спускати.
3. Укажіть рядок, у якому допущена помилка при доборі антоніма. Доберіть необхідний антонім. Сформулюйте правило правопису *не* з дієсловами і запишіть його:
- а) Не відривати очей — не дивитися;
 - б) Не виляти хвостом — не рухатися;
 - в) Не має кебети — має хист;
 - г) Не відчуває плеча — не залишається без підтримки.
4. Позначте фразеологізм, у якому не можна поставити дієслово у наказовому способі. Поясніть 2-3 реченнями його значення:
- а) Не тримає каменя за пазухою;
 - б) Не задирати носа;
 - в) Не відриватися від землі;
 - г) Немає де правди діти.
5. Укажіть прислів'я, у якому дієслова належать до II дієвідміни. Поясніть 2-3 реченнями його зміст:
- а) Не побіга..ш — не пообіда..ш;
 - б) Не дожен..ш і конем, що запізн..ш одним днем;
 - в) Відстан..ш годиною — не здожен..ш родиною;
 - г) Гірко пороб..ш — з'їс.. солодко.
6. Укажіть рядок, у якому допущені помилки при записі дієслів у транскрипції. Сформулюйте правило правопису дієслів із -ся у 3-й особі однини (як приклади використайте дієслова, подані в усіх варіантах):
- а) Хто літом спеки [бойіц':а], той зимою не/має чим [гріц':а];
 - б) Усе те [при'годіц':а], що на полі [корініц':а];
 - в) Удар [забувайе"ц':а], а слово [пам'ятайе"ц':а];
 - г) Все [ми'нец'а], одна правда [остане"т'с'а].

7. Укажіть рядок, у якому не допущено помилки при записі дієслів транскрипції. Сформулюйте правило правопису дієслів -ся у 2-й особі однини (як приклади використайте дієслова, подані в усіх варіантах):
- а) Раз [опе"чешс'а] – другий [осте"ре"жешс'а];
 - б) Як [постели"с'с'а], так і [віспи"с'с'а];
 - в) З ким [пове"дес':а], того й [набе"рес':а];
 - г) На чужому коні не [найїзди"шся], чужим добром не [нахвали"шся]
8. Укажіть, у якому реченні правопис дієслів у 2-й особі однини наказового способу відрізняється від трьох інших варіантів. Поясніть 2-3 реченнями приказку з іронічним змістом.
- а) Не спитавши броду, не (лізти) у воду;
 - б) Куди не (кинути) – усюди клин;
 - в) Не (журитися), та за діло (братися);
 - г) (Сидіти), сусідко, ще трохи видко.
9. Дієслова в дужках поставте в 2-й особі однини теперішнього часу наказового способу. Укажіть, яке з утворених прислів'їв відрізняється за змістом від інших, розкрийте його зміст:
- а) Не (брати), де не (покласти);
 - б) Чуже (переступати), та не (займати);
 - в) Чужого (не брати), а свого (не попустити);
 - г) Не (робити) комусь того, чого сам не (любити).
10. Укажіть вираз, у якому спосіб дієслів відрізняється від інших. Поясніть цей вираз 2-3 реченнями:
- а) Чим би дитина не бавилась, лиш би не плакала;
 - б) Обідала, не обідала, аби рід одвідала;
 - в) Скупий, якби міг, то б два рази одне їв;
 - г) Зробили б спішно, не вийшло б смішно.
11. Укажіть вираз, у якому спосіб творення форм минулого часу дієслів відрізняється від інших. Поясніть цей вираз 2-3 реченнями:
- а) Прилип, як шевська смола до чобота;
 - б) Обрид, як собаці редька;
 - в) Заліз, як муха в патоку;
 - г) Пожалів вовк кобилу – залишив хвіст і гриву.

12. Вкажіть речення, у якому дієслова належать до I дієвідміни (вставте необхідні літери). Поясніть один вираз 2-3 реченнями:

- а) Око бач.. далеко, а розум ще даліше;
- б) Хто роб.. лемеші, той їст.. книші;
- в) Правда і з дна моря вирина.., а неправда потопа..;
- г) Де сила пану.., там правда мовч..

Варіант 4

1. Вкажіть рядок, у якому всі дієслова з часткою *не* пишуть разом:

- а) не/покоїти, не/зчутися, не/обминати, не/сказати;
- б) не/злюбити, не/здійснити, не/списати, не/мати;
- в) не/вгавати, не/притомніти, не/навидіти, не/волити;
- г) не/славити (зневажати), не/покоїтися (турбуватися), не/добавити, не/дочувати.

2. Вкажіть загадку, у якій допущено помилку в правописі дієслів з часткою *не*:

- а) У вогні не горить, у воді не тоне;
- б) Крил не має, а навколо Землі літає;
- в) Водою йде — не хлюпне, очеретом — не шелесне;
- г) С шапка, але не має голови, є нога, але не має черевика.

Витишіть відгадки.

3. Вкажіть речення, у якому порушено граматичну норму:

- а) Марійка читає книжку;
- б) Марійка не читала книжку;
- в) Художник малює картину;
- г) Художник зараз не малює.

4. Вкажіть прислів'я, у якому в особових закінченнях дієслів пишемо *-и-*:

- а) Що посі..ш, те й пожн..ш;
- б) Як дба..ш, так і ма..ш;
- в) Сонного не розбуд..ш, лінивого не навч..ш;
- г) Брехнею світ пройд..ш, та назад не верн..шся.

5. Укажіть рядок, у якому в усіх дієсловах у формі 2-ї особи однини пишемо *-ї-*:
- а) краяти, гаяти, сіяти, лаяти;
 - б) боятися, вмиватися, дивуватися, каятися;
 - в) стояти, гоїти, кроїти, доїти;
 - г) бурмотіти, муркотіти, булькотіти, цокотіти.
6. Укажіть рядок, у якому допущено помилки при творенні 1-ї особи однини дієслів:
- а) пишу, шлю, ношу, прошу;
 - б) кажу, сижу, хожу, вожу;
 - в) творю, корю, б'ю, в'ю;
 - г) тру, упру, деру, жеру.
7. Укажіть рядок, у якому в усіх дієсловах у формі 1-ї особи множини пишемо *-е-*:
- а) каламут..мо, пиш..мо, ход..мо, каж..мо;
 - б) тягн..мо, прагн..мо, хоч..мо, роб..мо;
 - в) крич..мо, мел..мо, біж..мо, кип..мо;
 - г) ріж..мо, стогн..мо, нес..мо, клич..мо.
8. Укажіть рядок, у якому в усіх дієсловах пишемо апостроф:
- а) роз..яснити, об..їхати, з..ясувати, з..економити;
 - б) п..ю, б..ю, в..ю, лл..ю;
 - в) зв..язати, зв..ялити, розм..якшити, підв..язати;
 - г) роз..юшити, з..ініціювати, кр..якати, з..єднати.
9. Укажіть речення, у якому допущено помилку при творенні умовного способу дієслова:
- а) Хоч би дощик пішов;
 - б) Хотіла б я піснею стати!;
 - в) Без праці вся земля заросла б бур'янами;
 - г) Після дощу і дихалобся легше.
10. Укажіть рядок, у якому допущено помилки при творенні за допомогою префіксів дієслів доконаного виду:
- а) розтулити, розфасувати, розказати, розцінити;
 - б) створити, сформувати, скам'яніти, зцілити;

- а) збігати, звеліти, зсипати, зсихати;
 - г) ссадити, сшити, ссідити, ссукати.
11. Вкажіть рядок, у якому у префіксах усіх дієслів пишуть *-e-*:
- а) пр..зентувати, пр..міювати, пр..парувати, пр..тендувати;
 - б) пр..бавляти, пр..берегти, пр..бивати, пр..бігати;
 - в) пр..дставляти, пр..д'являти, пр..ставити, пр..дстати;
 - г) пр..бадьоритися, пр..биратися, пр..збіднюватися, пр..братися.
12. Вкажіть речення, у якому не допущено помилки в написанні дієслів майбутнього часу:
- а) Незабаром у лісі гулятимо віхола;
 - б) Сердитий холодний вітер гратеметься з снігом;
 - в) Важко стогнатимемо ліс;
 - г) З тріском ламатимуться сухі гілки.
13. Вкажіть речення, у якому допущено помилку в написанні дієслів наказового способу:
- а) Заходьте в світ, де склється джерело і в'ються ластівки;
 - б) Зоре моя вечірняя, зійди над горою..;
 - в) Гляньте, як небо дивиться зорями;
 - г) Диви, смереки зеленії коси повбирались у ряснії роси.
14. Вкажіть рядок, у якому допущено помилку при записі слова у фонетичній транскрипції:
- а) [вйуц'а];
 - б) [над'ійе"с':а];
 - в) [с'ц'ілі"ц':а];
 - г) [зсу"не"шс':а].
15. Вкажіть речення, у якому дієслово відрізняється часовою формою від дієслів з інших речень:
- а) Незабаром на небо вийдуть чисті вересневі зорі;
 - б) Вітер сумно зітхатиме у гаю;
 - в) Гілля буде хилилося до самої води;
 - г) У сутінках перегукуватимуться голоси.

16. Укажіть речення, у якому допущено мовну помилку при вживанні дієслів:

- а) Хлопець то червоніє, то біліє;
- б) Понад ставом білилися крізь туман хатки;
- в) Маруся помітила, що стіна перед нею почала білішати;
- г) Настя почала білити грубу.

17. Установіть відповідність між номерами речень з формами дієслів *діставати* і стилями мовлення, у яких речення вжиті:

А З морської води дістають сіль, магній

Б Вони вже мене дістали

В У неї й снігу зимою не дістанеш

Г Коцюбинський знав, що його перекладачі отримують більшу плату, ніж він

1. Розмовний стиль

2. Художній стиль

3. Науковий стиль

4. Публіцистичний стиль

5. Офіційно-діловий стиль

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					

18. Укажіть рядок, у якому усі дієслова-синоніми:

- а) вибирати, добирати, обирати, відбирати;
- б) жовтити, жовтішати, жовтіти, жовтітися;
- в) примушувати, неволити, силувати, приневолювати;
- г) прискакувати, пристрибувати, приплигувати, прибігати.

19. Укажіть речення, у якому дієслово *кидати* вжито в прямому значенні:

- а) Не кидай слів на вітер;
- б) Мотрю кинуло в жар;
- в) Діти кидали сніжки в уявного противника;
- г) Не журись, кинь лихом об землю.

20. Укажіть речення, у якому допущено помилку в написанні особової форми дієслова:

- а) Рече та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива;
- б) Ой літа орел, літа сизий попід небесами;
- в) Вечірній дзвін, вечірній дзвін!
Багато дум наведе він;
- г) Місяць на небі, зіроньки сяють...

21. Укажіть рядок, у якому правильно дібрано дієслова — антоніми:

- а) допускаю — припускаю;
- б) добираю — відбираю;
- в) виговорювати — дорікати;
- г) хвалити — ганьбити.

22. Укажіть рядок, у якому правильно утворено словосполучення з дієсловом:

- а) являє цінність;
- б) заключити договір;
- в) засвідчую підпис;
- г) заказати книжку.

Неправильно утворені словосполучення запишіть правильно.

23. Укажіть рядок, у якому усі дієслова написані правильно:

- а) допомогати, ломатися, жахатися;
- б) не має, з несилити, не волити;
- в) дивишся, нанавидиш, сміється;
- г) карасешся, л'ється, приїзжати.

Неправильно записані дієслова запишіть правильно.

24. Укажіть рядок, у якому неправильно утворено наказовий спосіб дієслова:

- а) їдьмо, станьмо, сядьте, гляньте;
- б) перепроси, перехитри, зітри, посвідчи;
- в) нехай будуть, бодай гляньте, хай стане, най пише;
- г) ріж, їж, мий, дай.

Неправильні форми запишіть правильно.

Дієприкметник

Тестові завдання

Варіант 1

1. Дієприкметник — це:
 - а) особлива незмінна форма дієслова, що означає додаткову дію;
 - б) невідмінювана частина мови, яка виражає ознаку дії, предмета чи іншої ознаки;
 - в) особлива форма дієслова, що виражає ознаку предмета за дією або станом;
 - г) частина мови, що виражає ознаку предмета за дією або станом.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.
2. Укажіть серед поданих слів дієприкметник:
 - а) тремтливий;
 - б) тремтячи;
 - в) тремтіти;
 - г) тремтячий.
3. Укажіть рядок, у якому всі предмети характеризуються ознакою з дією:
 - а) стихаючий голос, стишений голос, тихий голос;
 - б) позеленілий клен, зеленіюче дерево, зелене листя;
 - в) опалі яблука, опадаюче листя, падаючий промінь;
 - г) посвіжіле повітря, свіжувате повітря, свіже повітря.
4. Укажіть рядок, у якому всі предмети характеризуються ознакою з станом:
 - а) зажурена мати, стомлений батько, зварений борщ;
 - б) випечена хлібина, знаючий лікар, смажена риба;
 - в) почорніле поле, розквітлий бузок, безсилений чоловік;
 - г) скошена трава, розквітлі квіти, працюючий чоловік.
5. Укажіть рядок, у якому дієприкметник вживається у переносному значенні:
 - а) смажена в олії, ужалений бджолою;
 - б) смажений на сковороді, ужалений у руку;

- в) пахне смаженим; підскачів, як ужалений;
 - г) пахне риба, вжалене серце.
6. Вкажіть речення, у якому слово *поранений* виступає в ролі іменника:
- а) Воїн, поранений у бою, нарешті опритомнів;
 - б) Поранений у бійці хлопець потрапив у лікарню;
 - в) Поранений попросив води;
 - г) Поранений ведмедем мисливець застогнав.
7. Вкажіть рядок, у якому названо усі ознаки дієприкметника:
- а) рід, число, відмінок;
 - б) вид, час, виконує роль означення, присудка;
 - в) залежить від іменника і може мати залежні слова;
 - г) відмінюється за рідками, числами, відмінками, буває доконаного і недоконаного виду, теперішнього і минулого часів, залежить від іменника і може мати залежні слова.
- (Вірану відповідь проілюструйте прикладами.)*
8. Вкажіть рядок, у якому дієприкметники — активного стану:
- а) вимита підлога, замерзла ріка;
 - б) зрубане дерево, опале листя;
 - в) літаюча тарілка, зірвані квіти;
 - г) сяюче обличчя, достиглі фрукти.
9. Вкажіть рядок, у якому дієприкметники — пасивного стану:
- а) читаючий учень, розв'язана задача;
 - б) заадресований лист, сходжені дороги;
 - в) достигла груша, побачені краєвиди;
 - г) талий сніг, спілий кавун.
10. Вкажіть правильно утворене словосполучення з дієприкметником:
- а) голос, який тремтить, — затремтілий голос;
 - б) сонце, що зайшло, — зайшло сонце;
 - в) ліс, що затих, — затихший ліс;
 - г) листя, яке зеленіє, — зеленіюче листя.
11. Вкажіть рядок, у якому усі слова — дієприкметники доконаного виду:
- а) вирощений, закутий, ліплений, опрацьований;

- б) виготовлений, випечений, розв'язаний, проспівана;
 - в) переказаний, в'януча, пожовклий, читаючий;
 - г) намальований, покреслена, забутий, писана.
12. Укажіть рядок, у якому всі слова — дієприкметники недоконаного виду:
- а) позичений, помитий, залишений, проспіваний;
 - б) працюючий, палаючий, діючий, битий;
 - в) писаний, казаний, створений, битий;
 - г) печений, просіяний, заколисаний, митий.
13. Укажіть рядок, у якому всі слова — активні дієприкметники минулого часу:
- а) пожовклий, прогнилий, сполотнілий, прикований;
 - б) знятий, оповитий, надколотий, зшитий;
 - в) зів'ялий, зомлілий, притихлий, змужнілий;
 - г) печений, варений, сказаний, помитий.
14. Укажіть рядок, у якому всі слова — активні дієприкметники теперішнього часу:
- а) битий, зшитий, розколотий, розбитий;
 - б) виконуючий, засіяний, воюючий, атакуючий;
 - в) колючий, працюючий, ріжучий, змужнілий;
 - г) хвилюючий, в'янучий, люблячий, лежачий.
15. Укажіть рядок, у якому дієприкметники в словосполученнях пасивного стану минулого часу:
- а) мелений перець, потрібний олівець;
 - б) скинена на купу картопля, дозрілі помідори;
 - в) молотий овес, скинута згорі;
 - г) спрямований постріл, прямий удар.
16. Укажіть рядок, у якому від дієслів не утворюються дієприкметники:
- а) волосся, яке поснігло; обличчя, що розчервонілося;
 - б) листя, яке опало; гілка, яку зламали;
 - в) хлопчик, який гойдається; дівчинка, яка сміється;
 - г) чоловік, який працює; камінь, який лежить.

17. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при творенні дієприкметника. Запишіть словосполучення правильно.
- а) зажурена, мов у воду опущена;
 - б) гарна, мов намальована;
 - в) упавший, мов підкошений;
 - г) бігає, мов ошпарений.
18. Укажіть фразеологізм, у якому дієприкметник виконує синтаксичну роль присудка:
- а) На похиле дерево й кози скачуть.
 - б) Він лисом підшитий, а псом підбитий.
 - в) Брехливу собаку чути здалека.
 - г) У закритий рот муха не влетить.
19. Укажіть загадку, у якій дієприкметники виконують синтаксичну роль означення. Усі відгадки запишіть:
- а) Розстелений козушок, на нім посіяний горошок;
 - б) Повна діжка жита п'ятачком накрита.
 - в) У лісі вирізана, витесана, співала, заливалася. Як називалася?;
 - г) Що можна бачити заплющеними очима?
20. Укажіть точне визначення дієприкметникового звороту:
- а) дієприкметниковий зворот — це група слів, до складу яких входить дієприкметник;
 - б) дієприкметниковий зворот — це кілька слів із дієприкметником, які стоять після означуваного слова;
 - в) дієприкметниковий зворот — це дієприкметник із залежними від нього словами;
 - г) дієприкметниковий зворот — це поширене означення, яке залежить від іменника.
- Обране визначення проілюструйте прикладом.*
21. Дієприкметники відмінюють за зразком відмінювання:
- а) дієслів;
 - б) іменників;
 - в) прикметників твердої і м'якої груп;
 - г) прикметників твердої групи.
- Відповідь проілюструйте прикладами.*

22. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники узгоджені з іменником у роді, числі й відмінку:
- а) виголошен(а) промова, працююч(их) студентам;
 - б) осяян(а) земля, замерзл(ого) шимпанзе;
 - в) обран(ому) депутатові, опал(ого) листю;
 - г) замучен(е) поні, відчинен(е) вікно.
23. Укажіть речення з дієприкметниковим зворотом:
- а) Степ, оповитий тишею, дихав пахощами.
 - б) Скошена запашна трава сохла під сонцем.
 - в) Теплий квітневий вечір стояв над селом.
 - г) Обімлілі голі кущі гойдалися під вітром.
24. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при відмінюванні дієприкметників:
- а) на синьому небі, пізнього вечора;
 - б) затверділого сиру, печеного м'яса;
 - в) на помиті підлозі, залишені дитині;
 - г) в'янучим листям, у згасаючому полум'ї.

Варіант 2

1. Укажіть рядок, у якому правильно подано визначення дієприкметника:
- а) Дієприкметник — це самостійна частина мови, що називає ознаку за дією або станом;
 - б) дієприкметник — це форма дієслова, що відповідає на питання який? яка? яке? які?;
 - в) дієприкметник — це особлива форма дієслова, що називає ознаку предмета за дією або станом;
 - г) дієприкметник — це особлива форма дієслова, яка має ознаки дієслова і прикметника.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
2. Укажіть рядок, у якому всі слова — дієприкметники:
- а) тихішати, притихлий, тихий, тиша;
 - б) протертий, просіяний, прочитаний, прозорий;
 - в) висвітлений, світлісочий, повітлісний, освітлений;
 - г) описаний, описана, описане, описано.

3. Укажіть рядок, у якому правильно вказані ознаки дієприкметника, спільні з дієсловом:

- а) категорії виду й роду;
- б) категорії часу та способу;
- в) здатність мати залежні слова, бути активного чи пасивного стану;
- г) категорії виду, часу, може мати залежні слова, бути активного чи пасивного стану.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

4. Укажіть рядок, у якому правильно вказані всі ознаки дієприкметника, спільні з прикметником:

- а) рід, залежність від іменника, час;
- б) рід, число, вид, стан;
- в) рід, число, відмінок, залежність від іменника;
- г) рід, число, відмінок, залежить від іменника, відповідає на питання який? яка? яке? які?

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

5. Укажіть рядок, у якому всі словосполучення — з дієприкметниками:

- а) здійснена мрія, засіяне поле, печена картопля;
- б) обсаджена доріжка, шитий нитками, куплений вчора;
- в) невтихаючий біль, побілілий від жаху, синій від холоду;
- г) вируючий натовп, сяюче сонце, чисте небо.

6. Укажіть речення, у якому дієприкметник виконує синтаксичну роль означення:

- а) Вчений без практики, як бджола без меду;
- б) Обіцяного три роки ждуть;
- в) Під лежачий камінь вода не тече;
- г) Луг орошений дощем.

7. Укажіть речення, у якому дієприкметник виконує синтаксичну роль присудка:

- а) Дарованому коневі в зуби не дивляться;
- б) Дурням закон не писаний;
- в) Зароблена копійка краще краденої гривні;
- г) На похиле дерево й кози скачуть.

8. Укажіть приказку, у якій дієприкметник перейшов в іменник:
- а) У скупого все по обіді;
 - б) Убогому мало чого бракує, а захланному — всього;
 - в) У лінивого ліжко до спини приклеєне;
 - г) Лежачий зайця не піймає.
9. Укажіть речення, у якому дієприкметник перейшов у прикметник.
- а) Силуванім конем не наїздишся;
 - б) Непрошений гість — гірше татарина;
 - в) Тільки сир одкладений добрий;
 - г) Захотілось печеного льоду.
10. Укажіть рядок, у якому всі слова, що відповідають на питання *який? яка? яке? які?*, вказують на ознаку за дією:
- а) підбадьорений хлопець, бадьорий хлопець;
 - б) червоні помідори, спілі яблука;
 - в) зачерствілий хліб, тремтячий голос;
 - г) писаний лист, письмовий твір.
11. Укажіть рядок, у якому всі слова — дієприкметники:
- а) то́вчений, у́чений, пече́ний;
 - б) товче́ний, уче́ний, пе́чений;
 - в) ва́рений, бере́жений, незді́йснений;
 - г) варе́ний, береже́ний, незді́йсне́ний.
12. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники — пасивного стану:
- а) куплений, збудований, розквітлий;
 - б) засклений, зафарбований, заплаканий;
 - в) розмальований, розказаний, побілений;
 - г) збудований, змолочений, змарнілий.
13. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники — активного стану:
- а) заметений, посічений, сидячий;
 - б) виконуючий, палаючий, зібраний;
 - в) скошений, знесилений, оспіваний;
 - г) посивілий, вмираючий, працюючий.

14. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники — доконаного виду:
- а) записаний, застрелений, блукаючий;
 - б) переможений, згаданий, варений;
 - в) охолоджений, розпалений, зачарований;
 - г) загоєний, ходячий, лежачий.
15. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники — недоконаного виду:
- а) куплений, читаний, збудований;
 - б) шитий, тертий, замкнутий;
 - в) лежачий, сидячий, тремтячий;
 - г) згаданий, забутий, хвилюючий.
16. Укажіть рядок, у якому є активні дієприкметники теперішнього часу:
- а) ходячий, перемагаючий, загороджений;
 - б) темніючий, люблячий, відпущений;
 - в) керуючий, бажаючий, загартований;
 - г) крокуючий, сумуючий, дрижачий.
17. Укажіть рядок, у якому є активні дієприкметники минулого часу:
- а) помолоділий, керуючий, дозрілий;
 - б) обгорілий, сяючий, сидячий;
 - в) замерзлий, згустілий, поіржавілий;
 - г) бажаючий, досягаючий, осиротілий.
18. Укажіть рядок, у якому всі слова — пасивні дієприкметники минулого часу:
- а) уквітчаний, написаний, змарнілий;
 - б) переказаний, переписаний, прострілений;
 - в) пройдений, розколотий, поблідлий;
 - г) скутий, налитий, посивілий.
19. Укажіть рядок, у якому допущена помилка при творенні дієприкметників:
- а) будинок, який відремонтували, — відремонтований будинок;
 - б) папір, що пожовк, — пожовклий папір;
 - в) полки, що атакували, — атакувавши полки;
 - г) завдання, яке виконали, — виконане завдання.

20. Укажіть правильне тлумачення:

- а) дієприкметниковий зворот — це група слів, які залежать від дієприкметника;
- б) дієприкметниковий зворот — це особливе сполучення слів, яке залежить від дієприкметника;
- в) дієприкметниковий зворот — це вислів, від якого залежить дієприкметник;
- г) дієприкметниковий зворот — це дієприкметник із залежними від нього словами.

Відповідь проілюструйте прикладами.

21. Укажіть речення, у якому є дієприкметниковий зворот:

- а) У закритий рот муха не влетить;
- б) Одрізаного куска не приставиш;
- в) Тільки сир одкладений добрий;
- г) Добре зшиті чоботи добре й носяться.

22. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в доборі дієприкметників — синонімів до дієприкметників:

- а) побитий — віддубасений, відшмаганий;
- б) блимаючий — мигтючий, мерехтливий;
- в) забруднений — заваланий, замазаний;
- г) доведений — доказаний, допроваджений.

23. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в доборі дієприкметників — антонімів до дієприкметників:

- а) постарілий — помолоділий;
- б) посаджений — викопаний;
- в) нездоланий — непереможений;
- г) освітлений — затемнений.

24. Укажіть рядок, у якому є словосполучення з дієприкметниками:

- а) тривалий період, співучий народ;
- б) стиглі помідори, перекладний словник;
- в) перекладений твір, досягаючі вишні;
- г) квітучий сад, триваючий у часі.

Варіант 3

Прочитайте текст 1 і виконайте завдання 1–5, позначивши правильні відповіді знаком X.

Текст 1

1. Мама — це перше слово, сказане й усвідомлене дитиною.
2. Пройняте теплом і ласкою, воно звучить ніжно всіма мовами світу.
3. До мами звернені наші думки в радості й розлуці. 4. Це вона одним дотиком руки, натруженої в цілоденній праці, може зняти біль і гіркоту невдач. 5. Її наповнене безмежною любов'ю серце скрашує буття. 6. Ми зігріті материнським теплом на все життя.

1. У поданому тексті дієприкметників є:

5	6	7	8

2. Позначте номери речень, у яких ужито дієприкметники доконаного виду:

1	2	3	4	5	6

3. Позначте номери речень, у яких ужито дієприкметники пасивного стану:

1	2	3	4	5	6

4. Позначте номери речень, у яких ужито дієприкметники минулого часу:

1	2	3	4	5	6

5. Позначте номери речень, у яких ужито дієприкметниковий зворот:

1	2	3	4	5	6

6. Пасивні дієприкметники минулого часу утворюються:

- а) за допомогою різних префіксів і суфіксів;
- б) за допомогою суфікса *-ен-*;
- в) за допомогою суфіксів *-ен-*, *-т-*;
- г) за допомогою суфіксів *-н-*, *-ен-*, *-т-*.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами дієприкметників з тексту 1.

7. Установіть відповідність між номерами речень (за текстом 1) і місцем дієприкметникових зворотів у них:

- А** дієприкметниковий зворот стоїть перед означуваним словом на початку речення
- Б** дієприкметниковий зворот стоїть після означуваного слова в середині речення
- В** дієприкметниковий зворот стоїть після означуваного слова наприкінці речення
- Г** дієприкметниковий зворот стоїть перед означуваним словом у середині речення

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					

Прочитайте текст 2 і виконайте завдання 8–12.

Текст 2

Мово моя українська,
Батьківська, материнська!
Я тебе знаю не вивчену,
Просту, домашню, звичну,
Не з-за морів прикликану,
Не з словників насмикану.
Ти у мені із кореня —
Поле мені говорена,
Дзвоном коси прокована,
Болею очей продивлена,

Смутком багать продимлена,
З хлібом у душу всмоктана,
В поті людським намокнута,
З кров'ю моєю змішана
І аж до скопу залишена
В серці моїм.

8. У тексті 2 дієприкметників є:

- а) 9;
- б) 10;
- в) 12;
- г) 15.

9. У тексті 2 дієприкметників недоконаного виду є:

- а) 1;
- б) 2;
- в) 5;
- г) 10.

10. Дієприкметник у реченні виконує, зазвичай, синтаксичну роль:

- а) головного члена;
- б) другорядного члена;
- в) присудка та означення;
- г) підмета і додатка.

Відповідь проілюструйте прикладами з тексту 2.

11. Дієприкметник із залежними від нього словами утворює:

- а) дієприкметниковий вислів;
- б) окреме речення;
- в) дієприкметникове словосполучення;
- г) дієприкметниковий зворот.

Відповідь проілюструйте прикладами з тексту 2.

12. Дієприкметники в тексті вжиті у формі таких відмінків:

- а) Наз. і Род.;
- б) Наз. і Дав.;
- в) Наз. і Зн.;
- г) Наз. і Ор.

Відповідь проілюструйте прикладами з тексту 2.

Прочитайте текст 3 і виконайте завдання 13–16.

Текст 3

1. Червоніючий круг сонця виникав невідворотно. 2. Іван Круча лежить зі щільно заплющеними очима в старанно затемненій кімнаті. 3. Але знову і знову перед ним виникає палаюче сонце і обпікає незахищені очі. 4. Після того, як він 25 секунд напружено вдивлявся в розжарений диск, це видіння, зафіксоване в пам'яті, не полишало його ні на мить.

13. У поданому тексті дієприкметників є:

- а) 4;
- б) 5;
- в) 6;
- г) 7.

14. Позначте речення, у яких ужито дієприкметники активного стану, знаком X:

1	2	3	4

15. Активні дієприкметники теперішнього часу утворюються від основи дієслів теперішнього часу за допомогою суфіксів:

- а) -ен-, -н-, -т-;
- б) -цьк-, -ськ-, -зьк-;
- в) -уч-, -юч-, -ач-, -яч-;
- г) -л-.

Відповідь проілюструйте прикладами з тексту 2 та власними.

16. Позначте речення, у яких ужито дієприкметниковий зворот, знаком X:

1	2	3	4

17. Укажіть прислів'я (приказку), у якій дієприкметник виконує синтаксичну роль означення:

- а) Місяць лютий гостро кутий;
- б) До доброї криниці стежка утоптана;

- в) Згаяного часу і конем не здоженеш;
- г) Не з доброї муки зліплений.

Поясніть 2-3 реченнями зміст указанного вами виразу.

18. Укажіть прислів'я (приказку), у якій дієприкметник виконує синтаксичну роль присудка:

- а) Тільки сир одкладений добрий;
- б) Не діли шкіру невбитого ведмедя;
- в) Лисом підшитий, псом підбитий;
- г) Вовк і лічене бере.

Поясніть 2-3 реченнями зміст указанного вами виразу.

19. Укажіть речення, у якому дієприкметник перейшов в іменник:

- а) Спитає місяць лютий, чи взутий;
- б) Що написане пером, не вивезеш і волом;
- в) Краще своє латане, ніж чуже хапане;
- г) Розумний учить, дурний повчає.

Розкрийте 2-3 реченнями зміст указанного вами виразу.

20. Укажіть речення, у якому дієприкметник перейшов у прикметник:

- а) Не бійся гостя сидячого, а бійся гостя стоячого;
- б) Під лежачий камінь вода не потече;
- в) Непрошений гість гірше татарина;
- г) Крутиться, як посолений в'юн на сковорідці.

21. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при творенні дієприкметників:

- а) дитина, яка змарніла, — змарнівша дитина;
- б) батько, який сидить за столом, — сидячий за столом батько;
- в) камінь, який кинули, — кинутий камінь;
- г) яблуко, яке поживкло, — поживкле яблуко.

22. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в доборі синонімів до дієприкметника:

- а) замерзлий — заледенілий, задубілий;
- б) замучений — закатований, замордований;
- в) пом'ятий — зібганий, пожмаканий;
- г) перемагаючий — переборюючий, подолаючий.

Доберіть синоніми правильно.

23. Укажіть рядок, у якому правильно дібрані дієприкметники-антоніми:

- а) забутий — згаданий, закинутий — скинутий;
- б) палаючий — гасящий, стомлений — відпочивший;
- в) схвалений — відхилений, посаджений — викопаний;
- г) зібраний — розкиданий, заколисуючий — відколисуючий.

Виправте помилки в доборі антонімів.

24. Укажіть рядок, у якому подано правильний розбір дієприкметника, ужитого у реченні «На освітлену сонцем галявину вискочив заєць»:

- а) освітлену (галявину) — дієприкм., означає ознаку предмета за дією, яку? поч. ф. — освітлена, акт., докон. вид, мин. час, одн., ж. р., Зн. в., означення;
- б) освітлену (галявину) — дієприкм., означає ознаку предмета за станом, яку? поч. ф. — освітлений, пас., докон. вид, мин. час, одн., ж. р., Зн. в., означення;
- в) освітлену (галявину) — дієприкм., означає ознаку предмета за дією, яку? поч. ф. — освітлений, пас., докон. вид, мин. час, одн., ж. р., Зн. в., означення;
- г) освітлену (галявину) — дієприкм., означає ознаку предмета за станом, яку? поч. ф. — освітлена, пас., докон. вид, мин. час, одн., ж. р., Зн. в., означення

Тестові завдання

Варіант 4

1. Дієприкметники відмінюють так, як:

- а) прикметники м'якої групи;
- б) прикметники твердої групи;
- в) прикметники мішаної групи;
- г) дієслова.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

2. Вимовляється [и] і пишеться буква *и* в таких відмінкових закінченнях дієприкметників:

- а) у Наз. в. і Зн. в. одн. чол. роду;

- б) у Наз. в., Зн. в., Ор. в. одн. чол. роду;
- в) у Наз. в., Зн. в., Ор. в. одн. чол. роду та в усіх відмінках множини;
- г) у Наз. в., Зн. в., Ор. в. одн. чол. роду та в усіх відмінках множини, крім Наз. і Зн.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

3. Укажіть рядок, у якому у відмінкових закінченнях дієприкметників пишуть *і*:
 - а) (охолоджений) напитком, (зароблений) грошей, (побудований) будинки;
 - б) (засіяний) поля, на (заслужений) відпочинку, (зламаний) деревами;
 - в) на (зів'ялий) листі, (очищений) фрукти, у (виголошений) промові;
 - г) (подарований) іграшки, на (сконструйований) моделі, (виращений) урожаєм.
4. Укажіть рядок, у якому правильно утворені дієприкметники:
 - а) посадити — посажений, сходити — схожений;
 - б) сповістити — сповіщений, возвістити — возвіщений;
 - в) змолотити — змолочений, запрягти — запряжений;
 - г) з'їздити — з'їзджений, загородити — загороджений.

Усі дієприкметники, у яких допущено помилки, запишіть правильно.

5. Укажіть рядок, у якому при творенні усіх пасивних дієприкметників відбувається однотипне чергування приголосних:
 - а) відродити, пошкодити, збудити, вивчити;
 - б) відпустити, вирости, покласти, привести;
 - в) висіти, виголосити, скосити, красити;
 - г) берегти, стерегти, перемогти, прибігти.

Укажіть на основі поданих прикладів в усіх варіантах, чергування яких приголосних відбуваються при творенні пасивних дієприкметників.

6. Укажіть рядок, у якому допущено помилки в чергуванні приголосних при творенні пасивних дієприкметників:
 - а) закручений, змолочений, товчений, просвічений;

- б) наречений, заволочений, печений, товчений;
- в) роз'їджений, з'їджений, об'їджений, виїджений;
- г) покроплений, зароблений, зломлений, підживлений.

Укажіть на основі поданих прикладів в усіх варіантах, чергування яких приголосних відбуваються при творенні пасивних дієприкметників.

7. У реченні:

Козаченька *вбито*,
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Личенько *накрито*, —

виділені слова — це:

- а) дієслова;
 - б) пасивні дієприкметники середнього роду;
 - в) невідмінювані слова;
 - г) безособові дієслівні форми.
8. Укажіть рядок, у якому не можна утворити безособові дієслівні форми на *-но*, *-то*:
- а) розв..язаний, зів..лий, нав..ючений;
 - б) з..їджений, зав..язаний, під..юджений;
 - в) в..янучий, пом..якшуючий, запам..ятовуючий;
 - г) з..їджаючий, розм..якшений, в..їжджений.
- Сформулюйте правила правопису знайдених слів з апострофом.
9. Укажіть речення, у якому не можна вжити безособову форму дієслова:
- а) За моє жито ще й мене (битий);
 - б) Вітром (підбитий), морозом (підшитий);
 - в) (Орошений) дощем подвір'я сяє чистотою;
 - г) Небо (обсипаний) зорями.
10. Укажіть рядок, у якому до складу словосполучень входять дієприкметники:
- а) пе́че(нн, н)ий, сказа(нн, н)ий, здійсне́(нн, н)ий;
 - б) варе́(нн, н)ий, свяще́(нн, н)ий, бажа(нн, н)ий;
 - в) здо́ла(нн, н)ий, здійсне(нн, н)ий, примі́ре(нн, н)ий;

г) стара́(нн, н)й, бажа́(нн, н)й, написа́(нн, н)й.

11. Укажіть рядок, у якому до складу словосполучень входять прикметники, що пишуть з -н-:

- а) пе́че(нн, н)а картопля, уче́(нн, н)а людина;
- б) ва́ре(нн, н)і овочі, пече́(нн, н)і яблука;
- в) со́ле(нн, н)а капуста, соло́(нн, н)і огірки;
- г) довгожда́(нн, н)е свято, шале́(нн, н)а буря.

12. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники пишуть з не окремо:

- а) (не)розгадана ще тайна, (не)помитий посуд, (не)бачене диво;
- б) (не)зачинені двері, кімната (не)прибрана, (не)забута історія;
- в) людина (не)стомлена, поле (не)оране, слово (не)казане;
- г) (не)побачена ніким помилка, (не)діючий закон, (не)политі квіти.

13. Укажіть рядок, у якому всі дієприкметники пишуть з не разом:

- а) (не)фарбоване ніколи волосся, (не)написане завдання, вікно (не)відчинене;
- б) (не)здійснені мрії, (не)зіграна артистом роль, (не)почищені чоботи;
- в) (не)зрубане дерево, цей (не)завершений будинок, (не)розглянуте важливе питання;
- г) (не)знайдена річ, вікно (не)зачинене, (не)спалене листя.

14. Укажіть рядок, у якому усі дієприкметники пишуть з не окремо за одним правилом:

- а) трава (не)скошена, (не)зірвані ніким яблука, дерево (не)зрізане;
- б) (не)подаровані, а куплені квіти; ще (не)переглянутий фільм; поле (не)зрошене;
- в) (не)посивіле, а пофарбоване волосся; (не)виконане самостійно, а списане завдання; (не)скошена, а витолочена трава;
- г) (не)задуманий, а засмучений чоловік; будинок (не)куплений; питання (не)вирішене.

15. Установіть відповідність між номерами речень з дієприкметниками та правилами їх написання з *не*:

А <i>не</i> з дієприкметником пишуть разом, якщо дієприкметник є означенням і не має залежних слів Б <i>не</i> з дієприкметником пишуть разом, якщо без <i>не</i> не вживається В <i>не</i> з дієприкметником пишуть окремо, якщо заперечення підсилюється протиставленням Г <i>не</i> з дієприкметником пишуть окремо, якщо дієприкметник виступає присудком	1. Посеред столу лежить велика (не)розкраяна паляниця 2. Лежало (не)зрізане, а зламане вітром дерево 3. 'З'ясувалося, що відомості (не)перевірені 4. (Не)вважаючий гомін доносився з вулиці 5. Під вітром шуміли хліба ще (не)дозрілі

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					

Запишіть правило написання *не* з дієприкметником, якого не вистачає.

16. Укажіть рядок, у якому дієприкметники пишуть з *не* разом:

- а) (не)оцінені ніким досягнення; (не)здійснені мрії;
- б) ще (не)здійснене бажання, народ (не)здоланий;
- в) (не)зліченні багатства, (не)здійсненні фантазії;
- г) (не)сказані слова, (не)примирені вороги.

17. Укажіть речення, у якому дієприкметник із залежними словами не є дієприкметниковим зворотом (розділові знаки пропущено):

- а) Людина відкрила заховані в надрах землі незліченні багатства;
- б) Трал наповнений рибою піднімають на судно за допомогою машини;

- в) Північне місто Мурманськ має незамерзаючий порт розташований на березі Баренцового моря;
 - г) Чорне море захищене від холодних північних вітрів, тому дуже тепле.
18. Укажіть речення, у якому дієприкметниковий зворот не треба відокремлювати комами (розділові знаки пропущено):
- а) Оглушений шумом він похилив голову;
 - б) Непорушно стоять дерева загорнені в сутінь;
 - в) Змокле під дощем жовте листя навівало сум;
 - г) Стомлена довгою дорогою дівчинка швидко заснула.
19. Укажіть речення, у якому неправильно поставлені розділові знаки:
- а) Осріблені місяцем гори, здаються казковими.
 - б) Повітря, насичене густим ароматом, заповнило кімнату.
 - в) Вишитий майстринею рушник приковував погляд.
 - г) Одягнена у весільний одяг, вона ніби не йшла, а плівла над землею.
20. Укажіть рядок, у якому всі слова — дієприкметники:
- а) нездійсненна (мрія), непомита (підлога), невивчений (учнем);
 - б) нездійснена (мрія), непрочитана (книга), непримирені (вороги);
 - в) незахищений (край), незнищений (урожай), незрівнянний (краєвид);
 - г) незнищений (рід), священний (символ), неблаганний (ворог).

Прочитайте текст, запишіть, знімаючи дужки, поставте розділові знаки, позначте відповіді на завдання 21–22 знаком X.

1. Вихований на красі я любив цю галявину вкриту (не)зліченою ніким кількістю золотисто-білих ромашок. 2. Приїжджав сюди увечері сідав на ялинковий пень ще (не)почорнілий від часу і дивився. 3. Просто дивився на біле диво розкинуте біля моїх ніг. 4. Милувався ромашками розквітлими тут неподалік міста. 5. Вони жили подарованим їм природою життям і на щастя досі (не)знищеним.

21. У поданому тексті дієприкметникових зворотів є:

4	5	6	7

22. Позначте речення, у яких ужито дієприкметники активного стану:

1	2	3	4	5

23. Установіть відповідність між номерами речень з дієприкметниковими зворотами і характеристикою місця зворотів щодо означуваного слова (прикладів на одне правило може бути кілька):

А дієприкметниковий зворот перед означуваним словом в середині речення

Б дієприкметниковий зворот перед означуваним словом на початку речення

В дієприкметниковий зворот після означуваного слова в середині речення

Г дієприкметниковий зворот після означуваного слова в кінці речення

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					

24. Укажіть правило, яке визначає правопис *не* з дієприкметниками, вжитими в тексті, поданому вище:

- а) разом, бо означення;
- б) разом, бо без *не* не вживається;
- в) окремо, бо є залежні слова;
- г) окремо, бо присудок.

Диктанти

Варіант 1

Рожі

У склянці, тонко різаній, прозорій, наповненій аж по самі вінця свіжою водою, стояли рожі.

Темно-червона, оточена недбало звислими листками, горіла пурпурово. Розцвіла розкішно, тому вабила до себе кожного. Зараз коло неї тулилася блідо-рожева рожка, тільки наполовину розквітла. Вона перед кількома хвилинами була пуп'янком, а тепер наповнена поетичним почуттям. Крайні листки її були напоєні темно-рожевою фарбою, а середні — ледь порожевілі. Ніжна і пахуча, вона притулилася до темно-червоної рожі. Коло них стояла біла, обступлена свіжими зеленими листками, вона сіяла невинністю і чистотою.

А та рожка звисала поза край склянки. І великі, майже блискучі листки хилилися довкола неї. Але вона, тяжко засумована та пририта незаспокоєною тугою, і поглядом на них не кинула.

Стіл, що на ній склянка стоїть, з білого мармуру. Тут же прислонена засвічена лампа...

Виглядало казково...

123 слова

Варіант 2

Сучасний календар

Календар, яким ми нині користуємося, має римське походження. У 46 році до нашої ери була проведена реформа існуючого календаря з переходом на сонячний, названий юліанським на честь прославленого полководця Юлія Цезаря.

Юлієм Цезарем був запроваджений чотирирічний цикл, у якому три роки мали по 365 днів, а один — високосний — 366 днів. Проте і цей календар був неточний. Але на це звернули увагу лише у XIII ст. і почали готувати нову реформу календаря.

Реформа була проведена папою Григорієм XIII у 1582 році. Введений календар став називатися григоріанським, або «новим стилем».

Новий календар не відразу був прийнятий у Європі. Хоч у щоденному житті користуються «новим стилем», православна церква

залишилась вірною «старому стилеві». Релігійні свята, пости, богослужіння відбуваються за юліанським календарем.

124 слова

Усі цифри запишіть словами.

Варіант 3

Слово

Ніжна душа нашого народу бринить у слові. Слово, оповите любов'ю, вигране вічністю, заходить у серце і настраює струни ніжності. З ніжної душі — слово ніжне, як розпростерта у світ неперевершена українська пісня. Слово ніжне будить у нас людину, слово ніжне освячене любов'ю до найдорожчого на землі.

Українська мова витворила багато-багато пестливих слів, якими опоетизований світ. Напевно, найбільше таких пестливих слів утворено від слова «мати», першого слова, з якого розпочинається наше пізнання краси світу, його сонячності. Мати народила нас, навчила говорити і запалила в серці вічне світло пісні. Завжди серце лине до матері, до рідного дому, яблунь і вишень у цвіту, журливої річечки, запашного луку, першої стежини, яка кличе на батьківські пороги. Скільки років не мали б, ми завжди звертаємось до материнської любові й ласки, черпаємо в них наснагу і щастя.

128 слів

Варіант 4

Край села на сонячному косогорі, неподалік запустілої церкви, стоїть школа, мурована з червоної цегли. Навколо школи — ясени й клени, запалені жовтогарячим кипінням осені. Далі за школою хащі бур'янів, почорнілі соняшники, прив'яле гарбузове огудиння, зачахлі стебла кукурудзи, заплетені сивим павутинням ранньої осені.

Повз школу день і ніч гуде дорога, що веде з тихого села в далекі світи, незвідані й невідомі. Діти дивляться на неї із дивною звабою в очах. Їх манить далекий світ, не бачений ними ніколи.

Із пагорба, на якому стоїть школа, видно в долині село. Хати розкидані трохи хаотично. Біля кожної — посаджені дерева і розбиті квітники. У кожній — своє життя, свої клопоти і свої діти. Щоранку топчуть стежинки від отчого порога до школи, яка для них теж стала рідною домівкою.

121 слово

Дієприслівник

Тестові завдання

Варіант 1

1. Укажіть рядок, у якому усі слова — дієприслівники:
 - а) сказати, написати, створити, зустріти;
 - б) ходять, думають, малюють, кажуть;
 - в) сказаний, створений, думаючий, ходячий;
 - г) пишучи, зустрічаючи, малюючи, кажучи.
2. Дієприслівником називається:
 - а) самостійна частина мови, що означає додаткову дію;
 - б) форма дієслова, що означає додаткову дію або стан;
 - в) особлива форма дієслова, що означає додаткову дію або стан;
 - г) особлива незмінна форма дієслова, що означає додаткову дію або стан і відповідає на питання що зробивши? що роблячи?

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.
3. Дієприслівник має спільні ознаки з:
 - а) дієсловом і дієприкметником;
 - б) дієсловом і прикметником;
 - в) дієсловом і прислівником;
 - г) дієприкметником і прислівником.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.
4. Укажіть рядок, у якому найточніше визначені ознаки дієприслівника:
 - а) вид, час, може мати залежні слова, виконує роль присудка;
 - б) вид, час, рід, може мати залежні слова, виконує роль означення;
 - в) вид, час, незмінний, може мати залежні слова, виконує роль присудка;
 - г) вид, час, незмінний, може мати залежні слова, виконує роль обставини.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

5. Укажіть рядок, у якому усі дієприслівники — dokonаного виду:
- а) відпливши, відшукавши, темніючи, марнуючи;
 - б) намалювавши, згадавши, прочитавши, умились;
 - в) добігши, написавши, зробивши, беручи;
 - г) глянувши, подумавши, виспавшись, вставши.
6. Укажіть рядок, у якому усі дієприслівники — недоконаного виду теперішнього часу:
- а) співаючи, плачучи, поспішаючи, казатиму;
 - б) сидячи, б'ючи, кажучи, фарбований;
 - в) радіючи, пишучи, читаючи, сумувавши;
 - г) супроводжуючи, приїжджаючи, стоячи, чуючи.
7. Дієприслівники теперішнього часу недоконаного виду утворюються:
- а) від основи інфінітива (док. і недок. виду) за допомогою суф. -
учи
(-ючи), -ачи, -ячи;
 - б) від основи інфінітива (док. і недок. виду) за допомогою суф. -
вши,
-ши;
 - в) від основи дієслів теперішнього часу док. виду за допомогою суф. -учи (-ючи), -ачи (-ячи);
 - г) від основи дієслів теперішнього часу недок. виду за допомогою суф. -учи (-ючи), -ачи (-ячи).
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
8. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при творенні дієприслівників:
- а) сидівши, робивши, зітхаючи, плакаючи;
 - б) співаючи, зустрічаючи, пишучи, катаючись;
 - в) подумавши, думаючи, дивлячись, подивившись;
 - г) готуючи, несучи, принісши, оголошуючи.
9. Укажіть рядок, у якому усі виділені слова є дієприслівниками:
- а) *бажаючи* виступити, *плаваючі* біля берегів, *тремтячі* руки;
 - б) *бажаючи* виступити, *плаваючи* біля берегів, *тремтячи* від страху;

- в) *виспавшись* вдень, слухати *стоячи*, *тремтячи* усім тілом;
г) *стоячі* води, *бігаючи* навколо, *скаламучені* води.
10. У реченні «*Вітер шаленів, збивав зливу бризок з морської поверхні*» менш важливу (вужчу) дію називає дієслово:
а) шаленів;
б) збивав;
в) обидва дієслова називають рівнозначні дії.
Обравши відповідь, утворіть дієприслівниковий зворот.
11. Укажіть речення, у якому допущено граматичну помилку у вживанні дієприслівникового звороту:
а) Старанно умившись, дядько надягав чисту сорочку і сідав до столу;
б) Пожирувавши на плавнях, риба почала вертатись з озера в море;
в) Під'їжджаючи до станції, у мене злетів капелюх;
г) Ви потихеньку плывтимете Сіверським Дінцем, милуючись чудесними краєвидами.
Речення, у якому допущено помилку, запишіть правильно.
12. Укажіть рядок, у якому при творенні дієприслівникового звороту порушено мовленнєву норму:
а) працювати, не зважаючи на дощ;
б) уживши заходів;
в) зазнавши невдачі;
г) закриваючи двері.
Словосполучення запишіть правильно.

Варіант 2

1. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в доборі синонімів-дієприслівників:
а) похмуро — хмурячись, повільно — не поспішаючи;
б) безперестанку — невгаваючи, наввипередки — випереджаючи один одного;
в) щиро — не лукавлячи, поволі — не зупиняючись;
г) нещиро — кривлячи душею, мерехтливо — блимаючи.

2. Дієприслівниковий зворот виділяють комами:
- а) залежно від його місця у реченні;
 - б) залежно від його змісту;
 - в) завжди;
 - г) завжди, окрім окремих випадків.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
3. Укажіть речення, у якому не допущено помилки при відокремленні дієприслівникового звороту:
- а) Троянди гріючись на сонці некупім нам серце радують відродженням своїм;
 - б) Стрибаючи по оброслім мохом камінню поруч дзюркотів ясний струмок;
 - в) Струснувши з себе росу та відігнавши непримітні тіні, степ горить рівним жовто-зеленим кольором;
 - г) Складіть речення про збереження рідного слова використовуючи дієприслівникові звороти.
4. Укажіть речення, у якому допущено помилку при відокремленні дієприслівникового звороту:
- а) З ляку дівчинка бігла не переводячи духу;
 - б) Діти з радісним голосом і не чуючи під собою землі бігли назустріч мамі;
 - в) Цю справу треба вирішувати не втрачаючи голови;
 - г) Не вдержавшись за гриву за хвіст не вдержишся.
5. Укажіть речення, у якому не допущено помилки при відокремленні одиничного дієприслівника:
- а) До роботи іде плачучи, а до танцю – скачучи;
 - б) Хвилюючись він нічого не зміг сказати до ладу;
 - в) Мама зітхаючи готувала сина в дорогу;
 - г) То підстрибуючи то пританцьовуючи хлопчина наблизився до двору.
6. Укажіть речення, у якому допущено помилку при відокремленні фразеологізму з дієприслівником:
- а) Учні працювали не покладаючи рук, тому роботу виконали вчасно;

- б) Не спитавши броду, не лізь у воду;
 - в) Брехати не моргнувши оком він був мастак;
 - г) Засукавши рукава Андрій взявся за діло.
7. Укажіть речення, у якому порушено узгодженість основної і додаткової дій:
- а) Слухаючи цей музичний твір, я завжди згадую минуле літо;
 - б) Скінчивши діло, гуляй сміло;
 - в) Заходячи в клас, учні сиділи дуже тихо;
 - г) Набувши досвіду, я сам спробував майструвати.
8. Укажіть рядок, у якому всі дієприслівники з часткою *не* пишуть окремо:
- а) не/пізнавши, не/дописавши, не/волячи;
 - б) не/пересікаючи, не/домовившись, не/покоячись;
 - в) не/відгукнувшись, не/довівши, не/бажаючи;
 - г) не/створивши, не/добігши, не/дооцінюючи.
9. Укажіть рядок, у якому дієприслівники завжди пишуть з *не* разом:
- а) не/зупиняючись, не/чекаючи, не/питаючи;
 - б) не/побачивши, не/діставши, не/злякавшись;
 - в) не/волячи, не/вгаваючи, не/хтуючи;
 - г) не/домовившись, не/навидячи, не/здужавши.
10. Укажіть речення, у якому допущено помилку при написанні *не* з дієприслівником:
- а) Не поговоривши з головою, не бери руками;
 - б) Не вдержавшись за гриву, за хвіст не вдержишся;
 - в) Не зважаючи на малесенький вітерець, парило і робилося душно;
 - г) Жінки, не зважаючи на крик, бігли за колоною.
11. Укажіть рядок, у якому допущено помилку у доборі дієприслівників-антонімів:
- а) не жаліючи сил — лінуючись;
 - б) нехтуючи думкою — зважаючи;
 - в) вже недочуваючи — прислухаючись;
 - г) неволячи — звільняючи.

12. Укажіть повний розбір дієприслівника, вжитого в реченні «Свис-тів вітер, зриваючи хмари снігу»:

- а) зриваючи — дієприслівник, док. вид, теп. ч., обстав;
- б) зриваючи — дієприслівник, недок. вид, мин. ч., присуд;
- в) зриваючи — дієприслівник, недок. вид, мин. ч., обстав;
- г) зриваючи — дієприслівник, недок. вид, теп. ч., обстав.

Варіант 3 .

Прочитайте текст 1 і позначте відповіді на завдання 1–6 знаком **х**. Розділові знаки пропущені.

Текст 1

1. Правду кажучи люди недолюблюють сову вважаючи її вістункою нещастя і смерті. 2. Цей птах виходячи на лови тільки вночі і тужливо кричачи навіює страхітливі думки. 3. А сівши на дах будинку де є хворий і моторошно погугукавши підсилює людський страх. 4. А тим часом сова винищуючи гризунів та інших польових шкідників є дуже корисна для людей. 5. Інакше ставились до цього птаха древні греки вважаючи сову символом мудрості.

1. Укажіть номери речень, у яких необхідно поставити по 3 коми:

1	2	3	4	5

2. У тексті дієприслівникових зворотів є:

5	6	7	8

3. Позначте номери речень, у яких ужито по два дієприслівникові звороти:

1	2	3	4	5

4. Позначте номери речень, у яких дієприслівникові звороти стоять наприкінці речення:

1	2	3	4	5

5. Позначте номери речень, у яких дієприслівникові звороти стоять на початку речення:

1	2	3	4	5

6. Позначте номери речень, у яких ужито дієприслівники доконаного виду минулого часу:

1	2	3	4	5

7. Дієприслівники недоконаного виду теперішнього часу утворюються:

- від основи інфінітива за допомогою суф. -учи (-ючи), -ачи (-ячи);
- від основи теперішнього часу дієслів доконаного і недоконаного виду за допомогою суф. -учи (-ючи), -ачи (-ячи);
- від основи теперішнього часу дієслів недоконаного виду за допомогою суфіксів -ши, -вши;
- від основи теперішнього часу дієслів недоконаного виду за допомогою суфіксів -учи (-ючи), -ачи (-ячи).

Відповідь проілюструйте прикладами з тексту 1.

Прочитайте текст 2 і позначте відповіді на завдання 8–11 знаком **X**. Розділові знаки пропущені.

Текст 2

1. Олена Нечаїха сиділа у кутку спокійно /не/плачучи /не/нарікаючи і навіть /не/зітхаючи хоч терпіла не менше від інших. 2. Ваблячи до себе й приманюючи /не/звичайною своєю вродою /не/давала близько приступити до себе нікому. 3. Може й тому харцизяки замкнули полонянку навіть /не/торкнувшись її багатого одягу і прикрас. 4. /Не/здужаючи захистити себе фізично замкнулася у душі на замок гордості. 5. Сиділа мов намальована /не/зважаючи ні на кого заслухана в голос власної душі.

8. Укажіть номери речень, у яких необхідно поставити по 3 коми:

1	2	3	4	5

9. У тексті дієприслівникових зворотів є:

5	6	7	8

10. Позначте номери речень, у яких є два дієприслівникові звороти:

1	2	3	4	5

11. Позначте номери речень, у яких дієприслівники пишуть з *не* окремо:

1	2	3	4	5

12. Дієприслівники, вжиті в першому реченні (текст 2), означають додаткову дію, яка відбувалася:

- а) одночасно з основною в теперішньому часі;
- б) одночасно з основною в минулому часі;
- в) перед основною дією;
- г) після основної дії.

Варіант 4

1. Дієприслівники доконаного виду минулого часу утворюють:

- а) від основи дієслів минулого часу за допомогою суфіксів *-ши, вши*;
- б) від основи дієслів теперішнього часу за допомогою суфіксів *-ши, -вши, -учи, -ачи*;
- в) від основи інфінітива дієслів доконаного виду за допомогою суфіксів *-учи (-ючи), -ачи (-ячи)*;
- г) від основи інфінітива дієслів доконаного виду за допомогою суфіксів *-ши (-вши)*.

Відповідь проілюструйте прикладами.

2. У реченні «*Мінівся місяць, ховався у сніговій імлі*»:

- а) більш важливу дію називає дієслово *мінівся*;
- б) більш важливу дію називає дієслово *ховався*;
- в) обидва дієслова називають рівнозначні дії.

Обравши відповідь, перебудуйте подане речення, щоб утворився дієприслівниковий зворот.

3. Установіть відповідність між частинами прислів'їв:

А і на воду дмухає	1 Не почавши, ...
Б не лізь у воду	2 Лежатимеш на печі, ...
В не закінчиш	3 Скінчивши діло, ...
Г гуляй сміло	4 Обпікшись на молоці, ...
	5 Не знаючи броду, ...

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					

4. Укажіть рядок, у якому в усіх словосполученнях ужито дієприслівники:

- плаваюч.. листочки, плаваюч.. річкою;
- знаюч.. юнаки, знаюч.. історію;
- ведуч.. шкільного вечора, упевнено ведуч.. вечір;
- наступаюч.. всім фронтом, наступаюч.. вранці.

5. Укажіть речення, у якому дієприслівник називає додаткову дію, яка відбулася раніше від основної:

- Під'їхавши до воріт, хлопець зліз з коня.
- Під'їжджаючи до воріт, хлопець зліз з коня.
- Під'їхав до воріт хлопець і зліз з коня.
- Під'їжджаючи до воріт, хлопець злазить з коня.

6. Укажіть речення, у якому дієприслівник називає додаткову дію, яка відбувається одночасно з головною:

- Перейшовши вулицю, остерігайся транспорту.
- Переходь вулицю, остерігайся транспорту.
- Коли переходиш вулицю, остерігайся транспорту.
- Переходячи вулицю, остерігайся транспорту.

7. У реченні «*Працюючи добре в полі, хліба матимеш доволі*» дієприслівниковий зворот виконує роль:

- присудка;
- означення;

- в) обставини;
- г) не виступає членом речення.

8. Порівняйте два речення за змістом:

Правді в очі дивіться прямо, не одводячи погляд вниз.

Правді в очі дивлячись прямо, не одводьте погляд.

- а) зміст різний;
- б) зміст однаковий;
- в) мають відтінок у значенні.

Відповідь доведіть.

9. Укажіть рядок, у якому порушено мовленнєву норму:

- а) Усі садили дерева, не дивлячись на дощ;
- б) Він щось промимрив, не дивлячись мені у вічі;
- в) Не дивлячись на людей, Остап продовжував роботу;
- г) Ми поспішали додому і вже не дивилися на експонати.

Порушення мовленнєвої норми виправіть і запишіть правильно.

10. Укажіть рядок, у якому не порушено мовленнєвої норми:

- а) Приймаючи участь в усіх конкурсах, ми, щасливі, повернулися додому;
- б) Потерпівши невдачу, діти дуже розхвилювалися;
- в) Відкривши легенько двері, Оксана заглянула в клас;
- г) Уживши невідкладних заходів, ми врятували посіви.

Порушення мовленнєвої норми виправте й запишіть подані речення правильно.

11. Укажіть речення, у якому одиничний дієприслівник потрібно відокремити комою (розділові знаки пропущено):

- а) Пряме дерево і вмирає стоячи;
- б) Гуркіт канонади ревів не перестаючи;
- в) Похитуючись Соломія підійшла до столу;
- г) Бійці сиділи деякий час задумавшись.

12. Укажіть речення, у якому не треба відокремлювати дієприслівниковий зворот (розділові знаки пропущено):

- а) Хтось кинувши жарт розсмішив усіх навколо;
- б) Сидячи на березі ріки милуюся її повільною течією;

- в) За таких обставин не будемо сидіти склавши руки;
г) Сніжинки з інесем ще більше закрутилися стовпом здіймаючись угору.

Диктанти

Варіант 1

Незабаром Улянка вийшла на просіку і раптом зупинилася. Біля трухлявого пенька, скрутившись, лежав чорний вужак. Підвівши голівку з двома жовтими цятками, він швидко то висував, то ховав гострий роздвоєний язичок. Дівчинка почула ледве вловиме сичання, схоже на шелест. Воно тремтінням пробігло по її шкірі. А може, ніякого сичання не було, може, то вітер посвистував у порожнє дупло пенька?

Улянка, зломивши хворостинку, торкнула нею гадину. Вужак повільно, мляво спустився з куща, показуючи своє срібне, в темних цятках черево. І тут дівчинка тихо скрикнула, бо до пенька з усіх сторін повзли вужаки, їх було з півдесятка.

Але школярка не втекла. Вона стояла, мов укопана, спостерігаючи, як вужаки один по одному, іноді сплітаючись, зникали в норі під пеньком. Один хвостик довго ще визирав з нори, немов дратуючи Улянку: «Ану, чи спіймаш?»

128 слів

Варіант 2

Сич-громовик

На річку і ліс, погуркуючи та поблискуючи, накочувала гроза. Потемніла вода в річці, зашуміли дерева, заметались птахи...

І враз усе стихло. Та раптом у високості сухо шелеснуло. То хмара, чорна і низька, пустивши із себе першу стрілу-блискавицю, освітила синьо і річку, і ліс.

Ліс охнув від жаху — так по ньому вдарило згори. Аж тоді прокинувся у своєму дуплі сич-громовик. Прокинувшись, видряпався з дупла і пішов по гілці сухого береста вгору, сонно поводячи туди-сюди головою. Краплі води котились по кривому дзьобові, скапуючи вниз.

Блискавиці, пролітаючи йому над самісінькою головою, не лякали його, громи котились по його спині, розбиваючись на громенята... А сич, дивлячись у спину вітрові та синьо-чорній хмарі, реготав. Йому ще хотілося громів, і блискавиць, і дощової купелі.

Але тут виглянуло сонечко і сказало: «Годі!»

126 слів

Варіант 3

Допит

Андрій вслухався в душу цієї людини, намагаючись її розгадати. А слідчий теж намагався прозирнути його наскрізь своїми блискучими очима. Повторивши кілька разів запитання, чи згоден він жити в дружбі, і не добившись відповіді, Донець замовк. Зайшла пауза. Нахмурившись, слідчий якось посірів, примружився і, витримуючи довжелезну паузу, закурив. А потім зітхнув, стримуючи себе, посміхнувся іронічно й заговорив по-російськи. Володів він російською так само досконало, мов расовий москвич. І вже з інтонації відчувалося, що ця людина говорить від імені диявольської системи, вважаючи себе вірним і авторитетним її стовпом.

Він говорив знов про те саме, але вже з іншим відтінком, надаючи словам іншого звучання, чемного назовні, але категоричного й погрозливого своєю суттю. І говорив уже не на «ти», а на «ви», надаючи тим своїй мові сухого, підкреслено офіційного тону.

125 слів

Варіант 4

Криниця біла з-під скелі, з-під каміння. Тут дальня частина скелі не закривалась землею та зелом. Здавалося, неначе якась величезна сила виперла із землі страшенну кам'яну велич, поставивши її так, що горішня частина, вистромлюючись наперед, нависала.

Каміння, товсте й тонке, лежало шарами, мовби складене людськими руками. Навскоси проти землі, вганяючись у скелю, воно йшло вниз і, здавалося, доходило аж до осередку землі. В одному місці скеля, розколовшись згори аж до низу, поставила те каміння сторч. І все те, важко і грізно нависаючи, здавалося, грюкне додолю і роздавить того необачного, що наслідиться тут бути. А воно так нависало тут сторіччя...

Із-під того величезного каміння десь узялася вода, витікаючи чистою та холодною течією. Трохи одступивши від скелі, починався гайок, і верхів'яття найвищих дерев було далеко нижче від скелі.

125 слів

Прислівник

Тестові завдання

Варіант 1

1. Прислівником називається:

- а) незмінювана форма дієслова, яка означає ознаку дії, ознаку предмета або ознаку іншої ознаки;
- б) службова частина мови, яка відповідає на питання як? де? куди? коли? чому? скільки? навіщо?
- в) незмінна самостійна частина мови, яка означає ознаку дії чи стану, ознаку предмета чи іншої ознаки або вказує на обставини, за яких відбувається подія чи явище;
- г) змінна самостійна частина мови, яка означає ознаку дії, стану, предмета, іншої ознаки.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

2. Укажіть рядок, у якому правильно названо морфологічні ознаки прислівника:

- а) рід, число, відмінок;
- б) незмінність, час;
- в) час, спосіб;
- г) незмінність.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

3. У реченні прислівник виступає найчастіше:

- а) означенням;
- б) обставиною;
- в) присудком;
- г) підметом.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

4. Укажіть рядок, у якому до складу всіх словосполучень входять прислівники:

- а) ставитись по-сусідськи, дивитись по-вовчому, зробити по вашому замовленню;

- б) по сусідському звичаю, зробити по-вашому, йти по вовчому сліду;
 - в) вити по-вовчому, хай буде по-вашому, співати по-українськи;
 - г) по українському звичаю, по сусідському городі, зробимо по-вашому.
5. Укажіть рядок, у якому до складу усіх словосполучень входять прислівники зі значенням ознаки дії:
- а) читати швидко, тікати з переляку, ліс навесні;
 - б) прийти засвітла, боротися споконвіку, надто швидко;
 - в) бігти підтюпцем, зробити так-сяк, збільшити вдвічі;
 - г) поводитись по-доброму, піти в друге село, зростали вкупі.
6. Укажіть рядок, у якому до складу усіх словосполучень входять прислівники зі значенням ознаки стану людини і природи:
- а) стало спекотно, було весело, поїхав далеко;
 - б) вночі ясно, вдень темно, мені самотньо;
 - в) спокійно спав, радісно усміхався, дивився сумно;
 - г) мені сумно, на душі радісно, було спокійно.
7. Укажіть рядок, у якому до складу усіх словосполучень входять прислівники зі значенням ознаки предмета:
- а) розмовляти пошепки, кричати голосно, співати гарно;
 - б) спів уголос, стежка праворуч, розмова пошепки;
 - в) спів для душі, борщ по-київськи, поводитись гарно;
 - г) пригрівало по-літньому, поводитись гуманно, побачення наспіх.
8. Укажіть рядок, у якому до складу усіх словосполучень входять прислівники зі значенням ознаки іншої ознаки:
- а) дуже добрий, надто нагострив, пошив абияк;
 - б) дуже рано, надто повільно, абияк пошитий;
 - в) дуже допоміг, надто повільний, зроблено абияк;
 - г) дуже багатий, надто багато, написане неабияк.
9. Укажіть речення, у якому прислівник виступає присудком:
- а) Цього разу зробимо по-вашому;
 - б) Це буде, звичайно, великою радістю для дітей;
 - в) Так тихо довкола, так пусто і сумно;
 - г) Тихо, легко і спроквола білий сніг падає.

10. У реченні «*Борщ по-українськи — улюблена страва Михайла*» прислівник виконує роль:
- а) обставини;
 - б) означення;
 - в) присудка;
 - г) не виступає членом речення.
11. Укажіть рядок, у якому всі прислівники можуть бути тільки присудками у реченні:
- а) навстіж, холодно, прекрасно, там, сюди;
 - б) соромно, сухо, темно, легко, спросоння;
 - в) по-перше, по-друге, по-своєму, по-вашому, вголос;
 - г) можна, варто, необхідно, треба, потрібно.
12. У реченні «*Дмитро поспішав і, очевидно, не поспідав*» прислівник виконує роль:
- а) присудка;
 - б) означення;
 - в) обставини;
 - г) не є членом речення.
13. Укажіть рядок, у якому до складу всіх словосполучень входять прислівники зі значенням часу дії:
- а) збудитися зранку, посадити навесні, працювати старанно;
 - б) йшли довго-довго, написав недавно, зробили удвох;
 - в) ущухла надвечір, побачив вперше, зроби зозла;
 - г) прийшов ввечері, зробив вчора, охороняти вдень.
14. Укажіть рядок, у якому до складу усіх словосполучень входять прислівники зі значенням способу дії:
- а) пропасти безвісти, зробити потай, прийти ввечері;
 - б) стояти пліч-о-пліч, дивитися уважно, збудитися вранці;
 - в) сказати привселюдно, говорити сонно, повернути праворуч;
 - г) співати вголос, говорити пошепки, вчинити навпаки.
15. Укажіть рядок, у якому всі прислівники мають значення причини дії:
- а) ззаду, збоку, здуру, скраю;
 - б) з переляку, зопалу, спросоння, згарячу;
 - в) ввечері, вранці, вплач, дотла;

- г) зозла, навмисне, наперекір, навіки.
16. Укажіть рядок, у якому всі прислівники мають значення мети дії:
- а) назустріч, допізна, старанно, згарячу;
 - б) напоказ, на зло, навмисне, на щастя;
 - в) тьмяно, скося, навідріз, холодно;
 - г) соромно, сухо, зрання, тут.
17. Укажіть рядок, у якому всі прислівники мають значення місця дії:
- а) здалеку, знизу, нізвідки, деколи;
 - б) звисока, збоку, ліворуч, наспіх;
 - в) абикуди, вгорі, де-не-де, праворуч;
 - г) додому, угору, де-небудь, звечора.
18. Прислівники утворюються від:
- а) іменників і прикметників;
 - б) займенників і числівників;
 - в) дієслів і прислівників;
 - г) від усіх самотійних частин мови.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
19. Укажіть рядок, у якому всі прислівники утворені від числівників:
- а) вперше, по-шосте, більше, менше;
 - б) двічі, по-третє, навпіл, багато;
 - в) удвох, вдруге, по-перше, надвоє;
 - г) у стократ, наполовину, мало, по троє.
20. Укажіть рядок, у якому названо всі способи творення прислівників:
- а) суфіксальний і префіксальний;
 - б) суфіксально-префіксальний, злиття основ слів;
 - в) перехід інших частин мови у прислівник, складання слів;
 - г) усіма способами, переліченими у варіантах а, б, в.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
21. Укажіть рядок, у якому всі прислівники утворені злиттям основ:
- а) праворуч, мимоволі, водночас, розгонисто;
 - б) ліворуч, босоніж, силоміць, воднораз;
 - в) насамперед, голіруч, вручну, торік;
 - г) самовіддано, мимохідь, позаторік, восени.

22. Укажіть рядок, у якому всі прислівники утворено однаковим способом словотворення:
- а) попідвіконню, безмежно, воднораз, враз;
 - б) обіруч, мимохідь, навіки, миттю;
 - в) по-німецьки, по-українському, по-моєму, помалу;
 - г) по-третє, утрюх, позаторік, вмить.
23. Укажіть рядок, у якому від усіх прислівників можна утворити ступені порівняння:
- а) дбайливо, яскраво, мляво, дуже;
 - б) міцно, скоро, віртуозно, наскрізь;
 - в) твердо, грайливо, глибоко, віднині;
 - г) свіжо, шалено, криваво, м'яко.
24. Укажіть рядок, у якому від усіх прислівників не можна утворити ступені порівняння:
- а) ударно, ароматно, смачно, щедро;
 - б) буйно, ясно, вірно, багато;
 - в) вічно, наголо, зосліпу, порожньо;
 - г) рідко, мало, коротко, солодко.

Варіант 2

1. Прислівник — це:
- а) самостійна частина мови;
 - б) службова частина мови;
 - в) самостійна незмінна частина мови;
 - г) службова незмінна частина мови.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*
2. Прислівник означає:
- а) ознаку предмета;
 - б) дію або стан предмета;
 - в) ознаку дії або стану, ознаку ознаки, ознаку предмета;
 - г) ознаку займенників.
- Обрану відповідь проілюструйте прикладами.*

3. Укажіть рядок, у якому до складу словосполучень входять прислівники:
- а) холодно на/дворі, сказано йому, щойно створено;
 - б) падало з/верху, з/верху гори, на/горі Ельбрус;
 - в) у/п'ятьох друзів, п'ятеро друзів, зробили у/п'ятьох;
 - г) йти на/зустріч йому, зібратися в/купі, плакати в/голос.
4. Укажіть речення, у якому прислівник виконує роль означення:
- а) Тільки-тільки бризнуло сонце;
 - б) Вже по-осінньому гули дерева;
 - в) Пройшла гроза, обмивши рясним дощем вулиці;
 - г) Робота похапцем не дає доброго результату.
5. Укажіть речення, у якому прислівник виконує роль присудка:
- а) Чутно плескіт у ставочку;
 - б) Він говорив ледь чутно;
 - в) Зима ледве чутно підійшла;
 - г) Надворі було холодно.
6. Прислівники, що виражають стан людини або природи, у реченні виступають:
- а) обставинами;
 - б) означеннями;
 - в) присудками;
 - г) підметами.
- Відповідь проілюструйте прикладами.*
7. Укажіть рядок, у якому всі прислівники можуть виконувати роль присудка в реченні:
- а) темно, тепло, соромно, вдень;
 - б) треба, варто, необхідно, потрібно;
 - в) скраю, похапцем, зліва, справа;
 - г) влітку, взимку, навесні, восени.
- З 1-2 прислівниками обраного варіанта придумайте речення і запишіть.*

8. Укажіть рядок, у якому фразеологічні вирази є синонімами до прислівників місця:

- а) летіти стрілою, йти повагом;
- б) без тями, вилами по воді писано;
- в) світ за очі, в огонь і в воду;
- г) аж земля дрижить, без зайвих слів.

До фразеологізмів обраного варіанта доберіть та запишіть синоніми — прислівники місця.

9. Укажіть рядок, у якому фразеологічні вирази є синонімами до прислівників часу:

- а) взяти себе в руки, падав каменем;
- б) без року тиждень, як рак свисне;
- в) бігти підтюпцем, в один голос;
- г) білими нитками шито, вовком дивиться.

До фразеологізмів обраного варіанта доберіть та запишіть синоніми — прислівники часу.

10. Укажіть рядок, у якому фразеологічні вирази є синонімами до прислівників способу дії:

- а) вітер у кишенях гуде, в поті чола;
- б) від душі, де раки зимують;
- в) вірою і правдою, в один голос;
- г) де козам роги правлять, доки рак свисне.

До фразеологізмів обраного варіанта доберіть та запишіть синоніми — прислівники способу дії.

11. Укажіть рядок, у якому фразеологічні вирази є синонімами до прислівників причини:

- а) душа в душу, за панібрата;
- б) за дідів, за моєї пам'яті;
- в) з дурного розуму, з доброго дива;
- г) за тридев'ять земель, з відкритим серцем.

До фразеологізмів обраного варіанта доберіть та запишіть синоніми — прислівники причини.

12. Укажіть рядок, у якому фразеологічні вирази є синонімами до прислівників мети:

- а) з ноги на ногу, з одного маху;
- б) з відкритим забралом, з гріхом пополам;
- в) з року в рік, капля в каплю;
- г) всім смертям на зло, гладити проти шерсті.

До фразеологізмів обраного варіанта доберіть та запишіть синоніми — прислівники мети.

13. Укажіть рядок, у якому неправильно дібрано прислівники-синоніми:

- а) дзвінко, лунко, гучно, голосно;
- б) героїчно, доблесно, звияжно, роздратовано;
- в) близько, неподалік, поблизу, недалеко;
- г) разом, спільно, гуртом, укупі.

14. Установіть відповідність між способами творення прислівників і прикладами:

А суфіксальний	1 утрьох, надвоє, заодно, вдруге
Б префіксальний	2 тепло, давно, спокійно, надійно
В префіксально-суфіксальний	3 босоніж, праворуч, мимохідь, водночас
Г злиття основ	4 тишком-нишком, часто-густо, ледь-ледь, чуть-чуть
	5 жаль, підтюпцем, повагом, зимою
	6 здалеку, затемно, наверху, влітку

	1	2	3	4	5	6
А						
Б						
В						
Г						

15. Установіть відповідність між прислівниками і частинами мови, від яких вони утворені:

А від іменників	1 начетверо, утричі, спершу, вдруге
Б від прикметників	2 ніяк, десь, декуди, анітрохи
В від числівників	3 гнівно, героїчно, стрімко, гучно
Г від дієслів	4 додому, навіки, угорі, вкупі
	5 по-моєму, по-твоєму, по-іншому, по-нашому
	6 мовчки, пошепки, нехотя, навідріз

	1	2	3	4	5	6
А						
Б						
В						
Г						

16. Укажіть рядок, у якому всі прислівники мають подвійний наголос:

- насамперед, навznak, затемна, позаочі;
- зосліпу, позаторік, поряд, почасти;
- надвоє, наголо, слідом, завжди;
- усередині, наспіх, поночі, зрання.

17. Установіть відповідність між прислівниками і місцем наголосу в них:

А на префіксі	1 високо, глибоко, широко, весело
Б на першому складі	2 абиде, абияк, насамперед, обабіч
В на другому складі	3 замолоду, заново, зозла, набік
Г на першій основі	4 додому, докупи, знадвору, щодня
	5 байдуже, завжди, шкода, дочиста

	1	2	3	4	5
А					
Б					
В					
Г					

18. Укажіть рядок, у якому всі прислівники можуть мати ступені порівняння:

- вічно, щедро, смачно, вірно;
- низько, високо, спокійно, порожньо;

- в) глухо, ясно, весело, хутко;
г) мало, наголо, глибоко, влучно.
19. Укажіть рядок, у якому ступені порівняння усіх прислівників творяться від інших основ:
- а) добре, марудно, тяжко, дорого;
б) вільно, вимогливо, вірно, вузько;
в) голосно, швидко, тьмяно, сухо;
г) багато, мало, погано, гарно.
20. Укажіть рядок, у якому всі прислівники вжито у формі вищого ступеня порівняння:
- а) краще, щедріше, гірше, високо;
б) ще вужче, значно далі, багато тепліше, трохи глибше;
в) куди більше, ще даліше, значно краще, трохи голосніше;
г) швидше, повільніше, добре, щільненько.
21. Укажіть рядок, у якому всі прислівники вжито у формі найвищого ступеня порівняння:
- а) найприємніше, щонайтепліше, якнайдужче, заввишки;
б) найвище, щонайпростіше, якнайтяжче, якраз;
в) наймудріше, щонайміцніше, якнайкраще, найвлучніше;
г) найлегше, якнайменше, щонайбільше, височенно.
22. Укажіть рядок, у якому допущено помилки при доборі прислівників-антонімів:
- а) рано — пізно, легко — важко, зверху — знизу, тепло — холодно;
б) мало — багато, ніколи — завжди, тут — там, старанно — абияк;
в) багато — бідно, по-перше — по-друге, щоранку — щодня, зозла — на жаль;
г) часто — рідко, швидко — повільно, високо — низько, навмисне — випадково.
23. Укажіть речення, у якому вжито прислівник вищого ступеня:
- а) Це дерево вище за інші;
б) Вибери собі найкраще яблуко;
в) Полонини починаються значно вище;
г) Тарас співав найкраще.

24. Укажіть рядок, у якому правильно зроблено розбір прислівника як частини мови, використаного у реченні «Рідний край щиріш любити навчає нас розлука»:

- а) щиріш — прислівник, нульовий ступінь порівняння, обставина;
- б) щиріш — прислівник, означальний, якісно-означальний, вищий ступінь порівняння, означення;
- в) щиріш — прислівник, означальний, якісно-означальний, найвищий ступінь порівняння, означення;
- г) щиріш — прислівник, означальний, якісно-означальний, відповідає на питання як?, вищий ступінь порівняння, проста форма, обставина.

Варіант 3

Прочитайте текст 1 і позначте відповіді на завдання 1–4 знаком **х**.

Текст 1

1. Сьогодні сонце прокинулося пізніше. 2. Склало свої золотисті крила і поважно повисло над лісом. 3. Поглянуло згори. 4. Довкола стало спокійніше і тихіше. 5. Та враз ліс зазолотився, засяяв. 6. Спросоння дерева зашуміли, загомоніли, застогнали. 7. Вони наперебій кликали літо із синьої даліни.

1. У тексті прислівників є:

5	10	15	16

2. Установіть відповідність між розрядами прислівників за значенням і номерами речень, у яких є такі прислівники:

- А способу дії
- Б місця дії
- В часу дії
- Г причини дії
- Д мети дії

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							
Д							

3. Установіть відповідність між способами творення прислівників та номерами речень, у яких вжито ці прислівники:

	1	2	3	4	5	6	7
А суфіксальний	А						
Б префіксальний	Б						
В префіксально-суфіксальний	В						
Г злиття основ	Г						
Д складання слів, подібних за змістом	Д						

4. Установіть відповідність між номерами речень і синтаксичною роллю прислівників у них:

	1	2	3	4	5	6	7
А обставина	А						
Б означення	Б						
В присудок	В						
Г вставне слово	Г						

5. Укажіть номери речень, у яких є прислівники у формі вищого ступеня порівняння (текст 1):

- а) 1, 2, 3;
б) 4, 5, 6;
в) 1, 4;
г) 1, 7.

Прочитайте текст 2 і позначте відповіді на завдання 6–10 знаком **х**.

Текст 2

1. Сходження на Говерлу нам видавалося спочатку приємною прогулянкою. 2. Але піднімаємося вище. 3. Починаємо рухатись повільніше. 4. Лямки рюкзака сильніше в'їдаються в плечі. 5. Ноги поволі наливаються свинцем. 6. Найважче долати останні півкілометра. 7. До вершини зовсім близько, але сили вичерпалися. 8. Нарешті вершина. 9. Найтяжче позаду.

6. У тексті є прислівників:

10	9	8	13

7. Установіть відповідність між номерами речень та ступенями порівняння прислівників, ужитих у них:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А нульовий (початковий) ступінь	А								
Б вищий ступінь	Б								
В найвищий ступінь	В								
Г не утворюють ступенів	Г								

8. Установіть відповідність між способами творення прислівників і номерами речень, у яких ці прислівники вжиті:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А префіксальний	А								
Б суфіксальний	Б								
В префіксально-суфіксальний	В								
Г складання основ	Г								
Д перехід у прислівники інших частин мови	Д								

9. Установіть відповідність між синтаксичною роллю прислівників і номерами речень, у яких вони цю роль виконують:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А підмет	А								
Б присудок	Б								
В означення	В								
Г обставина	Г								

10. Укажіть номер речення, у якому прислівник відповідає такій характеристиці: якісно-означальний, відповідає на питання як?, залежить від дієслова, проста форма найвищого ступеня порівняння, обставина:

2	3	6	9

Прочитайте текст 3 і виконайте завдання 11–18.

Текст 3

1. Більше діла — менше слів.
 2. Година вранці варта двох увечері.
 3. Менше вкусиш — швидше ковтнеш.
 4. Ходить мовчки, кусає по-вовчи.
 5. Багато дива, а мало млива.
 6. Близько видати, але далеко стрибати.
 7. Зробити найшвидше — не означає найкраще.
 8. Більше дитя не завжди мудріше.
11. В усіх пропонованих реченнях прислівників є:
- а) 10;
 - б) 12;
 - в) 15;
 - г) 16.
12. Укажіть номери речень, у яких немає прислівників-антонімів:
- а) 1, 2;
 - б) 3, 4, 7, 8;
 - в) 3, 5, 6;
 - г) 4, 6, 7.
13. Укажіть номери речень, у яких від прислівників не можна утворити ступені порівняння:
- а) 1, 5;
 - б) 2, 4, 8;
 - в) 3, 6;
 - г) 7.
14. Укажіть номери речень, у яких прислівники мають просту форму вищого ступеня:
- а) 2, 4;
 - б) 1, 3;
 - в) 5, 6;
 - г) 7.

15. Укажіть номери речень, у яких прислівники мають просту форму найвищого ступеня порівняння:
- а) 1, 2;
 - б) 3, 4;
 - в) 5, 6;
 - г) 7.
16. Укажіть номери речень, у яких усі прислівники утворюють ступені порівняння від інших коренів:
- а) 1, 2, 6;
 - б) 1, 3, 7;
 - в) 1, 4;
 - г) 1, 5.
17. Укажіть номери речень, у яких прислівники утворені префіксально-суфіксальним способом:
- а) 1, 3, 5;
 - б) 2, 4, 7;
 - в) 3, 6;
 - г) 1, 4, 6.
18. Установіть відповідність між номерами речень і синтаксичною роллю прислівників у них (за допомогою знака **Х**):

	1	2	3	4	5	6	7	8
А обставина	А							
Б означення	Б							
В присудок	В							

19. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в доборі прислівників — синонімів до фразеологічного виразу:
- а) нога за ногою — тихо, повільно, поволі;
 - б) й за вухом не свербить — байдуже, байдужно, апатично;
 - в) ні світ ні зоря — дуже рано, рано-вранці, раннім-рано;
 - г) на всі чотири вітри — кругом, навкруги, навколо.
20. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в доборі прислівників — антонімів до фразеологічного виразу:
- а) з горем пополам — вміло, добре;

- б) ні з того ні сього — враз, несподівано;
в) на швидку руку — поволі, спокійно;
г) ні тепер ні в четвер — завжди, постійно.
21. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при творенні вищого ступеня порівняння прислівника:
- а) дорожче, більш широко, менш зручно;
б) значно вужче, саме зручніше, трохи твердіше;
в) легше, куди вище, трохи раніше;
г) менше, більше, краще.
22. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при творенні найвищого ступеня порівняння прислівника:
- а) щонайраніше, якнайшвидше, трохи вільніше;
б) якнайбільше, щонайгірше, найменш зручно;
в) найбільш могутньо, найменш вдало, найсміливіше;
г) наймілкіше, найпривабливіше, найтепліше.
23. Укажіть рядок, у якому прислівники допомагають прикметникам виражати відтінки якості:
- а) по-українськи, по-своєму, по-їхньому, по-нашому;
б) легко, важко, глибоко, твердо;
в) вранці, ввечері, влітку, взимку;
г) ледве, злегка, дуже, надзвичайно.
24. Укажіть речення, у якому вжито прислівники:
- а) Чутно плескіт у ставочку;
б) Не видно було живої душі;
в) Видно шляхи полтавської і славну Полтаву;
г) І не зглянувсь, як зима ледве чутно, ледве видно підійшла.

Варіант 4

1. Прислівник є в реченні:
- а) Непорушні стоять дерева;
б) Непорушно стоять дерева;
в) Дерево непорушне, бо вітер стих;
г) Дерева стоять не ворущачись.

2. Прислівника немає в реченні:
 - а) Тихо над річкою в ніченьку темную;
 - б) Спить зачарований ліс;
 - в) Ніжно шепоче він казку таємную;
 - г) Сумно зітха верболіз.
3. Прислівникове сполучення є в реченні:
 - а) На слово привіту нашого ми не отримали відповіді;
 - б) На слово Україна ми звертаємо особливу увагу;
 - в) Ми мусили повірити йому на слово;
 - г) На слово товариша відповісти необхідно.
4. Діалектні форми прислівників є в рядку:
 - а) гарненько, давненько, легенько, смачненько;
 - б) любесенько, злегесенька, помалесенько, гарнісінько;
 - в) навсидячки, настоячки, крадькома, жартома;
 - г) теперечки, тутечки, тамечки, ондечки.
5. Здрібніло-пестливі форми прислівників вживають у:
 - а) науковому стилі;
 - б) публіцистичному стилі;
 - в) усіх стилях;
 - г) розмовному стилі.
6. Слова, які можуть бути у функції іменника і прислівника, є в рядку:
 - а) гопки, мовчки, пошепки, напмацки;
 - б) вголос, вперед, вниз, вгорі;
 - в) страх, жаль, сила, сором;
 - г) зрання, попідвіконню, навмання, здаля.

Одне слово з обраних уведіть у перше речення в ролі іменника, у друге — у ролі прислівника.
7. Слова, які можуть бути у функції іменника і прислівника, не вживають як прислівники в:
 - а) науковому стилі;
 - б) художньому стилі;
 - в) публіцистичному стилі;
 - г) розмовному стилі.

8. Прислівники, що виражають стан природи, є в рядку:

- а) весело, смішно, страшно, тривожно;
- б) можна, доцільно, треба, необхідно;
- в) хмарно, вітряно, сонячно, морозно;
- г) тут, там, всюди, ніде.

Один прислівник з обраних уведіть у речення у формі вищого ступеня порівняння.

9. Слово *страх* виступає у функції прислівника в реченні:

- а) Оленку охопив великий страх;
- б) На Чубинського напав тепер страх;
- в) Їй страх як хотілося розказати Марії усе;
- г) Не просто страх, а жах пройняв людей.

10. Іменник у формі орудного відмінка не виступає у функції прислівника в словосполученні:

- а) дивитися звіром;
- б) падати каменем;
- в) летіти стрілою;
- г) їхати поїздом.

Доберіть до стійких словосполучень інших варіантів прислівники-синоніми.

11. Займенник *все* виступає в ролі прислівника в реченні:

- а) Все, все віддамо тобі, Батьківщино, навіть наші серця;
- б) Я все розпитав у батька про той бій;
- в) Рідний край перед очима все манячиться мені;
- г) Чи ти все прочитав?

12. Не є прислівниками слова в рядку:

- а) давно, недавно, рано, пізно;
- б) сумно, ніжно, старанно, холодно;
- в) написано, сказано, створено, оголошено;
- г) спокійно, голосно, людно, прохолодно.

13. Мовленнєву норму при вживанні прислівника порушено в словосполученні:

- а) діяти аналогічно;

- б) попередити письмово;
- в) відповідати вірно;
- г) діяти спільно.

14. Правильно утворено вищий ступінь порівняння прислівників у рядку:

- а) менш важко, більш краще, набагато нижче;
- б) трохи низько, значно дорого, набагато гарне;
- в) трохи глибоко, більш холодно, гарніше;
- г) глибше, тепліше, цікавіше.

15. Допущено помилку при творенні найвищого ступеня порівняння прислівників у рядку:

- а) найменш відомо, якнайохайніше, щонайгірше;
- б) найкраще, якнайдовше, найбільш цікаво;
- в) щонайбільше, менш найважче, саме цікавіше;
- г) найбільш поширено, найменш складно, якнайкраще.

Прочитайте українську народну пісню і позначте відповіді на завдання 16–24 знаком X.

1. Вийшли в поле косарі косить ранком на зорі.
2. Ей, нуте, косарі, бо нерано почали.
3. Хоч не рано почали, та багато утяли.
4. До обіда покосили, гострі коси потупили.
5. По обіді спочивали, потім коси поклепали.
6. Ополудні гребли сіно і в валочки клали щільно.
7. А ввечері холодком клали в копиці рядком.
8. Завтра треба рано встати, у стіжечки поскладати.
9. Як стіжечки покінчаєм, по-козацьки погуляєм.

16. У тексті пісні прислівників і прислівникових сполук є:

10	12	14	19

17. Позначте номери речень, у яких є прислівники, що утворюють ступені порівняння:

1	2	3	4	5	6	7	8	9

18. Позначте номери речень, у яких є прислівникові сполучення:

1	2	3	4	5	6	7	8	9

19. Установіть відповідність між способами творення прислівників і номерами речень, у яких вжито такі прислівники:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А префіксальний	А								
Б суфіксальний	Б								
В префіксально-суфіксальний	В								
Г злиття основ	Г								
Д перехід інших частин мови у прислівники	Д								

20. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками і частинами мови, від яких ці прислівники утворені:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А від іменників	А								
Б від прикметників	Б								
В від прислівників	В								
Г складанням основ	Г								

21. Укажіть номер речення із прислівником, який відповідає такій характеристиці: способу дії, відповідає на питання як?, виконує роль обставини, ступенів порівняння не утворює, утворений від прикметника префіксально-суфіксальним способом:

1	2	8	9

22. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками і їх значенням, синтаксичною роллю в цих реченнях:

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
А	обставина, характеризує дію за якістю	А								
Б	обставина, характеризує час перебігу дії, її тривалість	Б								
В	обставина, характеризує спосіб дії	В								
Г	обставина, характеризує дію щодо кількості вияву	Г								

23. Укажіть номер речення з прислівниками (прислівниковими сполуками)-синонімами:

2	4	6	1

Випишіть синоніми.

24. Укажіть правильний розбір прислівника як частини мови, вжитого в другому реченні:

- прислівник часу, відповідає на пит. коли?, присудок, утворений преф.-суф. способом;
- прислівник часу, відповідає на пит. відколи?, обставина, утворений преф. способом;
- прислівник часу, відповідає на пит. коли?, обставина, утворений преф.-суф. способом;
- прислівник часу, відповідає на пит. коли?, обставина, утворений префіксальним способом.

Правопис прислівників

Тестові завдання

Варіант 1

1. Помилки допущено при творенні вищого ступеня порівняння прислівника в рядку:
а) глибше, дальше, цікавіше, більш широко;
б) охайніше, спокійніше, сильніше, менш весело;
в) гарніше, солодкіше, товстіше, поганіше;
г) більш глибоко, менш глибоко, трохи вище, значно краще.
Допущені помилки виправте і запишіть правильно.
2. Дві букви *ни* пишуть у прислівниках:
а) вчас..о, ра..о, приєм..о;
б) бездар..о, невтом..о, зим..о;
в) щоде..о, натхне..о, гума..о;
г) щоріч..о, серйоз..о, впевне..о.
3. Укажіть, у якому рядку прислівники — синоніми до поданих словосполучень пишуть з однією буквою *н*:
а) куди очі бачать;
б) тинятися без притулку;
в) рости під вікнами;
г) не маючи впевненості.
Прислівники-синоніми запишіть.
4. Укажіть, у якому рядку прислівники — синоніми до поданих словосполучень — пишуть із двома буквами *ни*:
а) без хвилювання;
б) більш ніж звичайно;
в) не зовсім прокинувшись;
г) з певним наміром.
5. Прислівники з *не* пишуть завжди разом у рядку:
а) не/вгамовно, не/треба, не/зле;
б) не/вигідно, не/вдало, не/можна;
в) не/стямно, не/самовито, не/втямки;

г) не/порушно, не/гаразд, не/густо.

6. Прислівник виступає присудком і пишеться з *не* окремо в реченні:

- а) Ранок не/сміливо зазирнув у вікно;
- б) Не/вчасно ви прийшли;
- в) Жайворонок підлетів не/високо;
- г) Надворі було не/холодно.

7. *Не* з прислівниками, які мають наголошені суфікси *-анн-*, *-енн-*, завжди пишуть:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

Відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.

8. Завжди окремо пишуть *не* з прислівниками в рядку:

- а) не/порушно, не/стямно, не/самовито, не/зовсім;
- б) не/дуже, не/цілком, не/треба, не/втямки;
- в) не/до/речі, не/до/ладу, не/до/смаку, не/до/вподоби;
- г) не/гарно, не/багато, не/до/речно, не/до/ладно.

9. *Ні* з прислівниками пишуть разом у реченні:

- а) Вона стояла ні/в/тих ні/в/сих;
- б) Комусь ні/яково, а йому ніяк;
- в) Іван вийшов з хати ні/світ ні/зоря;
- г) Щось скаже таке, що ні/в/тин ні/в/ворота.

10. Літеру *і* пишуть в усіх прислівниках рядка:

- а) навкруг., нітрох., настільк.;
- б) по/заяч., по/ведмеж., по/вовч.;
- в) уноч., удвіч., насторож.;
- г) стояч., лежач., нехотяч....

11. Наприкінці прислівників з префіксом *по-* після *к*, *ч*, *ж* пишемо:

- а) літеру *і*;
- б) літеру *и*;
- в) літеру *е*.

Відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.

12. Установіть відповідність між номерами рядків із прислівниками, утвореними від числівників, і правописом цих прислівників:

А разом	1 у/двох, у/трох, у/сімох
Б окремо	2 по/перше, по/друге, по/третє
В через дефіс	3 на/двоє, на/трое, на/четверо
	4 по/двоє, по/трое, по/четверо

	1	2	3	4
А				
Б				
В				

Варіант 2

Прочитайте текст 1 і позначте відповіді на завдання 1-2 знаком **Х**.

Текст 1

- До мене смуток знов прийшов, прийшов до мене близько/близько.
- Зітхнув, схилювся низько/низько. І слів для мови не знайшов.
- До мене мрія підійшла, поклала руку ніжно/ніжно.
- І в/раз заплакала не/втішно, і біля ніг моїх лягла.
- І довго в/трох сиділи ми в вечірній сутіні, як сови...
- Давно закінчено розмови: ми ждали тиші і п'їтьми.

1. У тексті прислівників є:

7	8	9	10

2. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками і правилами правопису цих прислівників:

- А разом
Б окремо
В через дефіс

	1	2	3	4	5	6
А						
Б						
В						

Прочитайте текст 2 і позначте відповіді на завдання 3–8 знаком **X**.

Текст 2

1. З/верху ревла не/самовит(о, е) вода.
 2. В/низу страше(н, нн) (о, е) кипіла хвиля.
 3. Цілі гори білої ревучої піни бились раз/у/раз об каміння.
 4. Вони то скакали в/гору, закручувались гребенями, то з/нову падали на/зад на каміння.
 5. І так день/у/день з/року/в/рік.
 6. Незрівня(нн, н) (о, е), не/збагне(н, нн) (о, е), не/переверше(н, нн) (о, е), захоплююч(е, и).
 7. Дивився б на це чудо що/дня з/ра(нн, н)я до/смерка(нн, н)я.
3. У тексті прислівників і прислівникових сполук є:

12	15	17	20

4. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками (прислівниковими сполученнями) і правилами їх правопису (крім прислівників з *не*):

- А разом
Б окремо
В через дефіс

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							

5. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками з *не* і правилами написання цих прислівників:

- А прислівник без *не* не вживають
Б прислівник має наголошений суф. -
анн-, -енн
В прислівник з *не* виражає одне поняття, його можна замінити синонімом
Г якщо *не* заперечує щось, відкидає

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							

6. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками, у яких пишемо *ни* або *н*, і правилами правопису цих прислівників:

- А *ни* (утворений від прикметника з основою на *н*)
 Б *ни* (утворений від прикметника з наголошеним суф. *-анн-*, *-енн-*)
 В *н* (утворений від дієприкметника із суф. *-ен-*)
 Г *ни* (належить до слів, які завжди пишуть з *ни*)

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							

7. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками і способами творення цих прислівників:

- А префіксальний
 Б суфіксальний
 В префіксально-суфіксальний
 Г перехід інших частин мови в прислівник
 Д злиття основ
 Е складання основ чи слів

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							
Д							
Е							

8. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками й назвами частин мови, від яких ці прислівники (прислівникові сполучення) утворені:

- А іменник
 Б прикметник
 В дієприкметник
 Г прислівник
 Д складання кількох частин мови

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							
Д							

Прочитайте текст 3 і позначте відповіді на завдання 9–12 знаком **X**.

Текст 3

1. Тільки/тільки бризнуло сонце.
2. Золоті верхів'я дубів шаруділи в/горі.
3. /Десь/там скрикнула синиця та іволга сміялася до сонця.
4. А в/низу були ще сутінки.
5. Я присів на/впочіпки, щоб побачити конвалії.
6. Їх сьогодні багато/багато.
7. Вони з/ворушливо, по/дитячому дивилися на мене ніжними оченятами.

9. У поданому тексті прислівників є:

7	8	9	10

10. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками й написанням цих прислівників:

- А разом
- Б окремо
- В через дефіс

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							

11. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками й синтаксичною роллю цих прислівників:

- А означення
- Б обставина
- В присудок

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							

12. Установіть відповідність між номерами речень із прислівниками і способами їх творення:

- А префіксальний
- Б суфіксальний
- В префіксально-суфіксальний
- Г повторення тих самих слів
- Д не має способу творення

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							
Д							

Варіант 3

1. Помилки допущено при творенні найвищого ступеня порівняння прислівників у рядку:
 - а) найбільш тихо, найприємніше, якнайдокладніше;
 - б) щонайближче, найкраще, найменш досконало;
 - в) найбільш відвертіше, яккраще, височенно;
 - г) найгірше, щонайкраще, якнайуспішніше.
2. Усі прислівники пишуть з однією літерою *н* у рядку:
 - а) зра..я, со..о, навма..я, непоруш..о;
 - б) гума..о, самовідда..о, стара..о, тума..о;
 - в) щоде..о, відмі..о, божестве..о, неказа..о;
 - г) організова..о, шале..о, довгожда..о, нежда..о.
3. Прислівник пишуть з однією літерою *н* у реченні:
 - а) Краєвид відкрився неказа́..о красивий;
 - б) Гроза невблагá..о насувалася на мене;
 - в) Це сталося так незба́гне..о і швидко;
 - г) Я передумала думок незліче́..о багато.
4. Усі прислівники з *не* пишуть окремо в рядку:
 - а) не/рідко, не/ухильно, не/порушно;
 - б) не/просто, а складно; не/виразно, а заплутано; не/давно, а тільки що;
 - в) не/стямно, не/цікаво, не/гарно;
 - г) не/самовито, не/погано, не/достатньо.
5. Якщо прислівник з *не* виражає одне поняття і його можна замінити синонімом без *не*, то такий прислівник з *не* пишуть:
 - а) разом;
 - б) окремо;
 - в) через дефіс.

Відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.
6. Якщо *не* заперечує, відкидає щось, то прислівник з *не* пишуть:
 - а) разом;
 - б) окремо;

в) через дефіс.

Відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.

7. Допущено помилку в доборі словосполучень — синонімів до прислівників з *ні* в рядку:

а) ніяк — немає можливості;

б) ніколи — ні в який час;

в) ніде — немає місця;

г) нізвідки — немає звідки.

Доберіть правильне словосполучення-синонім і запишіть.

8. У кінці прислівників після *з, к, х* пишемо:

а) літеру *і*;

б) літеру *и*;

в) літеру *е*.

Відповідь обґрунтуйте 3-4 прикладами.

9. Усі прислівники пишуть через дефіс у рядку:

а) по/перше, по/нашому, по/українськи, по/малу;

б) по/твому, по/лисячи, по/п'яте, по/двоє;

в) гидко/бридко, зроду/віку, пліч/о/пліч, хтозна/де;

г) де/не/де, віч/на/віч, казна/де, раз/у/раз.

10. Виділені слова пишуть окремо в реченні:

а) *Тяжко/важко* сіромасі боротись з нудьгою.

б) *Вряди/годи* вітерець доносив аромат бузку.

в) На серці стало *тепло/тепло*.

г) *Час/від/часу* на горизонті спалахувала блискавка.

11. Із двома дефісами пишуть прислівники в рядку:

а) раз/у/раз, день/у/день, один/в/один;

б) будь/що/будь, коли/не/коли, хоч/не/хоч;

в) з/боку/на/бік, з/дня/на/день, час/від/часу;

г) де/не/де, віч/на/віч, рік/у/рік.

12. Омонімічний до прислівника іменник з прийменником ужито в реченні:
- а) З/верху цього не видно;
 - б) З/верху гóри, видно далеко;
 - в) Правило треба завчити на/пам'ять;
 - г) Ми з Оленкою сфотографувались на/пам'ять.

Варіант 4

1. Укажіть рядок, у якому всі прислівники пишуть через дефіс:
- а) по/перше, по/моєму, по/українськи, по/завтра;
 - б) з давніх/давен, день/у/день, один/в/один, сяк/так;
 - в) казна/коли, хтозна/де, коли/небудь, будь/куди;
 - г) ледве/ледве, ось/ось, з/дня/на/день, тим/часом.
2. Укажіть рядок, у якому всі прислівники пишуть окремо:
- а) що/ранку, що/дня, що/вечора, що/години;
 - б) за/що, за/віщо, за/північ, за/очі;
 - в) без/жалю, без/кінця, без/ладу, без/мети;
 - г) на/зло, на/диво, на/верх, на/вік.
3. Укажіть рядок, у якому всі прислівники пишуть разом:
- а) вряди/годи, десь/інде, сяк/так, десь/інколи;
 - б) на/щастя, на/сором, по/зможі, по/правді;
 - в) до/гла, до/щенту, до/низу, до/дому;
 - г) з/заду, з/низу, зо/зла, на/зло.
4. Укажіть рядок, у якому всі прислівники пишуть з *ни*:
- а) гума..о, безупи..о, со..о, організова..о;
 - б) незрівня..о, неспказа..о, нездола..о, невгамов..о;
 - в) багря..о, невтом..о, радіс..о, відда..о;
 - г) щоде..о, стара..о, відмі..о, свяще..о.
5. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при творенні вищого ступеня порівняння прислівників:
- а) глибше, нижче, коротше, солодше;
 - б) різкіше, тихіше, рідкіше, швидкіше;
 - в) менш тепло, менш глибоко, більш довго, більш рухливо;

- г) важче, дорожче, вужче, вище.
6. Укажіть рядок, у якому прислівники, утворені від числівників, пишуть окремо:
- а) по/перше, по/друге, по/одному, по/двоє;
 - б) у/двох, на/двоє, в/двічі, в/перше;
 - в) по/двоє, по/троє/, по/четверо, по/двадцятєро;
 - г) в/одно, за/одно, по/одинці, с/першу.
7. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при написанні слів:
- а) абикуди, абияк, аніскільки, анітрохи;
 - б) деколи, декуди, дедалі, деінде;
 - в) щоночі, щодня, щодуху, щомісяця;
 - г) дармащо, покищо, тількищо, хібащо.
8. Укажіть речення, у якому допущено помилку в написанні прислівника:
- а) Він подарував мені книжку на пам'ять;
 - б) Я цього вірша вже не прочитаю на пам'ять;
 - в) На пам'ять не покладайся;
 - г) Усі правила треба знати напам'ять.
9. Укажіть рядок, у якому записані прислівники, що становлять мовленнєву помилку:
- а) щедро — щедріше, смачно — смачніше;
 - б) весело — менш весело, гостро — більш гостро;
 - в) вічно — вічніше, голо — голіше;
 - г) багато — більше, мало — менше.
10. Укажіть рядок, у якому всі прислівники з часткою *не* завжди пишуть разом:
- а) не/стямно, не/вигідно, не/гаразд, не/густо;
 - б) не/впинно, не/даремно, не/давно, не/можна;
 - в) не/порушно, не/самовито, не/вгамовно, не/втямки;
 - г) не/зугарно, не/вдало, не/нависно, не/гайно.
11. Укажіть речення, у якому допущено помилку в написанні прислівника з *не*:
- а) Він неквапно простував стежкою поміж жита;

- б) А річка скресла недавно, а тільки сьогодні;
- в) Надворі було зовсім не холодно;
- г) Немало я бачив добрих людей.

12. Укажіть речення, у якому допущено помилку в написанні прислівника з *ні*:

- а) Тим, хто найбільше галасує, я ніколи не вірю;
- б) Вийхати не можна було нівзад нівперед;
- в) Івасеві стало *ніяково*;
- г) Прислужувати не буду ніколи й нікому.

Диктанти

Варіант 1

Гаї шумлять

Вслухайтесь, як незвичайно шумить гай. Кожне дерево живе своїм життям, поводить по-іншому. Лякливо тріпочуть листям осики, таємниче шумлять берези, і глухо гудуть могутні дуби. Внизу поміж ними тихо-тихо зітхає ліщина, сумно скаржиться на долю свою, бо вона в затінку не бачить ніколи неба. Але й високі сосни, вирвавшись зеленим верхів'ям догори, теж чомусь шумлять журливо.

Як незбагненно шумить ліс, як щось по-своєму говорять дерева. Тільки ми їх не розуміємо. Проте в лісі все так схоже на життя людей. У кожного дерева свої біди і скарги, свої радощі й буяння. У лісі знаходиться місце для могутніх дубів і слабкої, пискливої осичини, для білоріких красунь беріз і завжди настовбурченого глоду. Тут живуть поруч велетенські бронзові осики і темнокорі крихкі кущі чорниці.

121 слів

Варіант 2

Гроза наближається

Над річкою і лісом по-особливому засинювалось небо. Здалеку, прадалеку, загрозливо погуркуючи та поблискуючи, накочувала гроза. Потемніла вода в річці, зашуміли дерева, заметались птахи. А були лячно замахали крильми то тут, то там по лісових болітцях.

І враз усе стихло, принишло. Стогін лісу подався далі й далі від грози. У високості сухо шелеснуло. Синьо-синьо спалахнула ріка. І

ліс осяявся синьо. То хмара, чорна і низька, пустила із себе першу блискавку. У надрах хмари зарокотало, спершу неголосно й нестримно, а далі голосніше і потужніше. І раптом ліс охнув від жаху — так по ньому вдарило згори.

Аж тоді прокинувся у своєму дуплі сич. Прокинувся, спросоння зворушив крильцями, видряпався з дупла і пішов по гілці береста вгору та вгору, сонно поводячи сюди-туди головою.

120 слів

Варіант 3

Наливалося жито

Ліворуч і праворуч від стежки пелехатіло жито. Колоски стовбурчилися, вусатіли і брались сивиною, як чоловік у літах. Арсен приходив сюди у тихе надвечір'я, коли вгасала денна спека, а на землю повільно опускалася тиша.

Сонце стояло на вечірньому крузі і так яскраво і гостро відсвічувало наоکیل, що краяло очі. Колоски яскріли аж до самого обрію. Над полем стояла густа задуха, і хлібом пахло так солодко-солодко і так звично-незвичайно.

Сонце поволеньки вгасало. Переважали чорні й червоні тіні, деінде прохоплювались зелені тони, вперемішку із синіми, над житом западали сутінки. Вони з хвилини на хвилину ставали все густішими і все чорнішими.

Віяло вогкістю, неподалік вчувалась річка, даленіло квакання жаб, крики дикої птиці... Колоски стовбурчилися, вусатіли і зливалися в темне живе море.

121 слово

Варіант 4

Похмурий день восени. Сиві важкі хмари облягли зусібіч небо, й воно неначе нагнулося, налите водою, нависло темною покришкою над самою головою. Повітря було повне вогкості, і дощ міг початися цохвилини. Сумно виглядав залитий водою шлях, і густі ліси понуро стояли навкруги, тихі, нерухомі, мовчки скидаючи листок за листком на мокру землю. Пташки розлетілись хтозна-куди, поховались, і в'їдливий крик мокрого крука панував сам навколо, наче глузуючи із сумної агонії літнього життя, з його минулої краси і сили.

Журливий красвид, очевидячки, впливав і на двох людей, що верхи їхали тією мокрою, розтопаною і роз'їдженою дорогою. Вони їхали мовчки, понуро, нап'явши відлоги на голови.

Так проїхали з версту попід лісом. Тут ліс закінчився, дорога розбивалась надвоє, а на роздоріжжі стирчала, низько нахилившись набік, стара корчма...

122 слова

Прийменник. Сполучник

Тестові завдання

Варіант 1

1. Прийменники і сполучники належать до:

- а) самостійних частин мови;
- б) службових частин мови;
- в) особливих частин мови;
- г) службових і особливих.

Відповідь проілюструйте 2-3 прикладами.

2. За походженням прийменники і сполучники є:

- а) простими і складними;
- б) службовими і допоміжними;
- в) непохідними і похідними;
- г) самостійними і службовими.

Відповідь проілюструйте прикладами прийменників (2-3) і сполучників (2-3).

3. За будовою прийменники і сполучники поділяють на:

- а) первинні та вторинні;
- б) прості, складні й складені;
- в) багатоскладні й односкладні;
- г) похідні й непохідні.

Відповідь проілюструйте прикладами прийменників і сполучників.

4. Прийменник разом з іменником вказує на місце дії в усіх словосполученнях рядка:

- а) висіти над столом, взяти зі столу, рости серед лісу;
- б) співати біля хати, танцювати з радості, видно у півночі;
- в) жити під лісом, сидіти при дорозі, чекати біля річки;
- г) закричати від болю, охнути від жаху, плакати із жалю.

5. Усі сполучники підрядні в рядку:

- а) а, і, або, коли;
- б) але, й, мов, якщо;

- в) бо, тому що, якби, якщо;
г) ні...ні, однак, зате, оскільки.
6. Прийменник разом з іменником вказує на час дії в усіх словосполученнях рядка:
- а) зустрітися перед обідом, зробити за годину, працювати по дві години;
б) відпочивати після вечері, бігати на перерві, прийти з вівторка;
в) трапилося по весні, поїхати протягом канікул, йти проти вітру;
г) пам'ятати з дитинства, трапитися за місяць, сховатись у лісі.
7. Сполучник сурядності вжито в реченні:
- а) Ми щасливі, що ти є в нас;
б) Усі з нетерпінням чекали, коли зацвітуть яблуні;
в) Це був останній вечір, проведений в Україні;
г) То було навесні чи восени.
8. Для вираження мети дії вживаються прийменники:
- а) біля, коло, край, побіля;
б) з, із, зі, зо;
в) для, задля, ради, заради;
г) крім, окрім, опріч.
- Один прийменник з обраних введіть у речення й запишіть.*
9. Усі сполучники розділові в рядку:
- а) немов, неначе, ніби, наче;
б) проте, але, то...то, щоб;
в) ні...ні, або...або, а, але;
г) чи...чи, то...то, або, хоч.
10. Прийменники надають усім словосполученням антонімічного значення в рядку:
- а) до вечері — після вечері, коло річки — біля річки;
б) на парту — з парти, над столом — під столом;
в) в кімнату — з кімнати, від понеділка — з понеділка;
г) перед хатою — за хатою, до хати — у хату.
11. Протиставний сполучник вжито в реченні:
- а) Висипав хміль із міха та наробив ляхам лиха;

- б) Хліб та вода — то козацька їда;
- в) М'яко стелив, та твердо спати;
- г) Учні знали про поїздку заздалегідь та добре підготувалися.

12. Іменники у давальному відмінку із різними прийменниками виражають переборну умову в рядку:

- а) завдяки книжкам, назустріч щастю;
- б) навперейми дітям, на противагу діям;
- в) наперекір вітрам, всупереч наказу;
- г) вслід учням, проти вітру.

Варіант 2

1. Сднальні сполучники вжито у реченні:

- а) Не важко бути знаменитим, а тільки важко стати ним;
- б) Скільки не їхали, а все степ і степ;
- в) Чи то приснилось мені, чи просто намірилося;
- г) Пройшла гроза, і ніч промчала, і знову день шумить кругом.

2. Один і той же іменник з різними прийменниками (*з радості, у радості, завдяки радості*) виражає:

- а) однакове значення;
- б) різне значення;
- в) відтінки у значенні.

Введіть одну конструкцію в речення.

3. Значення прийменникових сполучень слів *з гори, в гору, з горою, на горі* залежить:

- а) від прийменника;
- б) від значення іменника;
- в) від відмінка іменника;
- г) від прийменника і відмінка іменника.

4. Прості прийменники і сполучники вжито в реченні:

- а) Заплакав ліс осінніми дощами, і серце стиснулось у грудях, немов від болю;
- б) На гору досягнути нелегко, зате з гори зручніше боронитись;
- в) Гість говорив уже понад годину, проте увага слухачів не ослабла;

- г) Золотий промінь сонця перелинув зі сходу на захід, і вершечки білих хмар зайнялись полум'ям.
5. Складні прийменники і сполучники вжито в реченні:
- а) Повій же, вітре, з-за лиману і принеси мені на серце спокій;
 - б) Якщо вода не спаде, то ми не пройдемо через кладку;
 - в) Із-за річки минала розмова, тому що вітер дув у нашу сторону;
 - г) Весь небозвід то палав, то чорнів, але дощу ще не було.
6. Усі похідні прийменники пишуть через дефіс у рядку:
- а) по/над, по/за, по/під, по/серед;
 - б) за/для, про/між, по/між, по/біля;
 - в) із/за, з/між, з/під, з/поміж;
 - г) по/серед, за/ради, на/впроти, о/крім.
7. Перейшов у прийменник іменник у реченні:
- а) Хочеться хоч подивитись на свій край милий;
 - б) На край світу билину море покотило;
 - в) Хата була третя од кінця й стояла край вишневого садочка;
 - г) Я про це чула краєм вуха.
8. Усі прийменники пишуть окремо в рядку:
- а) за/для, одночасно/з, що/до, за/ради;
 - б) з/метою, за/винятком, за/допомогою, незважаючи/на;
 - в) по/за, по/над, по/між, по/під;
 - г) з/над, з/під, з/поза, з/посеред.
9. Граматичну норму вживання прийменника порушено в реченні:
- а) Оксана Іванівна за фахом учитель фізики;
 - б) Подруга надіслала мені поздоровлення поштою;
 - в) Видали нові підручники по українській мові;
 - г) Усі діяли згідно з програмою.
10. Допущено пунктуаційну помилку в реченні з протиставним сполучником:
- а) На розпутті козак сидить та на кобзі грає;
 - б) На поляні було тихо та затишно;
 - в) Ворона маленька та рот великий;
 - г) Запахла осінь в'ялим тютюном та яблуками.

11. *Як/би* виступає сполучником у реченні:

- а) Усі члени гуртка думали, як/би організувати розкопки місцевості;
- б) Як/би я раділа, коли б ми знову зустрілися;
- в) Як/би не було зими, за кожух не дбали б ми;
- г) Як/би ти не крутив, а правду не сховаєш.

12. Допущено пунктуаційну помилку в реченні зі складеним сполучником:

- а) Дарма що він малий, а й старого навчить;
- б) Почали евакуацію людей у зв'язку з тим, що вода піднялася до критичної позначки;
- в) Всі люблять літо, тому, що дні влітку довгі, теплі, сонячні;
- г) Щоб рибку впіймати, маєш рано встати.

Варіант 3

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–4.

1. Озеро здавалося синім, вода в ньому була жовтою або зеленою. 2. Жовтою тільки з весни — від глиняних берегів, а зеленою все літо через цвітіння водоростей. 3. Озеро було стоячим: у нього не впадала жодна річка і жодна не вибігала з нього. 4. Для наповнення його слугували лише весняні струмки, дощові потоки. 5. Кажуть, що утворилося воно без людського задуму.

1. У тексті вжито:

- а) 8 прийменників і 9 сполучників;
- б) 9 прийменників і 8 сполучників;
- в) 8 прийменників і 4 сполучники;
- г) 10 прийменників і 9 сполучників.

2. Усі вжиті прийменники й усі сполучники в тексті:

- а) прості;
- б) складні;
- в) складені.

Відповідь проілюструйте прикладами прийменників і сполучників, ужитих з тексту.

Варіант 4

1. Допущено помилки у вживанні сполучників *і/й* у рядку:
 - а) дні і ночі, батьки і діти;
 - б) пішов і приніс, випив і подякував;
 - в) Оксана й Юрій, вовки й ягнята;
 - г) пішла й Ольга, праця й талант.
2. Допущено пунктуаційну помилку в реченні при вживанні сполучника *і*:
 - а) І щем у серці, і радості немає меж;
 - б) Батько Дніпро тече собі спокійно, і ліси на горах стоять;
 - в) Ти не плач, не плач і пробач мені, чуєш, пробач;
 - г) Мені ще міряти, і міряти стежки надій, і сподівань.
3. Допущено пунктуаційну помилку при вживанні сполучника *та* в реченні:
 - а) Ми потрібні один одному в радості та в горі;
 - б) Далеко та легко, а близько та слизько;
 - в) Я злякано поглянув на матір, та не побачив гніву на її обличчі;
 - г) Жили ми такеньки з бідною та журбою до осені.
4. Допущено пунктуаційну помилку при вживанні повторюваних сполучників у реченні:
 - а) Ниви то поволі котились у долину, то підіймались на похилі горби;
 - б) Чи то садок видніє, чи город, чи поле?;
 - в) Хлопці вчилися або в садку, або в клуні;
 - г) Вони не мали спокою ні вдень, ні вночі.
5. Допущено пунктуаційну помилку при вживанні складених сполучників у реченні:
 - а) Любимо листопад, тому що він жовтневий син, а зимі брат;
 - б) Треба працювати творчо тому, що цього вимагає час;
 - в) У душі Іван непокоївся тому що весна видалася засушливою;
 - г) Тому що сам був ходячою совістю, учив він інших сумління.

6. Допущено пунктуаційну помилку при вживанні парних сполучників у реченні:
- а) Як дбаєш, так і маєш;
 - б) Якщо менше вкусиш, то швидше ковтнеш;
 - в) У картинній галереї багато картин не тільки місцевих художників, а й з усієї України;
 - г) Не так сталося як гадалося.

Прочитайте текст і позначте відповіді на завдання 7–11 знаком **х**.

1. Усі розуміли, що літо відступає перед/зимою. 2. Воно відмовляється від/своїх прав, щоб дати дорогу осені й зимі. 3. Все частіше купчилися по/над землею темні чи то дощові, чи то снігові хмари. 4. Зрідка із/за них виглядали теплі промені сонця, наче посилаючи прощальне вітання. 5. Відлетіли птахи та ховалися звірі, тому що холод наступав. 6. Як/би можна, то затримали б тепло, таке і приємне і миле для/усіх. 7. Та це неможливо через те, що пройшла його пора.

7. Установіть відповідність між номерами речень із прийменниками та характеристикою цих прийменників:

- А** непохідні
- Б** утворені складанням непохідних прийменників
- В** утворені шляхом переходу інших частин мови у прийменники
- Г** утворені поєднанням частин мови з непохідними прийменниками

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							
Г							

8. Установіть відповідність між номерами речень із прийменниками та їх правописом:

- А** разом
- Б** окремо від самостійних частин мови
- В** через дефіс

	1	2	3	4	5	6	7
А							
Б							
В							

9. Установіть відповідність між номерами речень зі сполучниками та групами сполучників за значеннями:

	1	2	3	4	5	6	7
А сурядний, єднальний	А						
Б сурядний, протиставний	Б						
В сурядний, розділовий	В						
Г підрядний	Г						

10. Установіть відповідність між номерами речень зі сполучниками та групами сполучників за способом уживання:

	1	2	3	4	5	6	7
А одиничні	А						
Б повторювані	Б						
В парні	В						

11. Установіть відповідність між номерами речень зі сполучниками та видами сполучників за будовою:

	1	2	3	4	5	6	7
А прості	А						
Б складні	Б						
В складені	В						

12. Допущені пунктуаційні помилки в реченнях (за попереднім текстом):

- а) 1 і 2;
- б) 3 і 4;
- в) 3, 5, 6;
- г) 1 і 7.

Поставте необхідні розділові знаки.

Диктанти

Варіант 1

Нива

І справді було гарно на ниві, несказанно гарно. Погідне блакитне небо дихало на землю теплом. Половіли жита й вилискувались на сонці.

Долиною повилась річечка, наче хто кинув нову синю стрічку поміж зелену траву. А за річкою, попід зеленим лісом, вся гора вкрита розкішними килимами ярини. Межи зеленими килимами біліє гречка, наче хто розстелив шматки полотна. У долині, край лісу, висить синя імла. І понад усім тим лунає в повітрі весела пісня жайворонка. Віють з-поміж полів чудові пахощі од нестиглого зерна і польових квіток.

Як тільки Харитя увійшла межи жита, то гарного краєвиду більше не бачила. Вона опинилась начебто на дні моря.

Босі ноженята ступали по втоптаній стежці, над головою синіло небо, а обабіч стежки стояло стіною жито й шелестіло колоссям.

120 слів

Варіант 2

Додому

Так непомітно й літечко збігло. Сонце стало нижче ходити понад землею і, хоч було воно яскраве та веселе, вже не гріло, як раніше.

На груші із-за листя жовтіли пахучі гнилички й осипалися додолу, а деревця на розсаднику підросли, уквітчалися густим листям. Тепер їм ні гайворони, ні вепри не страшні.

І от настав день, коли Данило востаннє обходить розсадник, обмотує перевесельцями із сіна наймолодші деревця, щоб не мерзли в люті морози, а старіші й так перезимують.

Невесело йому, тому що йти з лісу не хочеться, звик тут за літо серед зеленого шуму дерев, тиші та ясного сонечка...

Знову, як і весною, складає Данило в лантух своє добро, замикає сторожку, рушницю в руки і гайда. А ліс прощально шумить йому услід і ронить пожовкле листя під ноги.

125 слів

Варіант 3

Навіть пори року змінюються до невпізнання. Часто посеред зими зненацька видається сонячний день. Потечуть струмки, заголубіє небо, і запахнуть бруньки дерев, а у повітрі мовби розіллється образ весни. І вже не знаєш, чи ще зима, а чи настає весна. А то рання осінь ударить приморозками, дихне загрозливо й похмуро. І знову дивиєшся, але тепер уже злякано шулячись від холоду. Ти готовий наставити руки, щоб не пустити передчасної холоднечі.

Та що може людина зробити проти законів природи? Зима вступила у свої права. Ходила господинею полями і лісами, селами і містами, ходила поміж людьми.

Засипала снігами землю, сковувала морозом річки й озера, перемітала кучугурами стежки і дороги. Там, де вчора був шлях, сьогодні без кінця-краю піниться гостроверхими переметами розбурхане снігове море.

119 слів

Варіант 4

Жовтень був мінливим. То сонце пригрівало опустілі поля, то вітер гнав швидкі хмари понад землею. Вологе опале листя ранками ставало крихким, тому що почалися заморозки. Але чи під сонячним небом, чи під низькими хмарами земля спокійно відпочивала.

Піднятий зяб був чорний і бархатистий, а озимина лежала зеленим шовком. І зелень її була по-весняному свіжа і пружна.

А в лісах і на лугах помирали трави. Спочатку вони розгорялися в осінній пожежі й мінилися багряно-золотим суцвіттям, а потім то сохли під сонцем, то мокли під дощем, тому-то потемніли і припали до землі.

У лісі стало і просторніше, і світліше. Поміж кронами дерев вільніше просвічувалась синява неба. Кокетливо виглядали кетяги калини з-поміж різнокольорового листя. Вони не тільки прикрашали осінній ліс, а й не давали розгортатися смутку в душі людини.

128 слів

Частка. Вигук

Тестові завдання

Варіант 1

1. Укажіть рядок, у якому всі слова — частки:
 - а) б, ані, і, в, на;
 - б) чи, не, хай, мовляв, з-понад;
 - в) хіба, невже, лишень, справді, чи;
 - г) мовби, ніби, із-за, що, тільки.
2. Укажіть рядок, у якому всі слова — формотворчі частки:
 - а) не, ні, ані, би;
 - б) чи, невже, хіба;
 - в) най-, як-, щонай-, хай;
 - г) ось, це, онде, от.
3. У реченні «*Хотіла б я піснею стати*» частка:
 - а) надає реченню вказівного смислового відтінку;
 - б) вказує на емоції мовця;
 - в) утворює нове слово;
 - г) утворює граматичну форму.

Відповідь обґрунтуйте.
4. Укажіть рядок, у якому всі слова — модальні частки (спонукальні):
 - а) чи, невже, хіба, годі;
 - б) бодай, давай, -но, -бо;
 - в) он, таки, якраз, аби;
 - г) лишень, тільки, майже, ну.

Випишіть з інших варіантів спонукальні частки.
5. Укажіть речення, у якому частка виконує формотворчу роль:
 - а) Батьку, подаруй синові книжку;
 - б) Чи не краще, батьку, подарувати синові книжку?;
 - в) Батько подарував синові книжку;
 - г) Нехай батько подарує синові книжку.

Випишіть частки з інших речень, укажіть розряд за значенням.

6. Укажіть рядок, у якому всі слова — вказівні частки:

- а) осьде, от, он, точно;
- б) онде, тільки, майже, справді;
- в) ото, то, ось, он;
- г) ось, це, оце, воно.

Витишіть вказівні частки з інших варіантів.

7. Укажіть рядок, у якому всі слова — вигуки:

- а) ай, му-у-у, агов, щодо;
- б) ух, би, ого, так;
- в) ку-ку, ціп-ціп, ой, геть;
- г) дзень, гав-гав, нехай, давай.

8. Укажіть рядок, у якому всі вигуки — емоційні:

- а) м-м-му-у-у, бе-е-е, ме-е-е, гав-гав;
- б) добрий день, доброго ранку, добрий вечір, агов;
- в) геть, цить, гайда, брись;
- г) ой, ух, ах, тьху.

9. За походженням вигуки поділяють на:

- а) прості та складні;
- б) сурядні й підрядні;
- в) первинні та вторинні;
- г) єднальні й розділові.

Обрану відповідь проілюструйте прикладами.

10. Укажіть речення, у якому немає вигуку:

- а) Оте «ура» ще довго їм вчувалося.
- б) Скажіть, будь ласка, котра година.
- в) Оце так! А я думав, що ви до уроків готуетесь.
- г) Ой, вербо, вербо, де ти росла?

11. Укажіть рядок, у якому всі частки пишуть окремо:

- а) написав/би, немов/би, як/небудь, надумав/таки;
- б) все/ж/таки, стань/бо, аби/куди, все/таки;
- в) таки/прийшли, ну/й, навряд/чи, скажи/ж;
- г) поки/що, колись/то, як/от, дай/но.

Витишіть з інших варіантів приклади написання часток окремо.

12. Укажіть рядок, у якому всі вигуки пишуть через дефіс:

- а) будь/ласка, на/добраніч, до/побачення, добри/день;
- б) ха/ха, ку/ку, кар/кар, тік/так;
- в) от/тобі/й/на, в/добру/путь, стук/грюк, брязь/дзінь;
- г) тьох/тьох, ой/Боже, гав/гав, му/у/у.

Витишіть з інших варіантів вигуки, які пишуть через дефіс.

Варіант 2

1. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в правописі вигуків:

- а) ой-ой, їй-Богу, їй-бо, цабе;
- б) ку-ку, овва, добридень, допобачення;
- в) ну-ну, алло, будь ласка, а-а-а;
- г) ляп-ляп-ляп, тарах, на добраніч, агов.

2. Укажіть рядок, у якому всі частки пишуть через дефіс:

- а) як/би, казна/де, аби/хто, коли/сь;
- б) як/от, хтозна/коли, сядь/бо, так/то;
- в) таки/заспівав, взяв/таки, зроби/ж, де/коли;
- г) поки/що, скинь/но, де/коли, ні/хто.

Витишіть з інших варіантів частки, які пишуть через дефіс.

3. Укажіть речення, у якому допущено пунктуаційну помилку при вживанні вигуків:

- а) Хе-хе, який ти цікавий!;
- б) Ой, вербо, вербо, де ти росла?;
- в) Геть! Не мороч мене;
- г) Ой, як я довго спала.

4. Укажіть речення, у якому вигук виступає членом речення:

- а) Тс-с-с! Тихо будьте..;
- б) Ой, яка ж хороша!;
- в) Той ухо прихилив, а кум шу-шу-шу..;
- г) Ой гиля-гиля, гусоньки, на став!

Укажіть, яким членом речення є вигук.

5. Укажіть речення, у якому частка *ні* виступає членом речення:
- а) На чужині не ті люди, тяжко з ними жити: ні з ким буде поплакати, ні поговорити;
 - б) Оце її «ні» боляче різонуло по серці;
 - в) Ніхто ніде не гомонів;
 - г) Ні, я цього не зроблю.
- Запишіть, яким членом речення виступає частка ні.*
6. Укажіть рядок, у якому *не* є префіксом в усіх словах:
- а) не/вдаха, не/навидіти, не/мовля, не/хтуючи;
 - б) не/читаючи, не/той, не/абияк, не/хотя;
 - в) не/воля, не/втямки, не/зручно, не/підготовлений;
 - г) не/далека, а близька; не/порядок, а безлад; не/вільний, а поневолений; не/турбувати, а дати спокій.
7. Укажіть рядок, у якому всі слова з часткою *не* пишуть окремо:
- а) не/міг, не/має, не/зчутися, не/щастя;
 - б) не/веселий, не/мов, не/мовчати, не/можна;
 - в) не/треба, не/той, не/читаючи, трохи/не;
 - г) не/дбалий, не/абияк, не/гайно, не/вірячи.
8. Укажіть рядок, у якому допущено помилку в правописі слів із часткою *не*:
- а) незрадливий, незабудка, не треба, нехай;
 - б) недошити, нероба, незмінний, не бачачи;
 - в) неволити, невдаха, нелегко, недбати;
 - г) необґрунтована відповідь, завдання не виконане, непокоїтися (турбуватися), не його.
9. Укажіть рядок, у якому всі слова із часткою *ні* пишуть разом:
- а) ні/се ні/те, ні/кроку далі, ні/сюди ні/туди, ні/в/тин ні/в/ворота;
 - б) ні/до/чого, ні/в/якому, ні/з/ким, ні/скільки;
 - в) ні/ходити, ні/говорити, ні/один; ні/до/роботи, ні/до/розмови; ні/плакати, ні/веселитися;
 - г) ні/кого, ні/звідки, у ні/чому, на ні/чийм.

10. Укажіть речення, у якому вигук не відокремлюють комою (розділові знаки пропущено):

- а) Гей хлопче іди-но сюди;
- б) Гей лети мій коню степом і ярами;
- в) Ой а це що таке;
- г) Ой летіла горлиця через сад.

Укажіть речення (номери), у яких вжито звертання.

11. Укажіть правильний розбір вигуку як частини мови, вжитого в реченні «Несподіване «тс-с-с» зупинило всіх»:

- а) тс-с-с — вигук, емоційний, пишуть через дефіс, синтаксичної ролі не виконує;
- б) тс-с-с — вигук, звуконаслідувальне слово, пишуть через дефіс;
- в) тс-с-с — вигук, спонукальний, пишуть через дефіс, синтаксична роль — підмет;
- г) тс-с-с — вигук, спонукальний, пишуть через дефіс, синтаксичної ролі не виконує.

12. Укажіть речення, у якому вжито слово з такою характеристикою: частка, формотворча, пишеться окремо, синтаксичної ролі не виконує:

- а) Очі дивилися невесело;
- б) Ви ж там дивіться;
- в) Тому-то ожили в душі найкращі спогади;
- г) Ішов би ти, хлопче, додому.

Варіант 3

Прочитайте текст і позначте відповіді на завдання 1–12 знаком **X**.

- 1. Поблискують черешеньки в листі зелененькім, черешеньки ваблять очі діточкам маленьким.
- 2. Дівчаточко й хлоп'яточко під деревцем скачуть, простягають рученята та ледве не плачуть.
- 3. Раді б вишню з'їсти, та високо лізти.
- 4. Ой раді б зірвати, та ніяк дістати.
- 5. Ой вишеньки-черешеньки, червонії, спілі, чого ж бо ви так високо вирости на гіллі?
- 6. Ой того ми так високо вирости на гіллі, — якби зросли низесенько, чи то ж би доспіли?

1. У поданому тексті часток є:

10	11	12	14

2. У тексті вигуків є (розділові знаки пропущені):

2	3	4	5

3. Позначте речення, у якому є заперечна частка:

1	2	3	4	5	6

4. Позначте речення, у яких є формотворчі частки:

1	2	3	4	5	6

5. Позначте речення, у яких є підсилювальні частки:

1	2	3	4	5	6

6. Позначте речення, у якому формотворча частка стала частиною сполучника:

1	2	3	4	5	6

7. Позначте речення, у яких є словотворчі частки:

1	2	3	4	5	6

8. Позначте речення, у яких є модальні частки:

1	2	3	4	5	6

9. Позначте речення, у якому є модальна частка, яка додає кількості відтінків значення:

1	2	3	4	5	6

10. Позначте речення, у яких є вигуки:

1	2	3	4	5	6

11. Позначте речення, у яких вигуки перейшли в частки:

1	2	3	4	5	6

12. Використані в тексті вигуки за значенням:

- а) звуконаслідувальні;
- б) спонукальні;
- в) емоційні;
- г) вигуки ввічливості.

Варіант 4

Прочитайте текст і позначте відповіді на завдання 1–12 знаком X.

1. Пу-гу-гу-у-у! — застогнав пугач серед лісу.
2. Ох, який ти лихий та не/добрий! — почав докоряти Пилипко.
3. Ха-ха-ха-ха-а-а! — знов зарепетувала сова.
4. Геть! Так не/боюсь я тебе! — скрикнув хлопчик і подався вперед.
5. Ой, стережися, не/величкий Пилипку свого лютого ворога — морозу, бо тобі з ним боротися не/сила.
6. Годі, дитино, вернися у свою хатину, де тебе ненька ріднесенька пригріє.
7. Ех, не/остерігся Пилипко свого ворога, який заманив його аж усередину глухого лісу.

1. У поданому тексті вигуків є:

5	6	7	8

2. У тексті часток є:

5	6	7	8

3. Позначте номери речень з емоційними вигуками:

1	2	3	4	5	6	7

4. Позначте номери речень зі спонукальними вигуками:

1	2	3	4	5	6	7

5. Позначте номери речень зі звуконаслідувальними словами:

1	2	3	4	5	6	7

6. Позначте номери речень із частками:

1	2	3	4	5	6	7

7. Позначте номери речень із часткою *не*, яку пишуть зі словами окремо:

1	2	3	4	5	6	7

8. Позначте номер речення із часткою *не*, яку пишуть зі словом разом:

1	2	3	4	5	6	7

9. Позначте номер речення з похідним вигуком:

1	2	3	4	5	6	7

10. Позначте номери речень з вигуками-реченнями:

1	2	3	4	5	6	7

11. Позначте номер речення з вигуком з такою характеристикою:
спонукальний, похідний, відокремлюють комою.

1	2	3	4	5	6	7

12. Позначте номер речення із часткою з такою характеристикою: модальна (видільна), пишуть окремо:

1	2	3	4	5	6	7

Диктанти

Варіант 1

Блискавиці пролітали сичеві над самісінькою головою, громи ко-
тилися по його спині й розбивались об неї... Знову вродився вітер, по-
хитнув сича на кінчику гілки. А сич зареготав з нього: «Хо-хо-хо-хо-о-
о-о!» А кігті ще глибше увігналися в дерево. Вітер ще раз спробував
похитнути птаха, але не похитнув і подався далі. А сич дивився у спи-
ну вітрові та синьо-чорній хмарі й реготав. Йому ще й ще хотілося
громів і блискавиць, що жили у хмарі, хотілося дощової купелі.

Але тут визирнуло молоденьке сонечко і сказало сичеві: «Годі!
Зась!» Він перестав реготати і, відчувши в очах різь, заплющився.

Він так і до дупла пішов по гілці — заплющений. Перед дуплом,
на порозі своєї хижі, сич струснув із себе краплі дощу і повільно,
вайлуватو побрався на постіль з пір'я та сухого листя.

125 слів

Варіант 2

Як одспіває хурделицями зима і сонечко вгріє землю та води,
збирається Данило Коряк до лісу, до своєї сторожки. Там він має
оберігати від усякої напасті цілий лан лісової розсади: дрібненьких
дубків, берізок, в'язків, кленочків, осичок і приземкуватих пухнас-
тих сосонок, схожих на їжаків.

Збирається Данило довго, бо треба йому взяти з собою чимало
всякого начиння. А зібравшись, вирушає в дорогу, кликнувши за со-
бою малого песика Кузьку. Він-бо справді як той жучок, що живе на
колосках, — рудий та криволапий.

І йдуть. Дорога до лісу низова, де-не-де перелита повінню, хоч і
не глибоко. Данилові можна перебрести, а Кузьці треба оббігати на-
вкруги, якщо старий не візьме його під пахву та не перенесе.

Тим часом підходять. Данило одмикає двері, промовляючи до Ку-
зьки: «Ну, от ми й вдома, Кузько. Тепер будемо хазяйнувати вдвох...»

127 слів

Варіант 3

Курінь

Було це так. Коли Демид тесав дерево на Курінь, то брався руками за поперек і казав: «Ох! Болять мої кісточки... Мабуть, на дощ.» А як Курінь був уже готовий, то вигукнув весело: «Хух! Заморився, хай тобі абищо!»

А другого дня той Курінь повезли-таки у степ. Коли ж привезли і зсадили з воза на землю, Курінь також радо видихнув: «У-ух!» І часто він потім так казав, бо часто його перевозили й переносили з поля на поле, з баштану на баштан.

Тепер забутий Курінь мовчав день у день і рік у рік, бо ніхто його вже нікуди не возив і не носив. Мабуть, навіть не згадував ніхто, як колись, бувало: «Ой, рятуйте, яка хмара чорна насуває! Гайда, людоньки, до Куреня ховатися.» Тепер — ні. Та й по всьому.

125 слів

Варіант 4

Куреневе товариство

Дивіться, скільки тут всякої степової братії оселилося! Он їжак зіщулився, а онде павучисько гасає з переляку, ось тут нора свіжа кротяча. Мурах ціла хмара... Хай вони собі живуть! А Курінь давайте однесемо за пагорбок на солонці. Хай стоїть там, може, комусь іще в пригоді стане.

І тут Курінь уперше за багато-багато років сказав раптово: «О-о-ох!» і піднявся вгору, і повільно поплив над землею, даленіючи. А їжак з Мурахами та Кротовою норою zostалися просто неба і чули, як Курінь усе тихіше і тихіше казав: «Ох-ох... ох-ох...»

І тут немовби з-під землі вродився Ховрашок, став стовпчиком на задні лапки, і засвистів, і загукав до Куреневого товариства: «Гей! Сюди! Курінь ваш тут!»

«Ходімо! Гайда!» — вигукнув їжак і рушив бур'янами вперед, до Куреня.

120 слів

Узагальнення і систематизація вивченого з морфології та орфографії

Диктанти

Варіант 1

Тюльпани

Немає в степу ні швидкоплинних річок, ні високих гір, ні непрохідних лісів. Зате є рівнина і простір горизонту. На перший погляд здається, що тут дуже нудно й нецікаво. Але це не так. Якщо побачиш степ навесні, коли цвітуть червоні, жовті й білі тюльпани, — ціле море тюльпанів! — ніколи не скажеш, що він нудний. А як особливо пахнуть тюльпани! Особливо жовті.

Ось і уявіть собі таку картину: яскраві духмяні квіти, величезне бездонне блакитне небо, безмежний простір і лагідний, теплий вітер. Весна в степу — це таки диво! Та й пекуче сонце влітку, і снігові заметілі взимку, і навіть осіння негода — все подобається людям, які живуть тут. Для них немає кращого краю, тому що це — Батьківщина. Рідний край кожній людині найдорожчий, найкращий, і не заміниш його нічим.

124 слова

Варіант 2

Непоступлива осінь

Пізня осінь... Все-таки осінь проти зими зовсім не те, що зима проти весни. Навесні не встигне блиснути сонце, як зима підбирає своє старе лахміття і вмиль щезає. Осінь же, вперта і непоступлива, добирає своє до останнього. Уже вітер жене перші сніжинки-розвідниці, а в чорній лісосмузі палахкотить червоним листячком глід чи яскравиться груша-дичка. Уже потухли всякі трави: і тонконогі, і вівсяниці, і петрів батіг зламався од вітру, а в лісі, на галявах та пригірках, ще зеленіють на осонні і не думають про зиму і деревій, і подорожник, і ще всяка зелень, якої влітку і не помічаєш у буянні різнотрав'я...

Але в цьому році трапилося так, що в одвічному колі змін у природі мовби урвався отой проміжок. Зима прийшла раптово, заявляючи: «Я вже тут!»

124 слова

Варіант 3

У цьому світі дивне усе: квітка і плід, вітер і зірка, краплина води і найдрібніша піщинка. Та, мабуть, для самої людини немає нічого дивнішого, ніж вона сама. От, здавалося б, кого вона краще знає, як не себе. Адже сама з собою не розлучається ні вдень, ні вночі, під своїм-таки поглядом їсть і п'є, і не спускає з себе ока ніколи і ніде.

Бачить на своїй шкірі кожну волосинку й кожну плямочку; чує, як б'ється її серце; відчуває, як народжується в голові кожна думка і навіть натяк на думку. І все ж таки, мабуть, немає для людини нічого таємничішого і загадковішого, ніж вона сама. Ось розгадана ще одна таємниця. Вже, напевне, можна було б досягнути всю глибину її душі... Але ж ні, несподівано постають нові загадки.

126 слів

Варіант 4

Ранньої весни в степу на сході сонця по всіх ярах та виярочках вилежуються сонні тумани, а трави ще тільки сходять на горбах зеленими табунцями.

Раптом біля самісінького куреня ворухнулася суха бур'янина, похиталася-похиталася з боку в бік і впала. А на тому місці, де вона стояла, зробилася нора. У норі хтось важко посапував і сердито бурмотів: «Пф-пф-пф...» А трохи перегодом з-під землі виткнувся в туман гострий писок, за ним — сердитющі настовбурчені вуса, а за вусами — уся голова якогось підземельника, припорошена пилом, без очей і з маленькими ямочками в щетині замість вух. «Пфк!» — сказав підземельник, курнувши хмаркою пилу. Потім понюхав туман і прислухався.

Біля куреня в бур'янах і далі в степу було тихо. Аж тоді підземельник підняв угору дві рогові заслінки побіля вух-ямочок, і з-під них вигулькнуло двоє очей.

127 слів

Таблиця відповідей на тестові завдання

Теми		Повторення й узагальнення вивченого в 6 кл.				Дієслово			
№ з/п		Варіанти				Варіанти			
		1	2	3	4	1	2	3	4
Номери тестових завдань	1	в	г	3,6	1,6	в	а	в	в
	2	в	г	3	6	в	в	б	г
	3	б	в	3,7	3,4,6,7	б	г	б	г
	4	в	в	1,2,6	4	в	в	г	г
	5	г	б	4,5	1,4,7	б	б	г	в
	6	в	г	1,2,7	5	г	б	б	а
	7	в	в	1	2,3	в	г	в	г
	8	в	г	6	2,7	а	г	б	в
	9	в	в	2,4,5	1	г	г	в	г
	10	в	в	1,6,7	3,6	б	в	в	г
	11	б	б	7	в	в	в	б	г
	12	в	в	6	г	в	г	г	в
	13					в	б	г	в
	14					в	в	б	в
	15					в	г	в	в
	16					в	в	а	б
	17					г	г	г	в
	18					г	г	в	г
	19					в	б	б	б
	20					б	в	г	г
	21					б	г	г	в
	22					в	б	г	б
	23					в	г	г	б
	24					б	в	а	г

Теми		Правопис дієслів				Дієприкметник			
№ з/п		Варіанти				Варіанти			
		1	2	3	4	1	2	3	4
Номери тестових завдань	1	в	г	б	в	в	в	7	б
	2	б	г	в	г	г	в	усі	г
	3	в	в	б	б	в	г	усі	в
	4	а	в	г	в	в	г	усі	в
	5	г	в	г	в	в	б	1, 2, 4, 5	в
	6	в	в	г	б	в	в	г	в
	7	в	в	в	г	г	б	1в, 2а, 4б, 5г	г
	8	в	в	г	в	г	г	в	в
	9	в	г	г	г	б	г	а	в
	10	г	в	б	г	г	в	в	в
	11	б	г	г	а	б	в	г	г
	12	б	в	в	г	б	в	в	в
	13	б	в		г	в	г	г	в
	14	в	г		г	г	в	1, 3	в
	15	г	б		в	в	в	в	1а, 2в, 3г, 4б
	16	б	в		б	в	г	2, 4	г
	17	в	в		1б, 2в, 3а, 4г	в	в	в	г
	18	в	в		в	б	б	в	в
	19	в	в		в	г	в	в	а
	20	б	в		в	в	г	в	б
	21	б	г		г	г	г	а	7
	22	в	б		в	б	г	г	2, 3, 4
	23	б	в		в	а	в	в	1б, 2в, 3г, 4г, 5аг
	24	г	в		в	в	в	в	в

Теми		Дієприслівник			
№ з/п		Варіанти			
		1	2	3	4
Номери тестових завдань	1	г	в	3	г
	2	г	г	8	а
	3	в	в	1, 2, 3	1в, 3г, 4а, 5б
	4	г	г	1, 5	г
	5	г	а	1, 3	а
	6	г	г	3	г
	7	г	в	г	в
	8	а	в	1, 5	в
	9	в	в	5	а
	10	г	в	2	г
	11	в	в	1, 3, 4, 5	в
	12	г	г	б	в

Теми		Прислівник			
№ з/п		Варіанти			
		1	2	3	4
Номери тестових завдань	1	в	в	10	б
	2	г	в	1в, 2а, 3б, 4аб, 5а, 6г, 7а	б
	3	б	г	1аг, 2а, 3б, 4аб, 5б, 6в, 7б	в
	4	в	г	1а, 2а, 3а, 4а,в, 5а, 6б, 7а	г
	5	в	г	в	г
	6	б	в	10	в
	7	б	б	1г, 2б, 3б, 4б, 5г, 6в, 7аг, 8г, 9г	а
	8	г	в	1а, 2б, 3б, 4б, 5б, 6а, 7б, 8в, 9а	в
	9	в	б	1г, 2г, 3г, 4г, 5г, 6г, 7б, 8г	в
	10	б	в	б	г
	11	г	в	15	в
	12	г	г	б	в
	13	г	б	б	в
	14	г	2а, 1б, 4в, 3е	б	г
	15	б	3а, 2в, 1г, 4е	г	в
	16	б	в	г	19
	17	в	2а, 4б, 1в, 3г	б	2, 3, 6, 8
	18	г	в	1в, 2б, 3а, 4а, 5в, 6а, 7а	1, 4, 5, 6, 7, 8
	19	в	г	г	1д, 2а, 3аб, 5а, 6бв, 7вд, 8б, 9в
	20	г	в	б	1а, 2в, 3бв, 6аб, 7а, 8б, 9б
	21	б	в	б	9
	22	в	в	а	1б, 2б, 3бг, 5б, 6бв, 7бв, 8б, 9в
	23	г	в	г	1
	24	в	г	г	г

Теми		Прислівник. Правопис прислівників			
№ з/п		Варіанти			
		1	2	3	4
Номери тестових завдань	1	в	9	в	в
	2	в	1в, 2в, 3в, 4а, 5а	г	в
	3	г	17	в	в
	4	в	1а, 2а, 3б, 4а, 5б, 6а, 7аб	б	г
	5	в	1а, 6бв	а	б
	6	г	2б, 6бв, 7а	б	в
	7	а	1вб, 2бв, 3е, 4ав, 5е, 6б, 7ае	б	г
	8	в	1аб, 2аб, 3д, 4аб, 5д, 6бв, 7аб	б	б
	9	б	10	в	в
	10	в	1в, 2а, 3б, 4а, 5а, 6в, 7ав	г	в
	11	б	1б, 2б, 3б, 4б, 5б, 6в, 7б	б	б
	12	1а, 2в, 3а, 4б	1г, 2а, 3д, 4а, 5в, 6г, 7бв	г	б

Теми		Прийменник. Сполучник			
№ з/п		Варіанти			
		1	2	3	4
Номери тестових завдань	1	б	г	в	в
	2	в	б	а	г
	3	б	г	1в, 2б, 3а, 5г	б
	4	в	г	1а, 2абв, 3а, 4г, 5в	г
	5	в	в	г	в
	6	б	в	б	г
	7	г	в	в	1в, 2а, 3б, 4б, 6а
	8	в	б	б	1б, 2б, 3а, 4в, 6б
	9	г	в	б	1г, 2аг, 3в, 4г, 5аг, 6авг, 7бг
	10	б	в	в	1а, 2а, 3б, 4а, 5ав, 6бв, 7в
	11	в	в	г	1а, 2аб, 3в, 4а, 5ав, 6аб, 7ав
	12	в	в	г	в

Теми		Частка. Вигук			
№ з/п		Варіанти			
		1	2	3	4
Номери тестових за- вдань	1	в	б	12	7
	2	в	б	3	8
	3	г	б	2	2, 3, 5, 7
	4	б	в	3, 4, 6	4, 6
	5	г	б	5, 6	1, 3
	6	в	в	6	2, 4, 5, 7
	7	в	в	4, 6	2, 4, 7
	8	г	в	2, 3, 4, 5, 6	5
	9	в	г	2	6
	10	в	г	5	1, 3, 4
	11	в	в	4, 6	6
	12	б	г	в	7

25.5

Видавництво «Астон» пропонує:

Віра Крамар, Ірина Чайковська
Тести й диктанти з української мови.
8 клас. — Тернопіль: Астон, 2009.

*У посібнику подано тести й диктанти з української мови для учнів 8 класу.
Для вчителів української мови,
студентів філологічних факультетів*

Віра Крамар, Ірина Чайковська
Тести й диктанти з української мови.
9 клас. — Тернопіль: Астон, 2009.

*У посібнику подано тести й диктанти з української мови для учнів 9 класу.
Для вчителів української мови,
студентів філологічних факультетів*

